Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

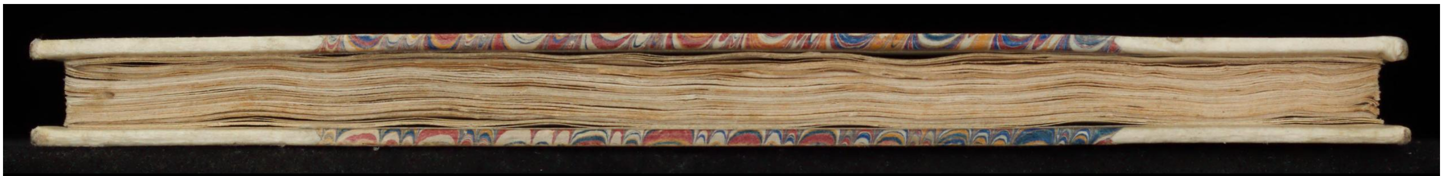
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Develeis
y ae Breda
Holtrop I 363^a.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

~~IV : 124a~~
171 G 36
GW 7510
CA 1306a
(II)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

onbekend.

Voor den schryver houdt men Gerardus a Vliederhoven.

(Daventr. J. de Breda 14[illegible])

~~124~~a

NB [illegible]

[illegible] clerk te Gouda, [illegible]

a° 1493 [illegible] te Deventer [illegible]

32

a° 1495 was hy nog te Zwolle [illegible]

[illegible] fol. a°

149[illegible] [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Quattuor nouiſſima cũ multis exemplis pulcherrimis. ⁊ de terroribꝫ mortis cũ eter- ne beatitudinis gloria.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Emorare nouiſſima

tua ⁊ in eternum nō peccabis. Eccī. vij Sicut dicit be
atus Auguſtinus in libro ſuarū meditationū. Plus
vitanda eſt ſola peccati feditas. q̄ȝ quelibet tormento
rum immanitas. Cum ergo nouiſſimorum noticia ⁊ illorū frequēs
memoria a peccatis nos reuocat. virtutibus nos copulat ⁊ in omni
bono opere nos retinet ⁊ confirmat Ideo diuina inſpirante gratia de
his nouiſſimis videlicet que ⁊ quot illa ſunt modicum ꝑpoſui dicere
et narrare. Necnō quodlibet ipoꝝum dictis ⁊ auctoritatibus ⁊ exem
plis ſingulariter ⁊ per ſe ac ſpēaliter ⁊ preciſe quodammodo Eſt ergo
notandum ꝙ quattuor ſunt nouiſſima cōiter apud ſanctos in nume
ro computata Sicut patet euidenter ex verbis beati Bernardi in q̄
dam ſermone ſic dicentis In omnibus operibus tuis memorare no/
uiſſima tua. Que quidem quattuor ſunt. mors. iudiciū. iehenna et
gloria. Quid horribilius morte. quid terribilius iudicio. q̄d intole/
rabilius iehēna. ⁊ quid iocūdius celeſti gloria. Hec bernar. vbi ſup̄.
Iſte ſunt quattuor rote currus anime vehētes eam ad eternam ſalu
tem. Iſta ſunt quattuor incitamenta incitantia ſpiritum hominis vt
ſpretis omnibus mundanis ad ſuum redeat creatorem. Eſt ergo con
ueniens ⁊ vtile ꝙ habeant̄ in continua recordatione Et ergo dicit ſa
piens. Eccī. xxvij. Memento nouiſſimorū. Vn̄ quidam volens hec
nouiſſima frequēter habere p̄ oculis ⁊ iugiter in memoria ꝟſificādo
ſic loquitur. Bis duo ſunt que cordetenus ſub pectore miſi Mors
mea iudicium baratri nox lux paradyſi Verū cum totalis huius o/
puſculi proceſſus p̄ncipaliter ad hoc conatur inducere. vt nouiſſimo
rum celebris memoria cordialiter ⁊ intime humanis cordibꝫ impri
matur Cōtinue ergo videbitur rei cōſonum. vt preſenti huic libellu/
lo nomē cordiale loco ſui tituli ſi placet imponatur.

De morte corporali

Rimum igitur nouiſſimorum cuius memoria eſt a pecca/
tis retractiuum eſt mors preſens corporalis. Unde Bernar
dus in ſpeculo monachorum. Summa philoſophia eſt meditatio
mortis aſſidua ſi hāc quocunq̄ȝ homo perrexerit ſecum portaret et
in eternum non peccabit. ¶ Item beatus Auguſtinus in libro ex/
hortationum ſic dicit. Nil ſic reuocat a peccatis. ſicut frequens me/
ditatio mortis. Hec eſt enim illa que facit hominem ſe humiliare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

omnia contemnere ⁊ penitentiam aggredi ſiue acceptare.

Quod meditatio mortis facit hominem ſe humiliare.

Jco ergo ꝙ mortis recordatio facit hominem ſe humiliare.
Vñ Auguſtinus libro de ꝟbis dñi Agnoſcat homo ſe mor
talem ⁊ frangat elationem. Cetera noſtra ⁊ bona ⁊ mala in/
certa ſunt. Sola mors eſt certa. Vñ quãuis aduentus eius hora no
bis eſt occulta ⁊ incerta. Jpſa tamẽ eſt certiſſima ⁊ veniens venit cito
et nõ tardabit. Vñ Eccl'. xiiij. Memor eſto qm̃ mors nõ tardat. ſcri
bitur eñ in Thobia. Mors ꝑperat fuga nulla patet mortale tribu/
tum Soluere nature lege tenetur homo. Ad idem dicet Bernardꝰ
in ſermone. Miſer homo q̃re te omni hora non diſponis ad mortē
Cogita te iam mortuũ quẽ ſcis de neceſſitate moriturũ. Diſtingue
qualiter oculi tui ꝟtentur in capite. vene tue rũpentur cor ſcindet in
dolore. Quis ergo iam non timebit ⁊ ſe humiliabit cũ certiſſime ſcit
ſe moriturũ ⁊ in terrã reuerſurũ. Nulla eñ erit ꝑſonarum acceptio ſi
cut nec fuit vt ſcribit ij. Regũ. xiiij. Oẽs morimur ⁊ quaſi aque dila/
bimur in terrã que nõ reuertũtur. Vñ in Richardo. Jure vocata fu/
it mors. qꝛ morſus amarus omnibꝰ eſt. a quo nemo cauere põt Hic
dicit in libello de cõtemptu mũdi. Mors reſecat. mors omne necat
quod carne creat. Magnificos ꝑmit ⁊ modicos. ⁊ cũctis dñat. No/
biliũ tenet impium. nullũqꝫ veret Tã ducibꝫ q̃ꝫ ꝑncibꝫ cõmunis ha
betur. Mors iuuenes rapit atqꝫ ſenes. nulli miſeret. Jlla fremit. ge
nus oĩme tremit qđ in orbe mouet. Jlla ferit. caro tota perit de ſub pe
de mortis. Cõteritur nec eripit. vir robore fortis. Nil redimit. dum
mors ꝑimit qꝛ federa nũqꝫ Nec ꝑcium nec ſeruitiũ mors recipit vn
q̃ꝫ. Sed quid plura loquar. nulli mors impia parcit. Nec euadet in
ops nec qui marſupia farcit Certe audio nũc ꝙ mors eſt vltima li/
nea rerũ. vñ ſcribit in gheta. Omnia mors tollit Doctũ cecidiſſe ca
thonem Atqꝫ ipſum ſocratem procubuiſſe ferunt Ecce qualiter ſciẽ
tia aut doctrina nullum preſeruat a mortis iaculis ⁊ ruina. Nam
vt ſcribitur Eccl. ij. Moritur doctus ſimiliter ⁊ indoctus. Vñ Eſa
ie. xxxiij. dicitur Vbi eſt legis verba ponderans Vbi eſt doctor par/
uulorum. Quaſi diceret non ſunt neqꝫ viuunt. ſed eodem curſu cum
alijs tranſierunt. Sed cum gheta ſolos duos dictos ante nominat.
fore morte peremptos. Dic mihi tu vbi Alexander potentiſſimus
vbi Judas machabeus. et Sampſon vir fortis viribus. vbi Creſis
ditiſſimus. vbi Abſolon pulcherrimus. vbi Galienus medicus. Et

Auicenna eius ſocius. Ubi ſalomon pru dentiſſimus. vbi Tullius
Ubi ariſtoteles peritiſſimus. vbi plato. vbi porphirius. Ubi doctiſ/
ſimus poetarum virgilius. Nonne omnes tanquam peregrini ⁊ ho/
ſpites vnius diei velociſſime tranſierunt. Uere ſic Nam vnus ex eis
non remanſit . quia in vanitate defecerunt dies eorum. ⁊ amici eorū
cum feſtinatione. Nam vt dicitur in pſalmo. In imagine pertranſit
homo. Nunc enim fortis ⁊ ſanus compos per omnia. cras vero de/
bilis aut languidus. feſſuſqʒ in terra. cum dubia ⁊ fragilis ſit nobis.
vita tributa. Quod etiam ibi clare patet ſcd̄m philoſophum. qui A/
driano imperatori de eſſentia ⁊ ſtatu hominis interroganti ſic reſpō
dit. Homo eſt mancipium mortis. hoſpes loci ⁊ viator tranſiens. ſi
milis aceruo roſe minus mature atqʒ pomo nouo. Ex his faciliter cō
probatur q̄ʒ fragilis ⁊ labilis ⁊ q̄ʒ indurabilis eſt humana vita. non
ſolummodo pauperis. verum etiam cuiuſlibet quantumcunqʒ diui
tis aut potentis. Nam commune mori . mors nulli parcit honori.
Mors fera. mors nequam. mors nulli parcit. ⁊ equam Mors ſer/
uat legem tollit cum paupere regem Nam regis atqʒ inopis lex eſt
moriendi communis. Dat cauſam flendi ſi bene ſcripta legis. Unde
Job viceſimo . ſic ſcribitur de diuite ⁊ elato. Si aſcenderit vſqʒ ad ce
lum ſuperbia eius. ⁊ caput eius nubes tetigerint quaſi ſterquilinium
in fine perdetur. ⁊ qui cum viderint dicent. Ubi eſt. velut ſomnium
euolans non inuenietur tranſijt ſicut viſio nocturna. Item Baruch
tercio. Ubi ſunt principes gentium ⁊ qui dominantur ſuper beſtias
que ſunt ſuper terram qui in auibus celi ludunt. qui argentum the/
ſauriſant ⁊ aurum in quo confidunt homines. ⁊ non eſt finis acqui/
ſitionis eorum. qui argentum fabricant ⁊ ſolliciti ſunt nec eſt inuen/
tio operum illorum. Exterminati enim ſunt ⁊ ad inferos deſcende/
runt ⁊ alij in locum eorundem ſurrexerunt. Unde Proſper in ſuis
ſententijs ſic ait. Ubi ſunt inſuperabiles oratores. vbi qui conueni/
entius feſta diſponebant. Ubi equorum ſplendidi nutritores. Ubi
exercituum duces. vbi ſatrape ⁊ tyranni. Nonne omnes puluis ⁊ fa
uille nonne in paucis verſibus eſt eorum memoria vite. Reſpice ſe/
pulchra ⁊ vide. quis ſeruus ⁊ quis dominus. quis pauper ⁊ quis di
ues. Diſcerne ſi potes victum a rege. fortem a debili. ⁊ pulchrum a
deformi. Item dicit Joannes criſoſtomus in libro de reparatione la
pſi. Quid profuit illis qui in luxuria corporis ⁊ in preſentis vite vo
luptatibus vſqʒ ad diem permanſerunt. intuere nunc ſepulchra eorū
Uide ſi eſt aliquid iactantie veſtigium. ſi aliqua diuitiarum vel iac
tantie ſigna cognoueris. Require vbi nunc veſtes ⁊ arnamenta pere
grina. vbi nunc ſpectaculorum voluptas. vbi pompa ⁊ ſecutorum.
turbe ⁊ opulentia. riſus iocus. immoderata atqʒ irrefrenata leticia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

quo abceſſit:vbi illa nunc ⁊ ipſi .finem vtrorumqꝫ intuere diligẽtius
⁊ accede proprius ad ſingulorum ſepulchra. Uide ſolos cineres ⁊ fe
ditates. vermium reliquias. ⁊ recordare hunc corporum eorum eſſe
finem. etiam ſi in delicijs ⁊ leticia. etiam ſi in labore et continentia
tranſegerint hic vitam. ¶ Item beatus Bernardus in ſuis medi-
tationibus ſic inquit. Dic mihi vbi ſunt amatores mundi. qui ante
pauca tempora nobiſcum erant: nihil ex eis remanſit niſi cineres et
vermes. Attende ergo diligenter quid fuerunt. Homines fuerunt
ſicut tu. comederunt. biberunt. riſerunt. dormierunt. duxerunt in
bonis dies ſuos. ⁊ in puncto ad inferna deſcenderunt. Hic caro eo-
rum vermibus ⁊ illic anima eorum ignibus deputatur. donec rur-
ſus infelici collegio colligati ſempiternis inuoluantur incendijs
qui ſocij in vicijs ⁊ in peccatis fuerunt. Quid profuit illis inanis
gloria. breuis leticia. mundi potentia. carnis voluptas: falſe diuitie
magna familia ⁊ mala concupiſcentia. Ubi riſus: vbi iocus: vbi iac-
tantia: vbi arrogantia. De tanti leticia quanta triſticia poſt tantam
voluptatem tam grauis miſeria. De exaltatione ceciderunt in mag-
nam ruinam ⁊ grauia tormenta. Quicquid illis acciderit tibi acci-
dere poteſt. Quia homo es. homo de humo. limus de limo. De ter-
ra es. de terra viuis. ⁊ in terram reuerteris. De his ſupradictis ama-
toribus mundi tam carnaliter ⁊ ſeculariter viuentibus nec mortem
metuentibus iam vicinam ſic loquitur Bernardus ad fratres de
monte dei. O miſerabiles miſeri quos ipſe miſerie huius vite ⁊ vie
ſeducunt. tum in bonis dies ſuos ducunt. ⁊ in pūcto ad inferna deſ-
cendunt. Nam vt dicitur in pſalmo Ueniet mors ſuper illos ⁊ deſ-
cendant ad infernum viuentes. Certe nunc quilibet eorum poſſet
dicere. Circundederunt me dolores mortis inferni ⁊ cetera Hi ſunt
miſerabiles miſeri quos vita preſens hic ſeducit. De quibus dicitur
Job — Joannis vecesimoprimo. Impij viuunt ſubleuati. confortatiqꝫ di-
uitijs. ſemen eorum permanet coram eis propinquorum turba et
nepotum in conſpectu eorum. Domus eorum ſecure ſunt et parate.
⁊ non eſt virga dei ſuper illos. Bos eorum concepit ⁊ non abortiuit
vacca peperit ⁊ non eſt priuata fetu ſuo exultant luſibus. tenent tim-
panum ⁊ citharam ⁊ in puncto ad inferna deſcendunt. O quam ma-
le fecundatur quam ſtulte ludificatur. Qui propter florem mundi
vanumqꝫ decorem. Qui prius apparet quaſi flos ⁊ protinus aret.
Uadit ad infernum perdit dyadema ſupernum. Mallet preterite
ꝙ in omni tempore vite Pauper vixiſſet nec diuitias habuiſſet Nec
immerito. nam quid tunc theʒauri: quid aceruus proderit auri.
Cum peccatores mittuntur ad inferiores. Inferni latebras ignem
pariterqꝫ tenebras. Semper paſſuri nec ab his vnquam redituri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Chariſſime quid dicis de diuitibus huius ſeculi. nonne moriuntur
ſicut ceteri. veriſſime in nullo videntur priuilegiati. Sapientie ſep/
timo. Unus eſt introitus omnibus ad vitam ⁊ ſimilis exitus. Job
viceſimoprimo. Iſte moritur robuſtus ⁊ ſanus ⁊ diues ⁊ felix. viſce
ra eius plena ſunt adipe ⁊ medullis oſſa irrigantur. Alius vero mo
ritur in amaritudine anime ſue abſqꝫ vllis opibus. ⁊ tamen ſimul in
puluere dormient ⁊ vermes operient eos Ecce qualiter diuites mun
di ⁊ potentes mortem communem ſortiuntur cum pauperibus.
Eccleſiaſtici decimo. Omnis potentatus breuis vita. rex eſt hodie
et cras moritur. ¶ Item de tali rege legitur ſine dubio. Primo
Machabeorum. ſecundo Gloria eius ſtercus ⁊ vermis hodie extol/
litur ⁊ cras non inuenitur. Exemplum enim accipe de excellentiſ/
ſimo mundi principe. videlicet Alexandro magno qui vniuerſum
mundum ſibi ſubiugauit ſic ꝙ totius ſeculi ſolus dominus putaba/
tur. Unde legitur de ipſo Magnus alexander quo primum grecia
rege. floruit e terris multa trophea tulit. Hic mundi peragrat fines
ſibi ſubiugat orbem. Tota terra minor viribus eius erat. Item in
alio loco ſic de eo ſcribitur. Omnia rex regum ſibi ſubdita regna vi/
debat. Fecit eum fame ſonus ⁊ fortune monarcham Totus alexan/
dro famuletur ſubditus orbis. Magnus et in magno dominetur
maximus orbe. Sed poſt mundi triumphum. poſt vniuerſale et v/
nicum totius mundi adeptum imperium quid magni ſequebatur
Nunquid regni ſtabilitas aut potentie perpetuitas: nunquid corpo
ris incolumitas aut preſentis vite longeuitas: Certe nequaquam:
ſed illud commune omnibus: Ultimus ad mortem poſt omnia fa/
ta recurſus: Tunc bene repotuit dicere Alexander in hora mortis
ſue Illud iob. Ecce ego quondam opulentus repente contritus ſum
Nam solummodo per duodecim annos ⁊ non amplius imperauit.
Sic enim ſcribit de ipſo Petrus in aurora: Bis ſenis dominans ā
nis morti vir obedit Cuius viuit adhuc neſcia fama mori. Simili/
ter de morte conquerendo potuit dicere illud Joannis decimo nono
Spoliauit me gloria mea ⁊ abſtulit coronam de capite meo. deſtru
xit me vndiqꝫ ⁊ pereo. Ecce chariſſime iam manifeſte patet. licet om
nia ceſar habet tamen gloria ceſaris eſſe. deſinit ⁊ tumulus vix erit
octo pedum: Ex quo apparet euidenter ꝙ regia maieſtas omnis ter
rena poteſtas: Proſperitas rerum ſeries longinqua dierum: Pre/
terit abſqꝫ mora mortis cum venerit hora Unde dicit alius poeta
Es ſapiens marcet ſapientia morte redundans: Diuitie lapſu mo/
biliore fluunt: Es pbr: expirat pbitas es hōeſt⁹ honeſtas Labitur es
fortis fortia morte cadunt: Sanc iam video ꝙ ſingula de nobis an
ni furāt euntes Et ergo Si fueris diues. pulcher. fortiſue q̄d iū Si

dominus mundi. ſi rex. ſi papa. ſi epiſcopus. ⁊ ſic de alijs. Quid inde
Tam cito pretereunt hec omnia ꝙ nihil inde Sola manent merita
quia glorificabimur inde. Unde Jſidorus in quadam omelia ſic di
cit. Dilectiſſimi penſare debemus q̄ꝫ breuis eſt mundi felicitas. q̄ꝫ
modica eſt huius ſeculi gloria. q̄ꝫ caduca ⁊ fragilis ē temporalis po/
tentia. Dicat qui poterit vbi ſunt reges. vbi principes. vbi imperato
res. vbi duces. vbi rerum locupletes. vbi potentes ſeculi. vbi diuites
huius mundi. quaſi vmbra tranſierunt. ⁊ velut ſomnium euanuerūt
queruntur ⁊ non ſunt. quid dicemus ad hec Reges ⁊ imperatores
obierunt. ⁊ principes mortui ſunt. Multi tamen putant ſe diu vi/
uere. ⁊ quaſi nunquam morte cadere de preſenti vita. Certe non ſic
impij non ſic ſed tanquam puluis. Uos autem ſicut homines morie
mini. ⁊ ſicut vnus de principibus cadetis. Nam vt dicit Seneca
ad Lucillum. Huius eminentis vite cadere eſt exitus. Unde ſcribi
tur in gheta. Omnia mors delet. omnia morte cadunt. Uniuerſas
enim felicitates hominum mors terminat ⁊ concludit. Nam cum
predicaueris idem ſanctitatem abrahe. pietatem Joſeph. charitatē
Moyſi. fortitudinem Sampſonis. zelum Phinees. manſuetudi/
nem Dauid. Helizei miracula. Salomonis diuitias ⁊ prudentiā
Abſolonis pulchritudinem ⁊ formam. ſemper extrema omnium lu/
ctus occupat. finemqꝫ hiſtorie finis hominis imponit. vnaqueqꝫ con
cluſio ſingulorum videlicet ⁊ mortuus eſt. Ecce iam patet manife/
ſtiſſime per predicta ꝙ forma genus. mores. ſapientia. res ⁊ honores
non retinent hominem quin ruit in cinerem. Nam omne quod eſt
genitum tendit ad interitum. Hinc eſt quod Ouidius dicit Ortus
cuncta ſuos repetunt matremqꝫ requirunt. Et redit in nihiluz quod
fuit ante nihil. Similiter ego miſerrimus quaſi ad nihilum redac/
tus ſum ⁊ neſciui Nam dies mei ſicut fenū aruerūt ⁊c̄. Homo ſicut
fenum dies ſicut flos. ſic efflorebit. Quoniam ſpiritus pertranſibit
in illo. ⁊ non ſubſiſtet. ⁊ non cognoſcet amplius locum ſuum. Ecce iā
conſidera. ꝙ homo eſt fragilis. durans tempore paruo. Efficitur ſi/
milis flori qui creſcit in aruo. Unde dicitur Eſaie quadrageſimo.
Omnis caro fenum. ⁊ omnis gloria eius quaſi flos agri. Uere fenū
eſt populus. exſiccatus eſt flos ⁊ cecidit flos. Et ergo cur ſuperbit
homo qui eſt ſicut fenum tectorum quod priuſquam euellatur exa/
ruit. Unde ſcribitur in Thobia. Eſt homo vas lutheuz Uas lamē
tabile fenum aridum. fragilis glebula. ſaccus olens. Carnis vita. la
bor carnis. Conceptio. tabes menſtrua Putredo finis. origo luctus
Sperma prius. Modo ſaccus olens. Poſt vermibus eſca in tumu
lo. Pro qua dote ſuperbit homo. Jtem Bernardus in libro medita
tionum. Unde ſuperbit homo cuius conceptio culpa Naſci pena. la

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

hor vita: neceſſe mori. Poſt h. minem vermis. poſt vermem fetor et
horror. Sic in non hominem vertitur omnis homo. Attende ergo
principium vite tue. ⁊ medium ⁊ finem ſiue terminum. ⁊ inuenies
magnam occaſionem te humiliandi. Quid cogitas. quid dicis. et
quid temetipſum facis. nonne puluis es ⁊ terra. Scriptum eſt enim
eccleſiaſtici duodecimo. Reuertatur puluis in terram vnde erat. In
terram viliſſimam in terram putridam vermibus repletam. Item
Job decimooctauo. Putredini dixi pater meus es. Mater mea et
ſoror mea vermibus. Item Eccleſiaſtici decimoſeptimo. Omnis ho
mo terra ⁊ cinis. Et geneſis tercio Reuerteris in terram de qua ſum/
ptus es. quia puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Et idem ſicut am
monet Alanus. Eſto memor ꝙ puluis eris ⁊ vermibus eſca. In ge
lida putrens quando iacebis humo Non erit in mundo qui te velit
vltra videre. Cum tua rancidior ſit caro rupta cane. Unde Bernar
dus. Quid fetidius humano cadauere. quid horribilius mortuo ho
mine cuius erat in vita gratiſſimus amplexus erit in morte horribi
liſſimus aſpectus. Quid ergo proſunt diuitie quid delicie quid ho/
nores diuitie non liberant a morte. nec delicie a vermibus. nec hono
res a fetore. O deus eterne q̃ miſera ſorte clauditur omnis homo.
Certe tu chariſſime ſi predicta diligenter attenderes maximam hu/
miliationis cauſam proculdubio inuenires. Item ꝙ mortis memo/
ria hominem humiliat. Patet tercio regū viceſimoprimo de achab
Qui audita comminatione mortis ſibi facta ab Helia interim hu/
miliatus eſt ſic ꝙ dominus dixit ad Heliam. Nonne vides Achab
humiliatum coram me. Legitur ꝙ in romana curia quondam fieri
ſolebat ⁊ adhuc fit ſuo tempore ꝙ creato papa apportabatur coram
eo ſtuppa. qua incenſa dicebatur ſibi ſub hac forma. Sic tranſit glo/
ria mundi. hoc eſt. ſicut ignis ſtuppaꝫ velociter ⁊ cito redigit in fauil
lam ſic omnis mundi gloria cito labitur ⁊ p̄terit quaſi vmbra Nar/
rat etiam Iſidorus conſuetudinem antiquitus fuiſſe. ꝙ prima die
coronationis imperatoris Conſtantinopolitani cum eſſet in gloria
ſua. lathomus quidam apportauit ei tria vel quattuor genera lapi/
dum dicens ei ꝙ eligeret de quo vellet ſibi fieri monumentum. Iteꝫ
legitur de beato Joanne elemoſinario patriarcha Alexandrino. ꝙ
dum ſepulchrum eius fieret nunquam voluit perfici. ordinans ꝙ in
magnis feſtiuitatibus cum in honore ſuo eſſet aliquis veniret ad euꝫ
ita dicens. Domine ſepulchrum tuum imperfectum eſt iube illud p̄
fici. quia neſcis qua hora fur eſt aduenturus. Et quare fiebant iſta
de papa imperatore ⁊ patriarcha. quia omnes erant ſtatus excellen/
tiſſimi huius mundi niſi vt ſemetipſos recognoſcerent homines mor
tales. Et ſpe longioris vite aut magnanimitate potentie ſeu terrene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

glorie ſuperbiẽdo ſe nõ extollerent. Sed mortis memoriã pre oculis habẽdo ſe in omnibus humiliarent. Vñ ꝑ ꝓphetam dicitur in pſalmo. Sciant gentes quoniam homines ſunt inquã id eſt de humo ſeu de limo ꝓcreati. ꝛ ideo neceſſario moriũtur Vñ eccĩ. xli. Omnia que de terra ſunt in terram cõuertent. de quorũ numero omnis homo deputat. vñ ꝓpheta Hieremias dicit Terra. terra. terra. audi ſermones meos. Terra vocat hominem ter. Eſt eñ terra. qꝛ de terra creat. in terra cõuerſat. ꝛ in terrã redit ꝛ mutat. Terra eſt creatione. conuerſatione ꝛ morte. Terra eſt natura. vita ꝛ ſepultura. Terram ſapit. terram lingit terram ſitit ꝛ concupiſcit. Conglutinatus eſt in terra venter eius. deſcendit ad inferiora terre Celeſtium oblitus pro terra litigat. pro terra pugnat. pro terra mare nauigat. pro terra terram circuit ꝛ perambulat. ꝛ ſepius pro terra nunc huc nunc illuc homo miſerabilis anxius laborat. nec a talibus ceſſat. donec qui de terra ſumptus eſt reuertitur in materiam primam. videlicet terram dicens illud tercio Regum ſcdo. Ecce ingredior viam vniuerſe terre. ꝛ ideo. Cum fex cum limus cum res viliſſima ſimus. Unde ſuperbimus. qui ad terram terra redimus.

Quod meditatio mortis facit hominem omnia contemnere

Facit etiam ſcdo mortis memoria hominem omnia contemnere ꝛ tanq̃ꝫ nihilum ſe reputare. Hieronymus in ꝓlogo ſuo ſic inquit. Facile cõtemnit omnia. qui ſe ſemꝑ cogitat moriturum. Nam cõcupiſcentia oculorum contemnitur. quãdo aliquis cogitat ſe breuiter omnia relicturum. Concupiſcẽtia carnis contẽnitur dummodo quis conſiderat ꝙ corpus ſuum ꝓprium quaſi in inſtãtia erit cibus vermium. Superbia vite deſpicitur. dum quis hoc corde põderat. ꝙ ille qui vult eſſe ſuper alios. ponetur in terra ſubtus pedes omnium q̃ eſt infimum elementorum. Et ideo dicit idem Hieronymus in epiſtola ad Ciprianum. Memento mortis tue ꝛ non peccabis. Qui quottidie recordatur ſe moriturum. cõtẽnit pñtia feſtinãs ad futura. Eſau aũt cõſiderãs ſibi mortẽ iminere faciliter cõtempſit terrena. Vñ Geñ. xxv. En morior quid mihi proderũt primogenita. Iſidorus aduertẽs pñſentis vite breuitatem. ꝛ ꝙ ea que videntur hic poſſideri quaſi inſtãtiſſime videlicet in morte relinquenda ſunt. ad illorũ exhortans contẽptũ ſic inq̃ens ait. Si vis eſſe q̃etus nihil ſeculi appetas. Semꝑ requiem mentis habebis. ſi curas ſeculi a te proieceris. abĳce a te quicquid bonum propoſitum poterit

impedire. Eſto mortuus mundo ⁊ mundus tibi. Mundi gloriam quaſi mortuus non aſpicias ab effectu huius vite quaſi mortuus te iam ſepara. Sicut ſepultus non habeas curam de ſeculo tanq; defunctus ab omni te purga negocio. viuens contemne quod poſt morteꝫ nō poteris habere. Vñ ait Seneca. Nihil eque tibi proficiet ad temperantiam oīm rerum tp̄alium ⁊ contēptum ſicut breuis euī ⁊ huius tp̄is incerti meditatio. Igitur dilecte mi dñ viuis memori mēte memēto mori. Vñ legit̄ in libello de dono timoris ꝙ quidam magne lr̄ature in phīa datus mūdi vanitatibꝫ audiēs ſemel legi in matutis de longa vita patrum antiquorum ⁊ ꝙ ſemper dicebatur in fine ad quēlibet eorū ⁊ mortuus eſt. Geñ. v. Cogitauit ꝙ ſibi etiā taliter eueniret quantumcunq; tēporis viueret ſup terram. ⁊ ex hoc cōcipiēs mūdi contēptū itrauit ordiem predicatorum in quo factus eſt peritus mgr̄ in theologia ⁊ vir eximie ſcītatis. O q̄ bene habuit pre oculis verba Eccī. xi. ſic dicentis. Si annis multis vixerit homo. ⁊ in oībꝫ bis letatus fuerit. meminiſſe debet tenebroſi temporis ⁊ dierum multorum que cum venerint vanitatis arguentur preterita. Vere in die mortis patet vanitas et vanitatum vanitas. ⁊ ꝙ omnia fuerunt vana. Unde ſcribitur Eccleſiaſtici tercio. Cuncta ſubiacent vanitati ⁊ ſic eſt reuera. vana ſunt omnia vniuerſa ⁊ ſingula. Vanitas eſt vita noſtra ⁊ quelibet mundi creatura. Nam vt dicitur in Pſalmo. Uniuerſa vañitas omnis homo viuens. Tu autem eſtimas diu viuere. ⁊ hec temporalia annis plurimis in delicijs poſſidere. Chariſſime non ſic. Homo vanitati ſimilis factus eſt dies eius ſicut vmbra pretereunt. Ecce iam vides ꝙ dies tui erunt pauci et epiſcopatum tuum accipiet alter. Et ideo Tempora longa tibi noli promittere vite. Quocunq; ingrederis ſequitur mors corporis vmbraꝫ Ideo ſi bene inſpexeris te ⁊ verba tibi dicta. ac etiam poſtmodum dicenda cordis auribus diligenter perceperis. potius deberes dicere. Vado mori credens per longum viuere tempus. Forte dies hec eſt vltima vado mori. Tibi enim dicitur. Luce duodecimo. Stulte hac nocte demones repetent animam tuam a te. Que autem paraſti. cuius erunt. Ergo vade mori. vade certus. quia velox eſt depoſitio tabernaculi tui. Ut ſcribitur ſecunda Petri primo. Et cogita iam te mortuum quem ſcis de neceſſitate etiam poſt quantoſlibet annos proculdubio moriturum. Ac contemne trāſitoria que ſtatim ⁊ abſq; mora quamuis inuite erunt relinquenda. Unde Poeta refert. Predia terrarum. poſſeſſio diuitiarum. Fabrica murorum grandis ſtructura domorum. Gloria menſarum. cum delicijs epularum. Inſigneſq; thori mappe ciphiq; decori. Reſplendēs veſtis que moribus obſtat honēſtis. Grex armētorum ſpacioſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

cultus agrorum. Fertile vinetum diuerſa vita repletum Gaudia ne
torum dilectio dulcis eorum. Cuncta relinquentur. nec poſt hec in/
uenientur. Ex his iam vide ⁊ conſidera ꝙ nihil ſtabile ſeu permanēs
eſt in preſenti vita. Vñ dicit Eccl'. ij. Magnificaui opera mea edifi
caui mihi domos plantaui vineas. feci hortos ⁊ pomeria. cōſeui ea
cuncti generis arboribꝫ ⁊ extruxi mihi piſcinas aquarum vt irrigarē
ſiluas lignorum germinantium. poſſedi ſeruos ⁊ ancillas. multam/
qꝫ familiam habui. Armenta quoqꝫ ⁊ multos ouium greges vltra
omnes qui ante me fuerunt in hieruſalem coaceruaui mihi argentū
et aurum ⁊ ſubſtantias regū. ac prouinciarū. feci mihi cantatores et
cantatrices. ac delicias filiorum. Ciphos ⁊ vrceos ad vina in mini
ſterio fundēda ⁊ ſupgreſſus ſum opibꝫ oēs qui fuerūt ante me in hie
ruſalem. Sapientia quoqꝫ ꝑſeuerauit mecū. ⁊ omnia que deſidera/
uerunt oculi mei nō negaui eis. nec prohibui cor meum quin frueret'
voluptate ⁊ oblectaret ſe in his que parauerā. Cunqꝫ vertiſſem me
ad vniuerſa opa que fecerant manus mee. ⁊ ad labores in ꝗbus fru/
ſtra ſudauerā vidi in omnibꝫ opibus vanitatem afflictionem animi
et nihil ꝑmanere ſub ſole. Vere nihil permanet. oīa em̄ trāſeunt ⁊ la
buntur quaſi vmbra. vñ Joānes de garlandia. Qđ fuit eſt ⁊ erit pe
rit articulo breuis hore. Ergo qđ ꝓdeſt eſſe fuiſſe fore. Eſſe fuiſſe fo
re tria ſunt florida ſine flore. Nā ſil' omne perit quod fuit eſt ⁊ erit.
Mundus em̄ tranſit ⁊ cōcupiſcētia eius. Et iō Qđ breuiter durat
quis prudēs querere curat. vñ Bernardus in libro meditationū ſic
ait. Quid theſaurizat ꝗs in terra. cū ſine dilatione trāſeat ⁊ illud qđ
colligit'. ⁊ ille qui colligit. Tu ergo hō quē fructū expectas in mūdo
cuius fructus eſt ruina ⁊ finis mors. Vtinā hec intelligeres ⁊ nouiſ/
ſima ꝓuideres. Item petrus bleſenſis in quadā ep'la ſic dicit. Gloria
mūdi fallax ⁊ ſeductoria ſuos decipit amatores. Quicqđ em̄ vel fu
turū ꝓmittit vel in p̄nti ꝓuidet. totū ad nihilū deuenit. tāqꝫ aqua de
currens Ergo inſpice q̄ꝫ fragilis. q̄ꝫ fallax. q̄ꝫ inanis ſit mūdus ⁊ illi/
us gl'a quā cupimus. Et igit' o ſtultiſſime Cur cito nō ſpernis q̄ pre
tereuntia cernis. nōne vides mundū miſerū nimis ⁊ furibundū. Sb
gladio dire mortis languendo perire

Quod mors facit homi nem penitentiam acceptare

Vxta ordinē ꝓmiſſoꝝ nūc reſtat diligēter inueſtigare quali
ter mortis memoria facit hominē penitētiā aggredi ſiue acce
ptare. Iſtud clare patet. Jone. iij. de niniuitis q̄ ad cōminatōem mor
tis penitentiam peregerunt. Luce tercio. Facite dignos fructus pe/

nitentie. Et ſubdit. Securis ad radicem arboris poſita eſt quod eſt
cōminatio mortis. Cū occideret eos querebāt eū ⁊ reuertebanť. ſ. ad
penitentiaʒ. Ambroſius ſuꝑ lucā. Ue mihi ſi pctā mea nō defleuero
ve mihi. ſi media nocte nō ſurrexero ad cōfitendū tibi dn̄e. Ue mihi
ſi dolū ꝓximo meo fecero. ve mihi ſi ꝟitatē nō dixero. Ad radicem ar
boris ſecuris poſita ē. faciat q̄ poteſt fructus grē q̄ debet penitētie. Ad
eſt dn̄s ⁊ qui reqrit fructū vite. Job. etiā cōſiderās breuitatem p̄ntis
vite. potius elegit hic q̄ʒ poſtmodū inutiliter ſine fructu penitere. vn̄
dicit iob. x. Paucitas dieꝝ meoꝝ finieť breui. dimitte me ergo vt plā
gam paululū dolorē meū an̄q̄ʒ vadā ⁊ nō reuertar ad terrā tenebro
ſaʒ ⁊ opertā mortis caligīe. Uere tps p̄ns eſt breuiſſimū. Nā vt dr
iob. xiiij. Breues dies hoīs ſunt. Item p̄ma ad Coꝝ. vij. Tps bre-
ue eſt ⁊ ideo eēt melius minimo breuiter ⁊ leuiter ſuſtinere modicuʒ
q̄ʒ poſtea dolere ⁊ inutiliter penitere per infinita ſecula ſeculoruʒ. vn̄
dicit Auguſtinus in libro de decem chordis. Melior eſt modica a-
maritudo in faucibꝫ q̄ʒ tormentū eternū in viſceribꝫ. De breuitate p̄
ſentis vite idem dicit in ſermone. Uita hoīs tota breuis eſt ab infan
tia vſq̄ʒ ad decrepitā ſeuectutem. Adam eīn ſi adhuc viueret ⁊ hodie
moriretur. quid ei lōgitudo ꝓfuiſſet. certe modicuʒ vel nihil. immo
poſſet dicere. Jam mihi p̄terite fluxerūt tpa vite. vn̄. Quid ꝓdeſt ho
mini ſi viuat ſecula centum. Cū moritur vitā trāſiſſe putat quaſi vē-
tum. vn̄ Aug⁹. ſuꝑ pſalteriū. Si toto tpe illo viueres ex quo adam e
miſſus eſt de ꝑadyſo vſq̄ʒ ad hodiernū diem. certe videres vitā tuaʒ
nō fuiſſe diuturnā que ſic auolaſſet. Uita aūt vniuſcuiuſq̄ʒ hominis
quanta eſt adde tantoſlibet annos. duc longiſſimaʒ ſenectutē Quid
erit. nōne quaſi aurora matutina. vn̄ fragiliores ſumus q̄ʒ ſi vitrei eſ
ſemus. Uitrum ⁊ ſi fragile eſt. tamē bene ſeruatum ⁊ cuſtodituʒ diu
durat vita aūt humana q̄ʒtumcūq̄ʒ ſeruetur durare nō p̄t Hebre. ix.
Statutū eſt omnibꝫ hominibus ſemel mori. vn̄ Seneca. Uita nrā
peregrinatio eſt. cum diu ambulaueris deniq̄ʒ redeundum eſt. Hāc
mortis neceſſitatem ⁊ humane vite breuitatem conſiderabat gētilis
ille xerxes. De quo beatus Hieronymus ſcribens in ep̄la ad heliodo
rum ſic inquit. Xerxſes ille potentiſſimus rex qui ſubuertit montes
mariaq̄ʒ conſtrauit. cum de ſublimi loco cerneret infinitā multitudi
nem ſui exercitus. dicit eo fleuiſſe q̄ nullus eorum quos cernebat ſu-
peruiueret poſt centū annos. In hūanis valde neccāriū ē humanaʒ
vitam nō eē longeuā. Nā ſicut barlaam refert. ipſa cuidaʒ arbori cō
paratur ad cuius radices ſedēt duo mures. vnus albus. nigerq̄ʒ reli-
quus. i. dies ⁊ nox huius arboris vite radices inceſſabiliter corrodē-
tes. Item Auguſtinus in originali tractās illud. Jacobi quarto.
Que eſt noſtra vita Uapor ad modicum parēs deinceps termīatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ſic dicit. Vita hec eſt vita dubia ceca ⁊ dubia erumnoſa quam hu/
mores tumidant. dolores extenuant. ardores deſiccant. aera morbi/
tant. eſce influant. ieiunia macerant. ioci ſoluunt. triſticie conſumunt
ſollicitudo coartat. ſecuritas ebetat. diuitie iactant. paupertas deij/
cit. iuuentus extollit. ſenectus incuruat. infirmitas frangit. meror de
primit. ⁊ poſt hec omnia mors interimit ⁊ vniuerſis gaudijs ſitum
imponit ita vt cum eſſe deſierit. nec fuiſſe putetur. Unde Sapientie
ſecundo. Exiguum ⁊ cum tedio eſt tempus vite noſtre Ex nihilo na
ti ſumus ⁊ poſt erimus quaſi nihil fuimus. Et ibidem. Umbra tran
ſiens eſt tempus noſtrum. Jtem Sapientie primo. Tranſiet vita
noſtra tanquam veſtigium nubis ⁊ ſicut nebula diſſoluetur que fu/
gata eſt a radijs ſolis ⁊ a calore eius aggrauata. Job decimoſexto.
Ecce breues anni tranſierunt ⁊ ſemita per quam non reuertar. am/
bulabo. Eiuſdem nono. Dies mei velociores fuerunt curſore. prete/
reunt quaſi naues poma portantes. ⁊ ſicut aquila volans ad eſcam.
Eiuſdem ſeptimo. Dies mei velociores tranſierunt. q̄ꝫ a texente te/
la ſucciditur ⁊ conſumpti abſqꝫ vlla ſpe. Memento mei deus quia
ventus eſt vita mea ⁊ nō reuertatur oculus meus vt videat bona nec
aſpiciat me vltra viſus hominis. Unde. Tela texentis citius tua vi
ta ſecatur. Nam nullo tranſire die vel nocte moratur. Quod ſimilis
vento fuerat tua vita memento, que fugit abſqꝫ mora que ſola tran/
ſit in hora. Ecce q̄ꝫ breuis eſt hec preſens noſtra vita. Unde Eccleſi
aſtici decimooctauo. Numerus dierum hominum. vt multum cen/
tum anni. Sed iſte numerus per ſucceſſus temporum eſt modicum
minoratus. Unde etiam in pſalmo dicitur. Dies annorum noſtro/
rum ſeptuaginta anni. Si autem in potentatibus octuaginta anni.
amplius eorum labor ⁊ dolor. Sed quid eſt hoc tempus ſeptuagin
ta annorum vel centum annorum per quod homo viuit. eſt hoc tem
pus magnum. eſt hoc longum annorum ſpacium reputandum! Cer
te non ſed reſpectu eternitatis potius eſt momentum q̄ꝫ tempus no/
minandum. Cum etiam mille anni ſint ante oculos domini. ſicut di
es heſterna que preterijt. ⁊ tranſit velut vmbra. Uere vere hec eſt vi/
ta breuis. lubrica pena dolor. Jtem non ſolum ponderanda eſt pre/
ſentis vite breuitas. ſed etiam maxima incertitudo. Cum dubia in
certis verſetur vita periclis. Neſcimus enim diem neqꝫ horam Sed
cum dixerit pax ⁊ ſecuritas. tunc repentinus ſuperueniet interitus. at
forſitan fur ille eſt hodie aducnturus. Unde poeta. Quis ſit adhuc
annos plures complebimus annos. Neſcis an cras te mors ſit rap/
tura vel ante. Et ergo dicitur Eſaie triceſimooctauo. Diſpone do/
mui tue quia morieris tu ⁊ non viues. Et ibidem. Preciſa eſt velut
a texente vita mea, dum adhuc ordirer ſuccidit me Nā dū primo in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

cepi viuere in eodem tempore etiam incepi morti appropinquare.
Unde Sapientie quinto. Nos ſtatim nati continuo deſiimus eſ/
ſe. Hinc Seneca in epiſtola. Cotidie morimur. nam cotidie demi/
tur aliqua pars vite. ⁊ ſic q̇d aliđ eſt vita noſtra q̄ꝫ quidā curſus ſiue
tranſitus. Unde non immerito comparatur horologio quod grada
tim ſemper tranſit ⁊ vſque ad certum punctum diſcurrit et tunc ſubi
to ac improuiſe cadit. ac campanellas tangit ⁊ eas ſonitum facere
compellit. Sic in veritate vita noſtra ſemper labitur ⁊ fluit vſque ad
certum punctum. hoc eſt ad vite terminum a deo patre ſtatutum et
prefixum quem nemo poterit preterire. Tunc enim deficit ⁊ cadit in
campanellas realiter ⁊ ad litteram ſeſe pulſari ⁊ ſonare facit Igitur
euigila ⁊ prudenter expecta curſum vite tue. Nam horologium tu/
rum gradus preterit ⁊ tranſcendit ⁊ ſtatim cum ad vltimum perue/
nerit. in baratrum mortis ſubito dilabitur ⁊ cadit. Audi ergo quid
poeta de hoc refert. Uita breuis velut vmbra leuis fugit annihila/
tur. Sic vadit ſubitoq̄ꝫ cadit dum ſtare putatur. de hoc etiaꝫ habe
tur exemplum in Achab rege iſrael vt habet̄. iiij. regū vltimo capl̄o. q̇
ingreſſurus cū Joſaphat rege Juda bellū contra ſyros mutauit habi
tum ſuum ne agnoſceretur. Rex autem ſyrie preceperat principibus
curruum. xxxij. Non pugnabitis contra quempiam niſi contra regē
iſrael ſolū. Cū g̊ vidiſſent p̄ncipes Joſaphat ſuſpi cati ſunt q̄ ipſe eēt
rex iſrahel ⁊ impetu facto pugnabant contra eum. Et exclamabat Io
ſaphat Intellexeruntq̄ꝫ principes curruum q̄ nō eſſet rex iſrabel ceſ
ſauerunt ab eo. Uir autem quidem tetendit arcum ſuum in incertuꝫ
ſagittā dirigēs ⁊ caſu ꝑcuſſit regē iſrl̄ īter pulmonē ⁊ ſtomachū ⁊ mor
tuꝰ ē veſpe Media nāq̄ꝫ vita in morte ſumꝰ Et g̊ d̄r de h̊ Ecā. ix Ne
ſcit hō finē ſuū. ſꝫ ſicut piſces capiunt̄ hamo. ⁊ ſicut aues ꝯp̄hendunt̄
laqueo. ſic etiā capiuntur homines in t̄pe malo Ecce iā venit finis. fi
nis venit. nam mors vite eſt vltimus finis. Hic eſt finis cunctorum
hominum qui ammonetur in domo luctus. vt habetur Eccleſiaſtici
ſeptimo. Unde dicitur in libello metrico de vita et geſtis ipſius ale
xandri magni O felix mortale genus ſi ſemper haberet. Eternum
pre mente bonum finemq̄ꝫ timeret. Qui tam nobilibus media quaꝫ
plebe creatus. Improuiſus adeſt anime diſcrimine magno. Ecce iaꝫ
frater chariſſime. Uita quid eſt hominis niſi res vallata ruinis Eſt
caro noſtra cinis mō principium modo finis Hinc eſt q̄ Bernardꝰ
dicit Cū recordor q̄ ſum cinis. ⁊ q̄ cito venit finis ſine fine ꝑtimeſco
et vt cinis refrigeſco. ⁊ q̄r ſcđꝫ Gregoriū valde ſe ſollicitat hō in bo
no ope q̇ ſp̄ cogitat de extremo fine Igit̄ dilc̄iſſime Deꝫ crede diē tibi
diluxiſſe ſup̄mū Sp̄ habēs memori mēte nccē mori. Quis ergo hō
ſane mētis cōſiderās breuitatē ⁊ maximā incertitudīeꝫ huius miſera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

bilis vite ac propinquitatem mortis iam venture. Quis omnia ad/
uertens diligenterq; reuoluens ꝙ anni noſtri velut aranea mutabū
tur ⁊ dies ſicut fumus deficiūt. ⁊ ꝙ hō natus de mulieri tam breui vi
uit tp̄e. qui quaſi flos egredit̄ ⁊ cōterit̄. ac fugit velut vmbra. Quis e
tiā mētetenus hec pōderās ac intuēs cordial'r ⁊ ꝯſiderans ſic ſeducā
tur a diabolo mūdo ⁊ carne. ꝙ penitere negligit in hoc tēp̄e breuiſſi/
mo. immo (vt verius dicā) in hac p̄n̄ti horula. ſiue momēto. Certe ne
mo negligit ſiue differt niſi quē malicia ſua penitus excecauit O q̄n
ta pena talibus hoībus de illa negligētia cōſequet̄. Vn̄ dicit paulus
ap̄ſ ad heb. ij. Quō effugemus ſi tantā neglexerimus ſalutē Hinc
btūs Effrem dicit. Chariſſimi in hoc breui tp̄e ſi neglexerimus nul/
lam oīno excuſatōem habebimus. quā ꝓ facinoribꝫ nr̄is oſtendamus
Noli ergo breuitatē huius tp̄is negligere. ne ꝑ infinita ſcl'a penitē
tia infructuoſa poſtmodū incipias tarde penitere. Igit̄ feſtina ne tar
daueris ne cū fatuis virginibꝫ final'r excludaris. vn̄ Mat. xxv. Ecce
ſpōſus venit ⁊ que p̄ate erant intrauerūt cū eo ad nuptias. ⁊ claſa eſt
ianua. Sup̄ quo btūs Gregorius ſic d̄t. O ſi palatū cordis ſapere
poſſet. q̄tum admirationis habet Ecce ſpōſus venit. Quātum dul/
cedinis intrauerūt cum eo ad nuptias ⁊ q̄tum amaritudinis ⁊ clau
ſa eſt ianua. Chariſſime ſi hec ſapes ⁊ intelligeres. ac cordetenus ru/
minares ad penitētiā vtiq; feſtinares curreres. nec tempus acceptabi
le ⁊ dies ſalutis ꝑ comeſationes ⁊ ocia inutil'r ꝑderes ſine fructu Et
ergo ſcribitur Apocal'. ij. Memēto vn̄ excideris ⁊ penitentiam age.
¶ Legitur apud clareuallem accidiſſe. ꝙ q̄dam vir ſcūs cū eēt in orōe
audiuit vocē miſerabiliter lamentantē. ⁊ cū inq̄reret quid hoc eſſet.
reſpōdit Ego ſum aīa cuiuſdā damnati infelicē meam deplangens
damnatōem. Et cū de pena eius quereret̄ dixit ꝙ inter oīa q̄ damna
tos magis excitabāt ad penā erat amiſſio tp̄is ſibi grā dei collati in
cuius ꝑua morula potuiſſent penitentiam egiſſe q̄ eos liberaſſet a pe
na infernali. Vn̄ Hugo de ſcō victore. Oīa gehenne ſupplicia ſupat
deū nō videre ⁊ bonis carere q̄ in poteſtate habuiſti obtinere. Opere
mur igitur bonū dū tp̄s habemus. ne poſtmodū dicamus penitēdo
illud. Hieremie. viij. Trāſijt eſtas finita eſt meſſis ⁊ nos ſaluati nō
ſumus. Hinc eſt ꝙ deuotus ille effrem nos ammonet dicens. Obſe
cro vos chariſſimi ⁊ ſuppliciter rogo. o amici mei vigilate in hoc bre/
ui tempore. in hac hora vndecima cōtendite. iā em̄ veſꝑa ꝓperabit cū
gl'a multa remunerator adueniet reddere vnicuiq; ſm̄ opa ſua. Ex/
emplariter etiam patet ꝙ mortis memoria inducit hominem ad pe
nitentiam faciendaz. Vn̄ legitur de quodam milite flagicioſo ꝙ nul
lam penitentiam a papa Alexandro ſibi impoſitam voluit accepta/
re ⁊ tandē papa dedit ſibi annulū ſuū. vt illū in digito ſuo ꝑ peniten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

tia portaret et qñcunq3 eum inſpiceret ꝙ de morte ſua cogitaret.
Qđ cum feciſſet plibus dieƀ tādem ad papā rediȷt dicēs ꝙ ꝑatus
eſſet oēm aliam pniam quātumcūq3 ſibi iniūgeret facere ꝛ adiplere
¶Itē legitur de quodā alio pctōre ꝗ etiā nullā a ꝯfeſſor voluit accep
tare pniam tādem ꝯfeſſor ſuus ſibi hoc iniūxit: vt p̃cipet ſeruitori ſu
o ꝙ ſꝑ in prio ferculo baculū decorticatū ei pñtaret dicēs Dñe ad me
moriā reducatis ꝙ nccārio habetis mori ꝛ neſcitis vbi. quō ꝛ qñ. Cū
āt per tps aliqđ hoc factū fuiſſet ꝛ ꝑ hoc q̄ comedebat ſibi in tediū ver
terētur. dixit ꝯfeſſori ſuo ꝙ ꝑatus eēt oēm aliam pniam facere quā-
tacūq3 etiā vellet Nam cor ſuū in ſeipſo ꝯturbatum erat ꝛ formido
mortis cecidit ſuꝑ eū Ex p̄dictis pꝫ ꝙ mēoria mortis facit hoiem ſe
humiliare oīa ꝯtemnere pniam aggredi ſiue acceptare. ꝛ ex ꝯñti pec-
cata deuitare Et ideo Sepe recorderis bone frater ꝙ morieris. Si
memor es mortis felicis eris cito ſortis
¶Sequūtur nūc exempla ex varijs ſacrarum litterarꝫ paſſibus ho-
mini chriſtiano admodum vtilia

Petrus damiani ad blācā comitiſſam de terroribus mortis

Enſandū quippe eſt cū iā peccatrix aīa vinculis īcipit carnis
abſolui q̄3 amaro terrore ꝯcutit᷑. quātis mortis ꝯſcientie
ſtimulis lacerat᷑ Recolit vetita q̄ ꝯmiſit videt mādata q̄
negligēter iplere ꝯtēpſit Dolet īdulta pnie tpa ſeſe ianiter ꝑ
cepiſſe Plorat imobilē diſtricte vltōis articulū īeuitabil'r iminere.
Manere ſatagit. ire ꝯpellit᷑. recuꝑare vult ꝑdita nō audit᷑ Poſt ter-
ga reſpiciēs toti⁹ trāſacte vite curſum velut vnū breuiſſimū deputat
itineris paſſum Añ ſe oc'los dirigit ꝛ īfinita ꝑhēnitatis ſpacia depꝑhē
dit Plorat itaq3 qꝛ añ tā breue ſpaciū acq̄rere potuit leticiā oim ſe-
culorꝫ Deflet etiā ſe ꝓpter tā breuis illecebre voluptatē īenarrabilē ꝑ
petue ſuauitatis amiſiſſe dulcedinē. Erubeſcit qꝛ ꝓpter illā ſubam q̄
ꝯmibꝫ erat obnoxia illā neglexit q̄ choris āgelicis erat īferēda Jā ra
dios mētis attollit. dū ditiarꝫ īmortaliū gl'am ꝯtēplat᷑ eā ꝓpter vite
inopiā ꝑdidiſſe ꝯfundit᷑ Cūq3 ſub ſe reflectit oc'los ad hui⁹ mūdi con
uallē tetrāq3 caligiem Suꝑ ſe ꝯo mirat᷑ eterni luis claritatē liq̄do de
ꝑhēdit qꝛ nox erat ꝛ tñbre qđ amauit O ſi rediuiuū pnie tpis ꝑmit-
ti potuiſſet q̄3 dure ꝯuerſatōis iter arriꝑet q̄3tis ſe deuotionū vincu
lis īnodaret ¶Interea dū ebeſcētes oc'li cōtabeſcūt Dū pect⁹ palpitat
dū raucū guttur anhelat. dētes ꝛ palatū nigreſcūt. ꝛ quādam velut
erugiem cōtrahūt Palleſcūt ora. mēbra cuncta rigeſcūt Dum hec et
hm̄oi tanq3 vicine morti p̄cedantia famulātur officia. aſſunt oīa

geſta ſimul et ꝟba. nec etiam cogitatões deſunt ⁊ cuncta hec amarũ
cõtra actorẽ teſtimoniũ reddũt. Coaceruãt oĩa ante reſpicíẽtis oculos
⁊ que reſpicere refugit coactus ⁊ inuitus attendit. Adeſt ꝑterea hinc
horrẽda demonũ turba. illinc ꝟtus angelica. In illo qui medius eſt
liquido deprehẽditur. cui parti iure poſſeſſio vendicetur. Nam pie/
tatis in eo videtur inſignia viſitatõis angelice blandicijs. atq; armo
nice melodie vt exeat prouocatur. Quod ſi cum ſiniſtre parti nigredo
peccatorum ⁊ feditatis ſqualor adiudicet: intolerabili mox terrore
cõcutitur. repẽtini impetus violẽtia perturbatur precipitatur inua/
ditur. ⁊ de miſere carnis ergaſtulo violẽter euellitur. ⁊ ad eterna ſup
plicia cum amaritudĩe trahitur. Jam vero poſt egreſſionem de cor/
pore quis explicare valeat quot armate iniquoꝝ acies in inſidijs la
teant: quot fremẽtes cunei feralibus telis obſtructi tũc obſideant. ⁊
ne libere trãſire poſſit animus velut militari more cõſtipate legiões
oppugnant. Hec ⁊ hmõi frequẽter in corde verſari quid eſt aliud q̃
lenocinantia huius vite blandimenta reſpuere mundo repudium da
re. illicitos motus carnis illidere ſolidumq; perfectiõis adipiſcende
propoſitum indeclinabiliter cuſtodire.

Ex horologio eterne ſapiẽ.

Etit ante diſcipulum ſimilitudo iuuenis pulcherrimi q
morte preuentus in proximo migraturus. de ſalute ani
me ſue nihil deſpoſuerat. Qui huiuſmodi voce lachrims
bili clamabat. Circũdederunt me gemitus mortis dolo
res inferni circũdederunt me. Heu deus eterne ad quid in hunc mun
dum naſcebar ex vtero cur non ſtatim perij. En principium vite mee
fuit cum fletu ⁊ dolore. nunc ãt finis meus ⁊ exitus exiſtunt cum mi
ſerabili planctu ⁊ merore. O mors quã amara eſt memoria tua cordi
iocundo ⁊ in delitijs enutrito. Horribilis pñtia tua ⁊ qui ⁊ etate iu/
uenis ⁊ robore fortis ⁊ qui potitur ſucceſſibus proſperis. O q̃ parũ
credidiſſem ꝙ tam cito mori debuiſſem. Sed nunc mors miſera repẽ
te quaſi in inſidijs irrumpens irruiſti ſup me. cõprehẽdiſti me ⁊ mil
le funibus ligaſti ⁊ in vinculis tecũ ferreis trahis ſicut trahi ſolet dã
natus ad ſupplicium mortis. Tempus preterijt. dilapſum eſt a nul
lo hominum reuocari poteſt. non fuit hora tam breuis in qua ſpiri/
tualia lucra ſuo valore oĩa terrena incõparabiliter excedentia cõpara
re potuiſſem. Heu me miſerum ideo nunc ſtillat oculus meus pre do
lore ⁊ palpebre fluunt aquis quia reuocare qđ preterijt non poſſum.
Eya vos omnes qui adeſtis qui meam miſeriam videtis. qui flore
iuuẽtutis adhuc gaudetis qui tempus aptum adhuc habetis. me re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ſpicite meaſq̄ miſerias cōſiderate ꝛ in meo ꝑiculo damnū vrm̄ decli
nate. florē iuuētutis vrē cū deo expēdite tꝑs ſacris occupate actiōibꝫ
ne ſilia patiami O felix pnīa ꝛ cōuerſio matura qꝛ ſecura qui āt tar-
de pnīe ſe cōmittit dubius ꝛ incertus erit. qꝛ neſcit an ꝟe aut ficte pe
niteat O cras cras. q̄ꝫ longā reſtē feciſti mihi. ꝛ in baratrū mortis me
ꝓtraxiſti. ꝓcraſtinādo decepiſti me Et q̄d adhuc dicam in proxio eſt
tribulatio mea. vt de hoc mūdo recedā Attēde nūc ad me queſo dili
gēter Ecce in hac hora magis gaudere de breui oratiuncula pura de
ſalutatōe angelica deuote pro me dcā q̄ꝫ ſup millia auri ꝛ argēti O
mi deus q̄nta bona neglexi. q̄ꝫ male accidit mihi ꝙ hec nō ꝓuidi qn̄
bn̄ ꝓuidere potui. ꝙ horas nūq̄ꝫ redituras ꝑdidi. q̄ꝫ modica fcā ꝛ ne
gocia inutilia tractās tā multa ꝛ p̄cioſa bona neglexi O mi deꝰ nūc
finē ꝟbis meis īpono. vlteriꝰ plāgere nō valeo Ecce venit hora q̄ me
aufert de terra Heu mihi nūc video. nūc experior ꝙ amplius viuere
nō valeo. ꝛ ꝙ mors eſt in ꝓpinquo En manꝰ īualide īcipiunt rigeſce
re facies palleſcere. viſus obūbrari. ꝛ oculi ꝓfundari ac trāſuerſari.
Ach me miſerū pūcture mortis amariſſime circūdant me ꝛ cor debi
le ſuffocare nitunꝛ O cordis āguſtie ꝛ p̄ſſure mortifere. En pulſus
incipit caprizare Anhelitus deficere ꝛ q̄ſi ex ꝓfundo ſe colligere. lucē
huiꝰ mūdi āplius nō video Et ecce iā ſtatū alteriꝰ mūdi p̄ oculis mē
talibꝫ q̄ſi p̄meditādo proſpicere īcipio. O mi deꝰ q̄ꝫ miſerabiles aſ-
pectus En cruēte beſtie. laruales demonū facies. nigri ethiopes innu
merabiles circundāt me inſidiātes ꝛ expectātes miſerā aīam meā in
proxio exiturā ſi forte torq̄nda eis in ſortē tradatur. En ſudor mor-
tis adeſt ꝛ mēbra penetrās ꝛ victā eē naturā ꝛ iā ſuccubuiſſe atteſtās
O terribilis aſpcūs iuſti iudicis mihi iā p̄ñtis. per tīorem ſubito ve
niētis ꝑ exhibitōez Hic valete ſocij ꝛ amici chariſſimi qꝛ hic exiturꝰ o
culū mētis ad purgatoriū q̄ iam deducēdꝰ ſum cōuerto inī nō exiturꝰ
donec reddā nouiſſimū quadrātem Illic oculo cordis ītueor miſeri
am ꝛ dolorē. penā ꝛ afflictōem multiplicē Heu me miſerū īter alias
debitas penas illo loco exurgere video flāmas igniū. ꝛ īuoluere ꝛ re
īpingere quaſdā aīas miſerorū. q̄ velut ſcītille flāmiuome ī medio ig
nis cādentis diſcurrūt Sicut cū magna villa tota ī incēdio ponitꝛ ꝛ ī
igne ꝛ fumo ſcītille pariter ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ ferūtꝛ vlulātes ꝛ p̄ dolore
cruciatuū. clamātes ſinguꝉe ꝛ dicētes Miſeremī mei miſeremī mei ſal
tē vos amici mei Ubi nūc ē amicorū meorū adiutoriū vbi ꝓmiſſiones
bone cōſanguineorū. ꝛ aliorū per q̄rū inordinatū affcm̄ noſmetipos ne
glexiꝰ ꝛ nobiſipſis hāc penā adauximus. heu cur tot fecimus. labora
uimus eis placere volētes ꝛ male remūerati ſumus. ardemus ꝛ cſtu
amꝰ, nec ab illis adiutoriū recipimꝰ. En mira afflictio purgatorij q̄d
patimur ſuppliciū ſuperat q̄dcunq̄ꝫ huiꝰ tēporalis mūdi Unice hore

iſtius quam patimur acerbitas penalitatis cētum ānos in ſe putatur
habere ſeculi tranſeuntis miſerias Sed ſuꝑ omnia genera tormētoꝝ
ledit nimis illius diuine faciei abſentia. Et hec omnia predicta in
vltima agone conſtitutus tibi pro memorali relinquo. Et his dictis
agonizando expiro. Gregorius in omelia.

¶ Qui incꝫ ſunt humane aīme maiores inimici qꝫ maligni ſpūs qui
hanc exeuntem a corpore obſident. quam in carne a obſident. quam
in carnis amore poſitam deceptorijs delectationibus fouent quam
vallo circūdant quia ante mētis eius oculos reductis iniquitatibus
quas perpetrauit hāc ad ſocietatē ſue damnatōis trahētes coartant
vt ipſa iam extremitate vite deprehēſa: ⁊ a quibus hoſtibꝫ circūcluſa
ſit videat ⁊ inde euadendi aditum inuenire nō poſſit. quia oꝑari iam
bona non licet: que cuꝫ agere licuit contempſit De quibus adhuc aꝑ
te quod ſequitur intelligi poteſt Circūdabūt te ⁊ coanguſtabūt te vn
dicꝫ Maligni quippe ſpūs vndicꝫ anguſtāt animam qñ ei non ſo-
lum operis ſed etiam locutionis ⁊ inſuꝑ cogitatiōis iniquitates re
plicant. vt que prius ſe ꝑ multa dilatauit in ſcelere ad extremum de
omibꝫ anguſtietur in retributiōe. Si eñ diſtricte penſet cuius ſit pō
deris improperiū ex ore veritatis agnoſcit. cum negligenti ⁊ futura
non proſpicienti dr. Et quidē in hac die tua que ad pacem tibi nūc āt
abſcondita ſunt ab oculis tuis Nam cogitandū valde eſt qꝫ terribilr
erit hora nrē reſolutiōis quis pauor mētis qꝫta tūc oīm maloꝝ mēo
ria. que obliuio trāſacte felicitatis: que formido ⁊ conſideratio iudi-
cis. Quid ergo nobis eſſe de pñtibus ad delectatōem debet quādo
ſimul cunctis trāſeuntibus nō valet trāſire quod imminet qñ ⁊ hoc
funditus finitur qđ diligitur ⁊ illud incipitur vbi dolor nūquam fi
nitur tunc maligni ſpūs egrediēte aīa ſua oꝑa requirūt tūc mala que
ſuaſerunt replicāt vt ſociam ad tormētum trahant. ¶ Hieronymus
in epl'a ad demetriadem. reſpuant honores. deſpiciātur diuitie Jpa
quocꝫ vitā nrā martyrij amore cōtemnatur. Et hec omnia ⁊ ſi pro e
ternitatis premio non darentur eſſent tñ quādocꝫ peritura. Amit-
tunt hec etiā illi qui ſꝑ cupiunt poſſidere qꝫ multos memoria noſtra
retinet in maximis honoribus ⁊ diuitijs ⁊ cōſtitutos repēte de ſum
mo illo potēcie faſtigio cōcidiſſe reos q tumore elati aliud qdam qꝫ
hoīes ſe iā putabāt exitu ſuo tādē docuere nō qd fuerit. qd eñ in hoc
mūdo ſtabile qđ firmū eſt. qđ porro nō breue ⁊ icertū. ⁊ caſui nō ſui
ens Quale illđ bonū ē qđ ſꝑ timeas amittere vl' qđ auferēduꝫ abs te
metuas l' a te relinquēdū ſcias Nā ⁊ ſi nullo eripiat caſu l' morte cer
te ꝑdēdū eſt Et ſi vita nrā tendat ꝑ mille ānos ⁊ ad extremū illū diē
totiꝰ etatis cotidiana deliciaꝝ voluptate veiaꝰ quale h̄ qſo diu ē qđ
fine delet. age iā trāſactū vite tue tpꝰ aīo reuolue. nōne videbit tibi

vmbra quedam fuiſſe quod trāſijt ⁊ inſtar ſomnij tenuis incertum eſſe omne quod videtur. Hoc idem ⁊ decrepitus ſenex ſentire poteſt cui conuenit dicere cum propheta. Dies mei ſicut vmbra declinaue/ runt. ⁊ ego ſicut fenum arui.

Ex dialogo Gregorii.

Jt quidam in hoc mundo valde diues fuit Criſorius nomi ne ſed tātum vicijs plenus q̄ꝫtum rebus. ſuperbia tumidus. ſue carnis voluptatibus ſubditus. in acquirendis rebus aua ricie facibus accenſus. Sed cum tot malis dominus finem ponere decreuiſſet. corporali hunc moleſtia percuſſit. Qui ad extremum ve niens eadem hora qua iam erat de corpore exiturus apertis oculis vidit tetros ⁊ nigerrimos ſpiritus coram ſe aſſiſtere ⁊ vehemēter im minere vt ad inferni clauſtra ſe rapirent. Cepit tremiſcere palleſcere ⁊ ſudare. ⁊ magnis vocibus inducias petere. filiumq̄ꝫ ſuum nomīe ma ximum quem ipſe iam monachus monachum vidit cepit nimijs et turbatis vocibus clamare dicens Maxime curre. nūquam tibi ma li aliquid feci. in fide tua me ſuſcipe. Turbatus mox maximus affu/ it lugens ⁊ perſtrepens familia conuenit. Eos autem quos ille inſi/ ſtentes ſibi grauiter tolerabat. ipſi malignos ſpiritus videre nō pote rant. ſed eorū pn̄tiam in cōfuſione in pallore ac tremore illius q̄ tra/ hebatur videbāt. Pauore aūt eorū tetre imagīs huc illucq̄ꝫ ʒtebat in lectulo iacebat in ſiniſtro latere aſpectū eorū ferre nō poterat. ver/ tebatur ad parietē ⁊ ibi erāt. Cūq̄ꝫ cōſtrictus nimis etiam ſe relaxari deſꝑauit. cepit magnis vocibꝫ clamare Jnducias vſq̄ꝫ mane. inducias vſq̄ꝫ mane. Sed cū clamaret in ipſis vocibꝫ de habitaculo ſue car/ nis euulſus eſt. De quo nimirū cōſtat qꝛ ꝓ nobis iſta non pro ſe vide/ rat vt eius viſio nobis ꝓficiat. quos adhuc diuīa potētia lōganimi/ ter expectat. Nā ille tetros ſpūs an̄ mortē vidiſſe ⁊ inducias petiſſe. quid ꝓfuit qui eaſdē inducias quas petiuit nō accepit.

¶ Jtem aliud ad idem

Est apud nos Athanaſius preſbyter licaonij q̄ in diebꝫ ſuis lictonij rem terribilē narrat eueniſſe Jbi nāq̄ꝫ vt ait quoddā monaſteriū cōgalaton dꝛ in quo q̄dam monachus magne eſtimatio nis habebat. bonis q̄ppe moribꝫ videbatur atq̄ꝫ in om̄i ſua actōe cō/ poſitis. Sed ſicut ex fine res patuit lōge aliter q̄ꝫ apparebat fuit. Nā cū ſe cū fratribus ieiunare mōſtraret. occulte mā ducare conſueuit q̄d eius viciū frēs oīno neſciebāt. Sed corꝑis ⁊ mētis moleſtia ad vite extrema ꝑductus eſt. Qui cū iam eēt ad finem ꝑductus fratres ad ſe om̄es qui in monaſterio inerāt cōgregari fecit At illi vt putabāt ta/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

li viris moriente magnū quid ac delectabile ſe ab eo audire credide/
rūt. Quib⁹ ille afflictus ⁊ tremēs cōpulſus eſt prodere cui hoſti tra/
ditus cogebatur exire. Nā dixit qn̄ me ieiunare vobiſcū putabatis oc
culte comedebā. Et ecce nūc ad deuorandū draconi ſum datus qui
cauda ſua genua mea pedeſq; colligauit. caput vero ſuū intra meum
os mittēs ſpm̄ meū ebibēs abſtrahit. Quib⁹ dictis ſtatim defunct⁹
eſt atq; vt penitēdo ſe liberare potuiſſet a dracone quē viderat expe/
ctatus nō eſt. Qđ nimirū cōſtat q2 ad ſolā vtilitatē audientium vide
rat eū hoſtē cui traditus fuerat ⁊ innotuit ⁊ nō euaſit

¶ Ex vitiſpatrum.

Abbas ſilois ſedēs in cella ſp̄ claudebat oſtiū ſuū. Dicebāt de
ipo ꝙ in die dormitōis ſue cū ſederēt circa eū p̄rēs reſplēduit
tanq̄ ſol facies eius Et dicit eis; Ecce abbas anthonius veīt. ⁊ poſt
puſillū rurſus dicit, Ecce chorus ꝓphetaꝝ. ⁊ iteꝝ āplius facies eius
reſplēduit ⁊ dicit, Ecce chorus aploꝝ venit. Dupl'r adhuc refulſit fa
cies ei⁹ ⁊ ecce ipe cū aliq̄b⁹ loquebatur Depcati ſunt āt illū ſenes dicētes
Cū quo loq̄ris pater. Qui dixit eis. Ecce angeli venerūt accipe me ⁊
rogo vt dimittar penitere modicū Dicūt ei ſenes. nō indiges pn̄ia pa
ter. Dicit aūt illis, vere neſcio me vl' initiū pn̄ie feciſſe. ⁊ cognouerūt
oēs qm̄ ꝑfectus eſt Et rurſum fcā eſt facies eius ſicut ſol. ⁊ timuerunt
oēs. Dixit aūt eis, Videte ecce dn̄s venit dicens. Afferte mihi vas e/
lectōis heremi. Et cōtinuo reddidit ſpūm. ⁊ factū eſt fulgur ⁊ reple/
tus eſt totus ille locus odore ſuauitatis

¶ Ex vita ſancti Hieronymi

¶ Adueniēte die quo venerabilis Euſebius migraturū ſe ſciebat. ter
cio die p̄eunte lāguore febriū cōcuſſus valide ſup terram nudam ma
giſtri ſcʒ Hieronymi nō immemor ſe nudū fecit deferri a fratrib⁹ ad/
monēs frēs ſingulos in ꝓpoſito manere. Deniq; ſaccum quo glioſus
induebatur Hieronymus deferri fecit ⁊ ſuper ſe poni. Ordinauitq; ſe
nudum inſtar glorioſi magiſtri extra eccleſiam in qua iacebat ſci Hie
ronymi cadauer ſepeliri. Poſt hec cōmunione accepta ſe dn̄o ⁊ glorio
ſo hieronymo cōmēdauit. ⁊ ſic ꝑ triduum locutione. corporaliq; viſio
ne priuatus circūſtantibus fratrib⁹ paſſionē domini ⁊ alia legentib⁹
iacuit. Die aūt mortis duabus ſe horis ante beate anime exitū cepit
venerabilis pater Euſebius tam horribiles actus agere vt circūſtan/
tes monachi tanq̄ amentes iacerēt in terra. nam quāq; trāſuerſis ocu
lis iunctis manib⁹. facie horribili. diraq; voce clamabat. nō faciam.
nō faciā. mētiris mentiris. Poſt hec faciem in terrā q̄tū poterat fir/
mās clamabat. Adiuuate me frēs ne peream. Monachi aūt interro
gabāt eū Quid habes pater. q̄b⁹ ille. nō videtis demonū agmina q̄/
me debellare cupiūt. q̄d te facturū volebāt cū dicebas. nō faciā nō fa

ciam Et ille. conant̄ vt blaſphemus inueniar Tūc illi quare faciē tu-
em abſcōdebas in terra Ne ait aſpectū coꝝ videre tā terribilē quod
omnes pene nihil ſunt reſpcū illius Inter hec ꝟba actus priores reite
rās ſic ad extrema deueni Fres autē pauidi ꝛ ſtupētes ſtabāt velut
mortui neſciētes q̄d facerēt. Ad extremā aūt horā venienti glo̾ſus ci-
dē Hieronymus apparuit cōfortās eū Ad cuius aduentū ꝑterrita il
la demonū turba euanuit. Et viderūt hieronymū monachi q̄dā. alij
aūt has voces ab euſebio audiebāt. vn̄ venis p̄r. q̄re tm̄ moratus es
Cui vox illa audiētibꝫ fribꝫ Expecta fili ne formides. q2 te nō deſerā
quē totū diligo Qua voce audita. breui diſcurſo tp̄e venerabilis Eu
ſebius expirauit. Ad cuius corpus fiebāt miracula ꝑterite vite ſcita
tē inſinuātia Inter q̄ quidā monachus ſui monaſterij p̄ lachrymis et
vigilijs oculoꝝ luīe ꝓuatus ſtatim vt eius corpus venerandū facie
tetigit. oculoꝝ lumē recepit. Quidā demoniacus etiam obuius ſepe
liēdo corpe liberatus eſt ¶ Aliud ex diſtinctōe nona Legitur in libro
de ſeptē donis ꝙ narrauerit q̄daꝫ frater noīe gwalterus magiſter in
theologia. ꝙ cū eccl'a quedā cōſecrari deberet. ꝛ quidā nobilis comes
excōicatus ibidē ſepultus eijciēdus eēt ꝓpter cōſecratōem pateſcō ſe-
pulchro appuit īmaniſſimus buffo ſup faciē eius totā eā opiens ꝛ cor
rodēs ꝛ alij ꝟmes ꝛ ſerpētes ad quoꝝ aſpectū ꝛ horrorē oēs q̄ aderāt
lugerūt. Filius aūt dicti comitis iuuenis hec audiens acceſſit. et viſa
ſanie carnis paterne ꝛ vermium mirabili diuerſitate ꝛ horrore dixit
Iſti ſunt amici nr̄i quos nutriūt delicie nr̄e hos creſcere facim⁹ in mol
libꝫ lectis in pictis thalamis. ꝛ augmētam⁹ diuerſitate ferculoꝝ Me
lius ē ergo vt extinguant̄ in vita ꝑ pn̄iam. moleſtētur ꝑ ieiuniū. vt in
terfecti a nobis nō occurrāt in morte. Et relicto ꝓncipatu oēm gl'iam
mūdi fugit. cogitās ſe btm̄ ſi fieret paup̱ pro chriſto Venit aūt romaꝫ
vbi in tiore dei mirabil'r corp⁹ ſuū afflixit. carbonarij etiā inibi ſorti-
tus officio dēpto ſolo ſuo cōfeſſore oibꝫ hoibꝫ vſqꝫ in finē vite ſue per
māſit incognit⁹ ꝛ tādē veiens q̄dā die romā vt carbones vēderet. ibi
dē īfirmitate graui ꝑcuſſus ꝛ vulneratus patiētiſſime ꝛ mitiſſime ſu
ſtinuit deiñ vocatus a chriſto feliciter aduolauit. Quo migrāte om-
nes vrbis cāpane vltro ꝛ ꝑ ſe diuina ꝟtute ſonuerūt. Qd̄ cum tā pa
pa ioannes q̄ꝫ vniuerſus populus vehementiſſime mirarent̄. confeſ-
ſor ipſius ſacerdos q̄daꝫ homo ſancte vite totū vite ſue ordinē ꝛ quis
eſſet enarrauit. Quod audientes ſui nobiles ꝛ milites qui eū ibidem
queſierunt licet viuū nō inueniſſent corpus tamen defuncti ad terrā
ſuam cum gaudio deduxerunt.

¶ Aliud ex libro de illuſtribus viris

¶ Cōuſus q̄dā de fribꝫ clareuall' inocētis vite ꝯuſatōis honeſte cū ḡui
ter aliq̄n diu egrotaſſꝫ. tādē ad extrēa duceret. intrauit ad eū grā viſitatōis

beatus Bernardus ⁊ cõfortãs eũ ait. Cõfidis fili q² migraturus es
iã de morte ad vitã. de labore tp̄ali ad reqem ſempiternã. Ille v̾o ei
ingẽti fiducia r̄ndit. Quid ni p̄gam ad dñm ⁊ creatorẽ meũ. v̾e cõfi/
do ⁊ q̄tum de miſcđia dñi nr̄i ieſu chriſti p̄ſumere audeo. certus ſuȝ
q² cito viſurus ſum bona dñi in terra viuentium. Porro btūs Ber/
nardus vt erat medicus ſapiẽs paſtorq̄ȝ ſollicitus timẽs homĩ ruſti/
cano ne tam fida r̄nſio de p̄ſumptõis magis temeritate q̄ȝ conſciẽtie
puritate pcedere ait. Signa cor tuũ. q̄d locutus es. vñ tibi ſubrepere
poterit tãte p̄ſumptõis audacia. Enimuero tu nõ es ille paup̄culus et
miſerabil' hõ q̄ cũ nil aut ꝓpe nihil hẽres i ſcl'o ncc̄itate forſan magis
q̄ȝ tiore dei cogẽte ad nos cõfugiſti. multis p̄cib; tãdẽ aditũ impetrã
do Nos v̾o dei cã colligim⁹ inopẽ. ⁊ parẽ te fecim⁹ victu atq̄ȝ veſtitu
ceteris. q² cõitatib; his q̄ nobiſcũ ſunt ſapiẽtib; atq̄ȝ nobilib; viris et
factus es q̄ſi vnus ex ill'. Quid igit̾ tribuiſti dño p oib; iſtis. Et ecce
non ſufficit ingratitudini tue gratis accepiſſe te tot bñficia de manu
dñi. niſi ⁊ regnũ ipſius hereditario iure vẽdices tibi Ad hec ille reſpõ
dẽs blãdo vultu ⁊ trãquillo aĩo dixit Bñ p̄r chariſſime bñ vtiq̄ȝ p̄o/
raſti. ⁊ v̾a ſunt oĩa q̄ dixiſti. Uerũtñ ſi iubes loq̄r ad te dñm ⁊ p̄rẽm
meũ ⁊ paucis apiam vñ mihi paup̄i ⁊ miſero ſuggeri potuit tãte cã
preſumptõis. ſȝ vt ego ſpero deuotõis occaſio ſi tñ v̾a ẽ illa p̄dicatio
veſtra q̄ȝ nob' ſepius iculcaſtis q̄. ſ. regnũ dei nõ carnis nobilitate. nõ
terrenis diuitijs poſſidet̾. ſȝ ſola obediẽtie v̾tute acq̄rit̾. Hãc inquaȝ
ſniam t ãq̄ȝ v̾bũ abbreuiatũ a dño ſedula cõmemoratõe apud me cõ
tinui. pones illud q̄ſi ſignaculũ ſup̄ cor meũ aſſidue meditãdo. ⁊ ſu/
per brachium meũ ſollicite op̄ando. Querite ſi placet ab oĩbus ma
giſtris meis. ⁊ ſocijs quib; me obſequi ⁊ ſeruire iuſſiſtis ſi vnq̄ȝ illoȝ
aliquãdo inobediẽs fui. ſi de frĩb; noſtris quẽpiã verbo aut ſigno vl'
quolibet alio mõ q̄ȝtum in me fuit cõtriſtaui. Qđ ſi op̄am dedi om/
nib; in chriſto obedire. omnib; ſeruire. cũctos p̄ dei grãȝ diligere. q̄s
prohibere me p̄t vt de miſcđia eius nõ cõfidam. Btūs itaq̄ȝ bernar.
Cũ tale r̄nſum ab homĩe ruſticano accepiſſet. gauiſus eſt gaudio ma
gno ⁊ ait. Uere btūs es fili chariſſime q² caro ⁊ ſanguis nõ reuelauit
tibi ſapiẽtiã hanc. ſed pater celeſtis ip̄e te docuit. ip̄e poſuit aĩam tuã
ad vitã rectiſſimoq̄ȝ tramite perduxit ad patriã. Jam ergo ſecurus
egredere. qm̄ patefacta eſt tibi ianua vite. Defuncto itaq̄ȝ fratre ⁊ exe
quijs celebratis. venerabilis pater de cõuerſatõe ⁊ conſummatõe eis
ſermonẽ in capitulo luculentũ ſua illa deuotõe ⁊ facundia perorauit
oẽſq̄ȝ illius exemplo ad amorem obedientie mirabiliter accendit ve
hementer nãq̄ȝ affectus fuit in r̄nſione illius ⁊ magis congratulabat̾
ei ſuper obedientie virtute ⁊ ſuper ipſius anime puritate q̄ȝ ſi vidiſſȝ
eum ſignis ⁊ prodigijs choruſcantem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Bequitur̃ ſecundum no uiſſimoimorum de extremo iudicio

Ecundū nouiſſimoꝛuꝫ cuius fre/
quēs meditatio nos a pctis reuo
cat. eſt iudiciū nouiſſimū ⁊ finale.
Huius eñ memoꝛia nō ſoluꝫ co/
hibet a maximis pctis. verūetiā a
culpis ⁊ mimis pctis Uñ in vitaſ
patrū legit̃ ꝙ cum q̇dam ſenex vi
diſſet quedam iuuenē diſſolute ri
dentē dixit ei. Coꝛam celo ⁊ terra
reddituri ſumꝰ rōeꝫ totiꝰ vite nrē ⁊
tu rides. q̄ſi diceret. ſi ſcires quaꝫ
ſtricta ratio fiet poſtmodū in iudi
cio de oibꝫ pctis q̄ꝫtū cunq̄ꝫ leuibꝫ
et ꝑuis Utiq̄ꝫ nō rideres ſed po/
tius plāgeres ⁊ doleres. qꝛ Nūc
tpꝯ flēdi locus ē pctā luendi Po/
ſtea gaudebūt q̇ nunc ſua crimīa flebūt. vñ Gregoꝛius in omel'. Pñ
tis tꝑis ita eſt agēda leticia vt nūq̄ꝫ amaritudo ſequentis iudicij rece
dat a memoꝛia. Hinc eſt ꝙ dñs d̄t Eccī xxxviij. Memoꝛ eſto iudi/
cij mei. nā cū accepo tꝑs ego iuſticias iudicabo Sic ꝑ ꝓphetā loq̇tur
in pſal. ⁊ Johel' vltio. Cōſurgāt ⁊ aſcēdant gētes in valle ioſaphat. qꝛ
ibi ſedebo vt iudicē in circuitu oēs gentes. Jtē Hieremie. ij. Adhuc
iudicio cōtendā vobiſcuꝫ ait dñs. De quo gñali iudicio ſcribit̃ Oꝫee
q̄rto. Audite ꝟbū dñi filij iſrl' qꝛ iudiciū dño cum habitatoꝛibꝫ terre
Hoc aūt iudiciū valde timendū eſt. vñ ꝓpheta d̄t A iudicijs eñ tuis
timui. Jtē ſapiētie. v. Uidētes turbabñtur timoꝛe hoꝛribili. gemētes
pꝛe anguſtia ſpūs. Certe dñe in hoc die turbabunt̃ gētes ⁊ timebūt q̇
habitāt termios a ſignis tuis nec immerito pauebūt. qꝛ multa hoꝛri
bilia erūt ſigna q̇ videbūt. Nā vt ſcribit̃ Luce. xxi. Cū viderit filiuꝫ
hoīs venientē in nube cū ꝑtāte magna ⁊ maieſtate tūc erūt ſigna i ſo
le luna ⁊ ſtell' Et in terra pꝛeſſura gentiū ꝑ cōfuſione ſonitus maris ⁊
fluctuū. ita vt areſcēt hoīes ꝑ timoꝛe⁊ expectatōe q̄ ſuꝑueniet vniuer
ſo oꝛbi. O miſer hō cogita illius iudicis dei ſcꝫ ⁊ hoīs tam hoꝛribileꝫ
aduentū. nā ignis in cōſpcū eius exardeſcet ⁊ in circuitu eius tēpeſtas
erit valida. Jgnis inq̄ꝫ añ ipm ꝑcedet ⁊ inflāmabit in circuitu inimi
cos eius. Uñ ad hebꝛeos. x. Terribil' aūt eſt q̇dam expectatio iudi/
cij ⁊ ignis emulatio. q̄ cōſumptura eſt aduerſarios Et malachie. iiij
Ecce dies veniet ſuccēſa quaſi caminus ⁊ erūt oēs ſuꝑbi ⁊ oēs facien

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

res impietatem ſtipula. Jtem Eſaie. xlvi. Ecce dñs in igne veniet Vñ
Johel. ij. Ante faciẽ eius erit ignis vorans ⁊ poſt eum exurens flam/
ma. Et ideo ſicut ſcribit malachie. iij. Quis ſtabit ad videndũ eũ Jpe
eñ ignis cõflans ⁊ quaſi herba fullonũ ⁊ ſedebit cõflans ⁊ emũdans
argentũ Quis ergo ſane mẽtis hunc iudicẽ ⁊ aduentũ eius toto cor/
de non timebit. Gregorius ſuper ezechielem. Que erit mens homis
eterni iudicis penitentiam non formidantis. vbi ſimul peccata ante
oculos redeunt ⁊ omnia que cum delectatione acta ſunt ad memoriã
cum pauore reducantur Certe vt ſcribitur Prouerbioꝝ. xxviij Viri
mali non cogitant iudicium qui aũt requirũt deum animaduertunt
omnia. Bernardus in proſa. Expaueſco quidem multuȝ iudicis vẽ/
turi vultum quem latebit nil occultum. nec reliquit quid multuȝ Et
quis noſtrum nõ timebit. quãdo iudex apparebit. ignis añ quem ar/
debit peccatores q̃ delebit. Eſt aũt hoc iudiciũ ſpẽaliter metuenduȝ
ꝓpter tria. Primũ eſt multiplex accuſatio ipſis peccatoribꝫ valde gra
uiter perhorrenda. Secundũ eſt ſtrictiſſima villicatõis ratio de om
nibus ſingulariter facienda. Tercium eſt horribilis ſententie expec/
tatio. que a iuſto iudice tunc crudeliter coram cunctis hominibus cõ
tra inſenſatos ꝓferetur Que omnia ſunt peccatoribus plurimuȝ me
tuenda ⁊ per cõſequẽs coꝝ memoria eſt peccatis retractiua.

Quod iudiciũ timendũ eſt propter multiplicem accuſationem.

Et igitur primum ꝓpter quod iudicium timendum eſt
valde ⁊ ſpecialiter timendum multiplex accuſatio que in
ipſis peccatoribus valde grauiter eſt perhorrenda. vnde
multa inueniuntur ⁊ numerantur in ſcriptura q̃ in nouiſſimo die pec/
catores accuſabunt. Primũ eſt ꝓpter conſciẽtia que peccatorẽ arguet
non in occulto vt nunc. ſed corã oĩbus tunc apte. Vñ danielis. vij.
Judicium ſedit ⁊ libri apti ſunt. id eſt cõſcientie que oĩbus reuelabũ
tur Jn his libris cõtinentur ſententia vite mortis glorie ſeu cõfuſionis
ſalutis vel damnationis ſempiterne. Jtem apocalipſis. xx. Jndura/
ti ſunt mortui ex his que ſcripta erant in libris id eſt in cõſcientijs eo
rum. Vñ ad romanos ſcdo. Teſtimoniũ illis reddẽte cõſciẽtia eorum
Nam ſicut teſtimoniũ bone cõſcientie hominis iuſti eſt glĩa. ita teſti
moniũ praue cõſcientie eſt accuſatio damnatio ſeu pena. Scdm qd
accuſat pctõrem ſunt diaboli ⁊ ſpũs maligni Jpi eñ ſicut ꝓditores
ſuggerũt pctm̃ faciendũ. ac de fcõ ꝛ cõmiſſo pctõrem accuſabunt ſicut
ſocius furis interdum accuſat furẽ de eo qd fecit cũ eo Joãnes in apo
calipſi. xij. Diabolus accuſator fratrũ nominatur. Vnde Auguſtinus
Aſtabũt omnes añ tribunal chriſti ⁊ preſto erit diabolus ⁊ recitabit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

verba profeſſionis noſtre ꝛ obijciet nobis in faciem quid nobis ꝛ in
quo peccauimus ꝛ in quo loco ꝛ quid facere debeamus Dicturus eſt
enim ille aduerſarius noſter Equiſſime iudex iudica iſtum eſſe meū
ob culpam. qui tuus noluit eſſe per gratiam. tuus eſt per naturam.
meus per miſeriam· tuus ē per compaſſionem meus ob ſuaſionem. ti
bi inobediens. mihi conſentiens a te accepit immortalitatis tunicam
a me accepit hanc pannoſam tunicam qua indutus eſt. tuam veſtez
dimiſit cum mea huc venit. Equiſſime iudex iudica ergo illum eſ/
ſe meum ꝛ mecum condemnandum Hec agtius. ¶ Tercium qđ pec
catores accuſabit ſunt angeli ꝛ ſpūs beati Credibile eſt em̄ ꝙ ille qui
tradidit eis aīas cuſtodiendas. requiret ab eiſdem de huiuſmodi cu
ſtodia rōem Et cum illi non mentiantur nec culpam alienam ſibi de
bent imputare oportebit eos dicere ꝙ ipſi non ſint in culpa. ſed pecca
tores qui noluerunt eis credere ꝛ obedire. ſicut non eſt culpa medici
qui nihil omittit de pertinentibus ad curam infirmi ſi non ſanat lan
guidum ſibi inobedientem. Unde hieremie. li. Curauimus babilo/
nem ꝛ non eſt curata eſt verbū angelorum q̄ſi diceret Fecimus quod
neceſſarium erat fieri circa babilonem vt curaretur ſed culpa ſui fuit
ꝙ non eſt curata ¶ Quartum accuſans peccatorem ſunt creature. ꝛ ſi
queſieris que dico ꝙ omnes ꝛ ſingule Nam offenſo creatore totꝰ mū
dus odio habebit offenſorem. Un̄ Job. xx. Reuelabunt celi iniquita
tem impij. ꝛ terra aduerſus eum conſurget Nam dominus aduoca/
bit celum de ſurſum ꝛ terram deorſum diſcernere populum. Criſoſt.
ſuper matheum. In illo die nihil eſt quod reſpōdeamus vbi celum et
terra ſol ꝛ luna dies ꝛ nox totus mundus aſtabunt aduerſuz nos in
teſtimonium peccatorum noſtrorum. Et ideo dicit Gregorius. Si
queris quis te accuſabit. dico ꝙ totus mundus ꝛ creature non ſolum
accuſabunt peccatorem. verumetiam peccatorem de ipſis vindica/
bunt. Sapien̄. v. Armabit creaturam ad vltionem inimicoruz ꝛ pu
gnabit cum eo orbis terrarum contra inſenſatos id ē peccatores Itez
eiuſdem. xvi. Creatura tibi factori deſeruiens excandeſcit in tormen
tum aduerſus iniuſtos ¶ Quintum accuſans pctōrem ſunt miſerabi
les ꝑſone que iniuriam paſſe ſunt. Nam illi eos tunc accuſabunt q̇ ip
ſis iniuriam fecerunt Tūc em̄ verificabitur ꝟbum ꝓphete in pſalmo
ſic dicentis. Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis ꝛ vindic
tam pauperis. nam ipſe qui intuetur abyſſos. qui ſedet ſuper cheru/
bin ꝛ ſeraphin qui ambulat ſuper pennas ventorum. terribilis in cō
ſilijs ſuꝑ filios hoīm. Tūc iudicabit cās paupeꝝ qn̄ ſtabūt in mḡna
cōſtantia adūſus eos q̇ ſe āguſtiauerūt Tūc vindicabit oīa pr̄ orpha
norū ꝛ iudex viduaꝝ. Patiētia ꝟo paupeꝝ nō ꝑibit in finē. Accuſa/
būt etiā ſubditi ſuos impios ꝛ negligētes ꝑlatos. Bern̄. ſuꝑ can̄. O

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

terribilis deus ſup filios hoim Fruſtra incipiēt dicere tūc miſeri mō-
tibus Cadite ſup nos ꝛ collibꝫ cooperite nos Venient an̄ tribunal chri
ſti ꝛ audiet ꝓplorū grauis q̄rela accuſatio dira. quorū vixere ſtipēdijs
nec diluere pctā q̄bꝫ ſci ſunt duces ceci ꝛ mediatores fraudulēti ¶ Se
xtū accuſans pctōrem eſt pctm̄ Hieremie. ij. Arguet te malicia tua et
auerſio tua increpabit te. Vn̄ peccata erūt ligata ad collū pctōris O
zee. xiiij. Colligata eſt iniq̄tas effraim ꝛ abſcōditū ē pctm̄ eius Tren̄.
pmo. Cōuolute ſunt ꝛ impoſite collo meo ſcꝫ iniq̄tates mee. Et ideo
ſicut furtū ligatū ad collū furis accuſat eū Sic ꝛ tūc pctā accuſabūt
miſeꝝ pctōrem. Prou. v. Iniq̄tates ſue capiēt impiū. ꝛ funibꝫ pctō-
rum ſuoꝝ q̄ſqꝫ cōſtringit. Hinc eſt ꝙ per ꝓphetam dr. Funes pctōrū
circūplexi ſunt me. q̄bus inqꝫ funibꝫ mali per diabolū trahent ad ifer
num Tunc em̄ cadēt in retiaculo eius pctōres. ꝛ captio q̄ꝫ abſcondit
apprehēdet eos Legit de ericio ꝙ intrās hortū onerat ſe pomis figēs
ea in aculeis Cū aūt venerit hortulanus. tūc ericius volēs fugere im
pedit ab onere ꝛ ſic cū pomis cōprehēdit ꝛ arreſtat. Sic etiā accidit
peccatori diuerſis pctis onerato in die iudicij cōprehēdetur ꝛ accuſa
bit ab eiſdem. ps. Cognoſcet dn̄s iudicia faciēs in opibus manuum
ſuaꝝ cōprehēſus eſt peccator. De quo Criſoſt. ſup matheū dt Ip̄e co
gitatōes ꝛ ſpēalr opa ſtabunt an̄ oculos nrōs. accuſantes eos an̄ deū
dicēte aplo. Cogitationibꝫ inuicē accuſantibꝫ Bern̄. Tūc opa noſtra
ſimul loquētia dicēt ad peccatorē Tu nos egiſti opa tua ſumus non
te deſeremus tecū erimus. tecū ad iudiciū pergemꝰ. Nam vt dr Eze
chielis. xviij. Sicut iuſticia iuſti erit ſuper eū ſic impietas impij erit
ſuper eum Hinc eſt ꝙ pſalmiſta dicit Audite hec oēs gētes auribꝫ
percipite q̄ habitatis orbem Cur timebo in die mala: id eſt in die iu-
dicij: q̄ non ſolū mala. immo peſſima cuilibet pctōri. Ad qd̄ reſpōdit
ſibijpſi dicēs Igit nūc timebo. qꝛ iniq̄tas calcanei mei circūdabit me
¶ Septimū ꝛ vltimū accuſans pctōrez ſunt tormēta ſiue inſtrumēta
paſſionis ieſu chriſti. immo verius ipſemet chriſtus. vn̄ Hiero. Crux
chriſti cōtra te pugnabit. ꝛ chriſtus p vulnera ſua cōtra te allegabit.
Cicatrices cōtra te loquētur ꝛ clam de te conquerent. Hinc auguſti.
in tractatu de ſimbolo ſic dicit Fortaſſis dn̄s in corpe ſuo cicatrices
obſeruabit vt in iudicio pctōribꝫ exprobraret. ꝛ conuincēs eos dicat.
Ecce hoīem quē crucifixiſtis. ecce d eum hoīem in quez vos infelices
credere noluiſtis. videte vulnera q̄ infixiſtis. agnoſcite latus qd̄ pu-
pugiſtis. qd̄ ꝓpter vos apertum eſt ꝛ itrare noluiſtis. Tūc etiā ipſe chri
ſtus accuſans pctōres dicet illud qd̄ Naum. iij. habet ſcriptū Reue
labo pudenda tua ꝛ oſtendam gētibꝫ nuditatem tuā ꝛ regnis igno-
miniā tuā Ozee. ij. Reuelabo ſtulticiā eius in oculis mādatorū eiꝰ
et vir nō eruet eū de manu mea O q̄ꝫ triſtes ꝛ q̄ꝫ deſolati erūt in hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

die miſeri pctõres Tũc eñ dicet vt ſcribit Apocal'.p̊. Videbit eũ oculus ⁊ qui eum pupugerũt. ⁊ plangẽt ſup eum omnes trib9 terre Tũc peccator videbit ⁊ iraſcet. dẽtib9 ſuis fremet ⁊ tabeſcet.

Quod iudiciũ timendũ est propter reddendam rationem

Aliud quod iudiciũ reddit timoroſum eſt ſtrictiſſima villicationis noſtre ratio de omnibus ſingulariter facienda. Luce.xvi. Redde rationem villicationis tue. Jam eñ non poteris amplius villicare Chariſſime ſi eẽs rõnem redditurus mille florenorum coram domino temporali iuſto prudenti ⁊ ſeuero multum deberes ſollicitari pro bona cõputatione facienda. Sis ergo multomagis ſollicitans ⁊ vigilans pro reddenda ratione de commiſſis bonis coram deo ⁊ angelis ⁊ omnibus ſanctis. quibus tunc p̃ſentibus et aſtantibus te neceſſario oportebit cõputare: nonſolum de maioribus verũeriam de minimis vſq3 ad vltimum quadrantẽ. vñ Eſaie.iij. Dominus ad iudiciũ veniet cum ſenioribus populi ſui ⁊ p̉ncipibus eius. Et zacharie.xiiij. Veniet dñs deus meus omneſq3 ſancti eius cum eo. videlicet ad iudiciũ generale. quod erit in publico corã omnibus homib9 ⁊ non in occulto. ⁊ ideo tanto magis eſt timendũ. Vñ ſophonie.iij. Mane iudiciũ ſuum dabit in lucẽ. ⁊ non abſcõdetur Erit ergo ratio multimoda de cunctis tunc reddenda ¶ Primo videlicet de anima a deo nobis data ⁊ cõmiſſa. Si eñ rex filiã ſuam dilectiſſimam quã in regno diſpoſuit facere reginã: alicui commiſiſſet ſubditorũ ſuoꝝ ⁊ ille eã male cuſtodiſſet. q̇s dubitat q̇n rex exigetet rõem de cuſtodia filie ſue taliter neglecte. Quid ergo faciet rex celoꝝ de illo cui filiã ſuam. id eſt aĩam ſpecialiter ſibi dilectam tradidit in cuſtodiam: quã intendit ad dignitatem regiam ſublimare in celis. ſi eam male cuſtodiuit. nonne magnam exiget inde rõnem. Jdeo d̊r in deutero.iiij. Cuſtodi temetipm̃ ⁊ aĩam tuam ſollicite. vñ Auguſtinus. Maius eſt damnũ in amiſſione vnius aĩe q̃3 mille corporum. Vñ Bernardus in libro meditationũ ſuarum. Totus iſte mundus ad vnius anime p̃cium eſtimari nõ poteſt. Et ideo dicit ibidez. Cur carnem tuam p̃cioſis rebus impugnas ⁊ adornas. quã poſt paucos dies vermes comeſturi ſunt in ſepulchro. Et aĩam tuam bonis operib9 non decoras. que deo ⁊ angelis eius in iudicio eſt penitenda. Cur ergo animam vilipendis ⁊ ei carnem anteponis. Dominã ancillari et ancillam dominari. magna abuſio eſt Jdem in libro de contẽptu mũdi. Hodie filij hoĩm curã anime negligũt. curam aũt carnis omĩ deſiderio perficiunt. neq3 eñ peccare metuunt ſed puniri. Tu ergo chariſſime noli minus dignus plus diligere magis digno. noli corpus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

diligere ⁊ animam negligere. noli ancillam extollere ⁊ dominam per
mittere ancillari. Vñ Criſoſtomus in libro de reparatione lapſi Si
animam negligamus nec corpus ſaluare poterimus Non em̄ anima
pro corpore ſed corpus pro anima factum eſt. Qui ergo quod ꝓmū
eſt negligit. ⁊ ſcðm qđ inferius eſt ⁊ extollit ⁊ cuſtodit vtrūq₃ corrū/
pit. Qui vero ordinem ſeruat ⁊ quod primum eſt colit ⁊ cuſtodit. ⁊
ſcðm neglexerit per primi ſalutem ſaluabitur ⁊ ſecūdū Si ergo volu
eris animam tuam ſaluare ⁊ bonam inde domino rationem reddere
ipſam inſtrue ſciētijs ⁊ virtutibus diuinis. Vñ dicit plato i thimeo.
Ad hoc anima eſt adiuncta corpori vt fenoretur ſciētias ⁊ virtutes
ſi cum magno fenore venerit. benigne recipietur a ſuo creatore. ſinau
tem relegabitur ad inferna. ¶ Secūdo reddenda erit ratio de corpe
noſtro. Ipſum ſiquidem eſt caſtrum a deo nobis traditum ⁊ commiſ
ſum. Unde dicit beatus Bernardus. Bonum caſtrum cuſtodit qui
corpus ſuum cuſtodit. Exigetur ergo ratio de cuſtodia huius caſtri.
videlicet ſi inimici domini id eſt carnis voluptates ⁊ vicia aliquādo
ſunt recepti ⁊ familiares eiuſdem ⁊ amici. id eſt virtutes ⁊ bona ope/
ra abinde turpiter ſunt effugati. Si diabolus ibi fuerit receptꝰ ⁊ chri
ſtus verus dominus confuſo modo ſit excluſus. Quod ſi fecerimus
magna erit ſuſpicio de nota perditionis noſtre ⁊ infidelitatis. ⁊ ſtabi
mus ad reddendam exinde rationem Item corpus noſtrum eſt iumē
tum a deo nobis conceſſum vt ipſo vtamur pro anime noſtre cōmo/
do ⁊ vtilitate. de quo debemus reddere rationem quoad tria. Unde
Eccleſiaſtici triceſimotercio. Cibaria virga ⁊ onus aſino. panis di/
ſciplina ſeruo. Tam aſinus quā ſeruus deſignat noſtrum corpus.
cui debetur panis ad ſuſtentationem nature. virga diſcipline ad re/
preſſionem laſciuie. ⁊ onus boni operis ad profectum penitentie. Exi
get igitur dominus primo de hoc ſuo iumento ſi illi pabulum di/
ſcrete miniſtrauerimus non nimis laute ipſum corpus nutriendo.
Nam qui ſeruum ſuum delicate nutrit: poſtea illum ſentiet contuma
cem. vt habetur Prouerbiorum viceſimonono. Etiam non nimis
modicum de neceſſarijs ipſi corpori tribuendo. quod ſi fecerimus re
putabimur propriorum corporum peremptores. Contra quod loqui
tur ſic beatus Bernardus in epiſtola ad fratres de monte dei Sunt
et alia corporum exercitia in quibus neceſſe eſt laborare. ſicut vigilie
ieiunia ⁊ huiuſmodi. que ſpiritualia non impediunt ſed adiuuant. ſi
cum ratione ⁊ diſcretione fiant. quia ſi ex indiſcretionis vitio ſic agā
tur vt vel deficiente ſpiritu vel languente corpore ſpiritualia impedi
ant qui ſic eſt. corpi ſuo abſtulit boni opis effectū. ſpūi affectū. primo
exemplum. ⁊ honorem deo. ſacrilegus eſt ⁊ horum omnium in deū
reus. Et ergo Gregorius triceſimo. moralium ſic ait. Per abſtinen/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

tiam carnis vicia extinguenda ſunt. non caro ſed neceſſe eſt vt artem
continentie quiſqꝫ teneat. qui non carnem ſed vicia occidat Sepe eñ
dum in illa hoſtem inſequimur etiam ciuem quem diligimus truci/
damus ¶ Secundo exiget ſi virga diſcipline illud correxerimus a re
bellione ⁊ laſciuijs illud cohibendo. Unde bernardus ſuper canonẽ
Jugo diſcipline inſolentia tua morum eſt domanda. Item dicit in e/
piſtola. O ꝙ compoſitum reddit omnẽ corporis necnon ⁊ mẽtis ha
bitum diſciplina ceruicem qui ſubmittit. ⁊ ponit ſupercilia. compo/
nit vultum ſignat oculos. cachinnos prohibꝫ. moderat linguam. fre
nat gulam cedat iram ⁊ format inceſſum ¶ Tercio exiget dominus ſi
ipſum corpus laborare fecerimus in operibus penitentie ⁊ virtutum
Unde Auguſtinus. Propterea de paradiſo emiſſus eſt adam ⁊ con
tra edon habitauit. vt ſignificaret ꝙ in laboribus qui ſunt delicijs cõ
trarij erudienda eſt caro peccati. Unde corpus noſtrum reputanduꝫ
eſt animal laborioſum ad opera penitentie facienda nobis a deo com
modatum. Noli ergo illud tenere ocioſum cuꝫ ignoras ꝙdiu penes
te manebit ne imperfecto opere penitentie ab illo qui conceſſerat for/
ſitan improuiſe reputatur. Et ergo dicit Joãnes criſoſtomus Si mu
tuo acceperis equuꝫ aut bouem inſtanter operaris. ⁊ dicis forte cras
a me tolletur quare hoc etiam non facis equo corpori ſcꝫ tuo. Sic er
go iumentum tuum a chriſto tibi conceſſum diſcrete nutrias vt ſuſtẽ/
tetur natura ⁊ domentur vicia. Sic virga diſcipline corrigas vt ma
neat in obedientia ⁊ fulgeat caſtimonia. ſic ad laborem inſtruas vt ꝓ
fugentur ocia ⁊ faciat digna penitentie opera. tunc finaliter poſſis do
mino bonam ⁊ valentem exinde reddere rationem. ¶ Tercio redden
da eſt ratio de proximis. ⁊ primo pater de filio. Hoc habetur primo
regum. Quod heli punitus eſt pro filijs ſuis eo ꝙ nouerat illos indi
gne agere ⁊ non corripuit eos delinquentes. Unde prouerbiorum.
triceſimonono. Erudi filium tuum. Unde quidam. Si tibi ſit natꝰ
peccantem corrige natum. Ne ve ſuum luere poſſis de iure reatum.
¶ Item prelati de ſuis ſubditis Ezechielis. triceſimotercio. Fili ho/
minis ſpeculatorem dedi te domui iſrael. Audiens ergo ex ore meo
ſermonem annunciabis eis ex me. Si me dicente ad impium Impie
morte morieris. ⁊ locutus nõ fueris vt ſe cuſtodiat impius a via ſua
et ipẽ in iniqtate ſua moriẽ ſanguinẽ eius de manu tua requirã Item
eiuſdẽ. xxxiiij. Ecce ego ipẽ ſup paſtores ⁊ reqraꝫ gregẽ meũ de manu
eoꝝ. Itẽ dñs ſiue ꝓnceps terrenus rõem etiaꝫ reddet de ſuo inferiori
atqꝫ ſubdito. Hoc patet numeri. xxv. vbi legitur ꝙ ꝓncipes a dño iu/
ſte ſunt ſuſpẽdẽdi in patibulis propter peccatum populi. quia forni/
catus fuit populus cum filiabus moab. que vocabant eos ad ſacrifi
cia ſua. ⁊c. vt ibidem legitur. ¶ Tales ergo ſunt principes et prelati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

de quibus ſcribitur Hieremie.xxv Ululate paſtores ⁊ clamate.aſp
gite vos cinere optimates gregis.qꝛ cōpleti ſunt dies veſtri vt inter/
ficiamini ⁊ cadetis quaſi vaſa precioſa. Uideant ergo prelati eccleſie
et ꝑncipes vniuerſe terre.qui alijs preſunt ⁊ imperant.qualiter com
miſſum ſibi gregem verbo pariter ⁊ exemplo inſtruunt.regūt defen/
dunt. Prelati nāqꝫ debēt ꝑplm docere ⁊ ꝯ lupinis hereticoꝝ inſulti/
bus vulpiniſqꝫ fraudibus ſagaciter defenſare. Principes vero terre
debēt peccantes corrigere.ſibi ſubditis iuſticiam ⁊ iudiciū facere pu
pillos ⁊ viduas.miſerabileſqꝫ ꝑſonas diligēter ꝓtegere.nec quēqꝫ in
iuſtis actionibus ſeu moleſtijs aggrauare. Sciant eñ fore ſcriptum
ſapieñ.vi.ꝙ iudiciū duriſſimū in his qui preſunt fiet. exiguo eñ cō
ceditur mſcdia.potētes aūt tormenta patientur. Ad vos omnes er/
go ꝓlatos eccleſie ⁊ ꝑncipes vniuerſe terre ſunt hi ſermones mei vt di
ſcatis ſapiētiam ⁊ nō excedatis.ac ſubditos ſic inſtruite diligiter de/
fenſate:vt duriſſimum hoc iudicium vbi fortioribus fortior ⁊ maio/
ribus maior inſtat cruciat⁹ .ſecure in die nouiſſimo valeatis expecta
re ¶ Quarto reddenda erit rō de omnib9 opibus ⁊ ꝯmiſſis.vñ Atha
naſius in ſimbolo ſic dicit.ꝙ ad aduentū chriſti oms homies reſurge
re habēt cum corpibus ſuis.⁊ reddituri ſunt de factis ꝓprijs rationē.
Et hoc eſt ꝙ apoſtolus innuit.ij.ad Coꝝ.v.vbi dicit Oms nos ma
nifeſtari oportet ante tribunal chriſti: vt recipiat vnuſquiſqꝫ ꝓpria
corpis ꝓut geſſit.ſiue bonum ſiue malum. Uñ ecci. vltimo. Cuncta
que fiunt adducet dominus in iudicium ⁊ non ſolum magna ⁊ gra/
uia peccata.ſed etiam que in oculis noſtris videntur modica ⁊ quaſi
nulla. Job.xiij. Obſeruaſti omnes ſemitas meas.⁊ veſtigia pedum
meorum conſideraſti. Et ſubdit capitulo ſequenti. Tu quidem greſ
ſus meos dinumeraſti ¶ Item triceſimoquarto. Oculi eius ſuper vi/
as hominum.⁊ omnes greſſus eius conſiderat.ſcilicet ad retribuen/
dum quod in illis perpetrauit. Exemplum de angelo numerāte paſ
ſus heremite de quo legitur in vitaſpatrum Minus eſt verbum ocio
ſum Et tamen ſic ſcribitur Matthei duodecimo. De omni verbo o
cioſo quod locuti fuerint homines reddent de eo rationem in die iu/
dicij. Unde ſapientie primo. Qui loquitur iniqua non poterit latere
nec preteriet illum correctionis iudicium Minimum videtur vana
cogitatio. Et tamen dicit ſapiētie ꝑmo. In cogitationibus impij in/
terrogatio erit. Et eiuſdem.vi. Ipſe cogitationes noſtras ſcrutabitur
vñ Eſaie vltimo. Ego aūt opa eorum veniam vt ꝯgregem cū gētib9
videlicet ad iudicandū ꝓut gētes iudicabo. De quo habet iohel. iij.
In dieb9 ill' cōgregabo oēs gētes ⁊ reducā eas in valle ioſaphat.⁊ di/
ſceptabo cū eis ibi ſup ꝑplo meo ⁊ hereditate mea iſrl'. Oia ergo opa
cogitatōes ⁊ ꝟba ſtrictiſſima iudicabūtur. Nā vt dicit gregorius ſu/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

per illud matthei.xxiiij. Oēs capilli veſtri numerati ſunt. Sic deus
oēs vias noſtras cōſiderat ꝛ greſſus dinumerat: vt hec mīme cogita/
tiones aut ꝟba minutiſſima q̄ apud vos valuerūt in eius iudicio ma
neāt indiſcuſſa. Tūc eṁ vniuſa opa nrā tāq̄ȝ in frōtibꝫ nrīs eēnt ſcri
pta erūt oībꝫ maīfeſta. Nā vt ſcribit ecci.xi. In fine hoīs denudatio
illius opeꝝ ¶ Quinto erit reddēda rō nō ſoluȝ de malis cōmiſſis ſed
etiā de bonis ꝑtermiſſis. Vñ matthei.xxv. Tūc dicet rex his q̄ a ſi/
niſtris eiꝰ erūt Diſcedite a me maledicti in ignē eternū q̄ preparatus eſt
diabolo ꝛ angelꝭ eiꝰ. Eſuriui ꝛ nō dediſtis mihi mādu care. ꝛ cetera q̄
ſequūtur. Et fuit vna de cauſis q̄re diues epulo non inuenit aque re
frigeratōem qꝛ paup lazarus de micis eius mēſe nihil potuit obtine
re ¶ Itē nō ſolū de ꝯmiſſis ꝛ omiſſis reddet rō ſȝ etiā de tēpe ꝑdito in
quo mala fcā ſunt. ꝛ bona pulchra neglecta. Vñ ecci.xvij. Numeꝝ ꝛ
tps dedit illꝭ dñs: vt ipis ſalubriter ad eius honorē ꝛ ꝓpriā ſalutē vtē/
tur Qđ multi tñ vilipendūt ꝛ tps inutilꝛ cōſumūt. De q̄bꝫ Berner
dus ad ſcholarē cōquerit ſic dicēs. Nihil ꝓcioſiꝰ tpe ſȝ heu nihil vili/
us reputat. Trāſierūt dies ſalutis. ꝛ nemo recogitat. nemo ſibi ꝑire
diem ꝛ nūq̄ȝ reditura cauſat. Sȝ ſicut nō ꝑibit capillus de capite ita
nec momētum de tpe videlicet de quo rō nō exiget. O q̄ȝtum hoc ti/
mebat btūs Ancelmus in meditatōibꝫ ſuis ita dicēs. O lignū aridū
eternis ignibꝫ dignū q̄d eṁ reſpōdebis in illa die cum exiget a te vſq̄ȝ
ad ictum oculi oīe tempus viuēdi tibi impēſum qualiter fuerit a te
expēſum. Et iñ dicit ſapiēs Ecci.iiij. Fili cōſerua tps. ¶ Sexto ꝛ vlti
mo reddēda erit rō de oībꝫ donis a dño deo ꝑceptis. Ipſe eṁ dñs ni/
hil dat. de quo nō velit habere rōem. Vñ potius videt cōmodare q̄ȝ
ſimplꝛ dare. Ipe eṁ req̄ret rōem de oīni dato. ſiue ſit ſpūale: vt ſunt
bona aīe naturalia acq̄ſita ꝛ infuſa. ſiue corꝑalia: vt ſunt fortitudo a
gilitas ꝛ pulchritudo. ſiue tꝑalia: vt ſunt diuitie poteſtates ꝛ hono/
res. De his oībus patet exēplariter ꝛ ꝑabolice. Matthei.xx. de q̄nq̄ȝ
talētis. Et luce.xix. de nobili q̄ tradidit ſeruis ſuis diuitias. De q̄bꝫ
omnibꝫ oportuit rō reddi. ꝛ cōputatio fieri ſpecialis. Et ergo ſicut
ſcribitur Iob.xix. Scito eſſe iudiciū ſcȝ breuiter faciēdum. in quo de
omnibꝫ ꝛ ſingulis ſuꝑius iam poſitis ratio ſtrictiſſima exiget Quare
dicebat iob.xxxi. Quid faciā cum ſurrexerit ad iudicaudū dñs. ꝛ cū
queſierit q̄d reſpōdebo illi. O q̄ȝ velociter veniet querens ꝛ interro/
gans de oīnibus oꝑibꝫ noſtris. Nā iuxta eſt dies ꝑditionis ꝛ adeē fe
ſtināt tꝑa. ſcȝ qñ iudicabit dñs ꝑplꝭm ſuū Quia vt dꝛ Abdie primo.
Iuxta eſt dies dñi ſuꝑ oēs gētes. Ipe nāq̄ȝ dicit in Apocalꝭ.iij. Ecce
venio cito. Et ergo dꝛ in euāgelio Marci.xiij. Vigilate neſcitis eṁ
qñ dñs veniet. an media nocte. an ī gallicātu. an mane. ne cū venerit
repēte inueniat vos dormiētes. Qđ aūt vobis dico oīnibꝫ dico. Vi/

gilate vigilate Nã ſi non vigilaueris veniã ad te tanq̃ fur. ⁊ neſcies
qua hora veniam ad te. Item apocal'. vltimo. Ecce venio cito. ⁊ mer
ces mea mecum eſt reddere vnicuiq̃ ſm opa ſua. Et ergo chariſſime
cum de tot ⁊ tantis oportebit te iam cito ⁊ q̃ſi impꝛouiſe ⁊ ſubito ra/
tionē reddere ſp vigila. diligēter te examina. cōſcientiã quoq̃ tuam
funditus expurga. Ut cũ dñs ad iudicandũ venerit poſſis eidem cō
uenīēter reſpōdere Et in oculis eius grãm ac veniã pctoꝝ miſericor
diter inuenire. Et hoc eſt qđ ſuadet tibi Eccleſiaſtici. xviij. ibi dicit.
Añ iudiciũ temetipm interroga ⁊ in cōſpectu dei inuenies ꝓpiciatōem.

Quod iudiciũ timendũ ſit propter ſententie prolationem.

Ltimũ quod finale iudiciũ reddit formidabile ⁊ paueſcēdũ
eſt horribilis ſentētie expectatio. q̄ a iudice tũc crudeliter eſt
ferēda. Hec aũt ſentētia eſt terribilis ſpēaliter ꝓpter tria. Pri
mum eſt incertitudo ſentētie ſiue dubitatio. Nulli eñ cōſtat an pro
ſe vel cōtra ſe ferat. Nam vt dr eccłix. Tunc iuſti atq̃ ſapientes. et
opa eoꝝ in manu dei ſunt. ⁊ tamē neſcit homo vtrũ odio an amore di
gnus ſit: ſed omnia ſeruãtur incerta. Uñ legit in vitaſpatrũ. ꝙ cũ ab
bas Agathon moriturus p tres dies ſtaret immobilis apertis ocul'.
et fratres eũ pulſarēt dicentes Abbas vbi es. Reſpōdit in conſpectu
oīm aſpectui iudicis aſſiſto. Et dixerũt fratres. Tu times. Dixit In
tima ꝟtute qua potui mãdata dei cuſtodiui ſed homo ſuꝫ neſcio vtꝝ
opera mea accepta ſint corã deo. q2 aliter ſunt dei iudicia ⁊ aliter ho/
minũ. Et ideo nec cōfido niſi venero ante deum. Dicit eñ gregoriꝰ.
Sepe iuſticiam meã ad examē diuine iuſticie inducta iniuſticia eſt ⁊
plerumq̃ ſordet in cōſpectu iudicis. qđ in intentione fulget operãtis.
Uñ prouerbioꝝ. xiiij. Eſt via q̄ videtur hominibꝫ recta ⁊ nouiſſima
eius ducunt ad interitum. Et quia iſte ſanctus pater agaton hec cor
dialiter aduertebat. ideo q̃uis in mãdatis dei cuſtodiendis diligen/
tiſſimus fuit. futurum tamen iudicium valde timuit ⁊ expauit. Itē
legitur adhuc in vitaſpatrũ ꝙ quidam ſenex dixit. Tres res timeo.
vnam videlicet quando anima mea egreſſura eſt de corpore. Alia qñ
occurſura eſt ipſi deo. Tercia vero quando finalem ſententiaꝫ in die
nouiſſimo expectauerit auditura: ecce qualiter multi ſanctorũ patrũ
hoc iudicium timuerunt ꝓpter incertitudinem ſententie tunc ferende
Et vero merito valde eſt timendum. vñ Matthei. vij. ⁊ ſunt verba
ſaluatoris. Multi dicēt mihi dñe dñe. nonne in nomine tuo ꝓpheta
uimus ⁊ demonia eiecimus ⁊ ꝟtutes multas fecimus. Et tunc confi
tebor illis dicens. Diſcedite a me quia nunq̃ noui vos. Si ꝓphete
et fugantes demones ⁊ miracula in dei nomine facientes tunc repel/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

lentuꝛ. quis taꝫ ſancte hic poſſet viuere ꝙ in hoc iudicio non habeat tremere ⁊ pauere. Nullus veriſſime cum nõ ſit mundus a ſorde ſup terram. etiam nec infans vnius diei Hinc eſt qḋ ſcribitur Eſaie. lxiiij Facti ſumus oẽs nos vt immundus quaſi pannus mẽſtruate vniuerſe iuſticie noſtre Igiꝛ de oĩbus opibus noſtris in hoc iudicio producẽdis q̃tumcunqꝫ etiam videantur bona ſiue iuſta. debem⁹ merito formidare. Vñ iob. ix. Verebar oĩa opera mea Si btũs paulus vas electõis: q̃uis de nullo pctõ ſibi cõſcius fuerit. Dicit em̃ actuuꝫ. xxiij. Ego omni bona conſcia cõuerſatus ſum apud deum uſqꝫ in hodiernum diem. Tamẽ ſicut ſcribiꝛ Ecci. v. De propiciatu peccatoꝛuꝫ noli eſſe ſine metu. Unde pͥmo ad Choꝛithios quarto. quaſi pauendo dicit. Nihil mihi conſcius ſum ſed in hoc iuſtificatus non ſum. Hic gregoꝛius ait. Juſti autem viri omne quod agunt metuunt duꝫ caute conſiderant ante quantum iudicem ſtabunt. Omnes em̃ ſtabim⁹ ante tribunal chꝛiſti.: vt ſcribit apoſtolus ad Romanos decimoq̃rto. Et ergo ego miſerrimus quid dicam vel quid faciam dum nil boni perferam ante tantum iudicem. ¶ Secundum eſt illius ſententie dura ⁊ lamentabilis. immo intolerabilis pꝛolatio. cum dicitur. vnde Matthei viceſimoq̃nto. Cuꝫ venerit filius homis in maieſtate ſua et omnes angeli cum eo. tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſue. Et congregabuntur ante eum omnes gentes ⁊ ſepabit eos ab inuicem ſicut paſtoꝛ ſegregat oues ab hedis. Et ſtatuet q̃dem oues a dextris. hedos autẽ a ſiniſtris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Veite benedicti pr̃is mei poſſidete paratum vobis regnum a conſtitutione mundi. Eſuriui ⁊ dediſtis mihi manducare. ſitiui ⁊ dediſtis mihi bibere. ⁊ cetera que ſequuntur. Tunc dicet ⁊ his qui a ſiniſtris eius erunt. Diſcedite a me maledc̃i in ignem eternum q̃ paratus eſt a conſtitutõe diaboloꝛ angelꝛ eius. Vñ q̃dam. Judicis in lite breuis eſt vox ite veite. Diceꝛ repꝛobis ite. veite bonis. O gratioſiſſimũ dulce chꝛiſti alloqum cũ dixerit Veite. O durum ⁊ amarum immo intolerabile verbum cum pꝛonunciauerit Diſcedite a me maledicti in ignem eternum. ſiue Ite Verevere Aſpera vox ite. vox eſt benedc̃a veite. Unde dͬt beatus Bernardus. O q̃ꝫ praue ⁊ intime a ſiniſtris erit ite. cum a dextris vox veite dͬt rex largitoꝛ vite. Iſte eſt gladius ab vtraqꝫ parte acutus exiens de oꝛe filij homis. Ut habeꝛ Apocalꝛ. pꝛio. ⁊ etiam. xix. Certe tunc percutiet terram ꝟga oꝛis ſui ⁊ ſpũ labioꝛum ſuoꝛũ interficiet impium: vt habeꝛ Eſaie. xi. O q̃ꝫ terribile ẽ illam vocem tunc audire. vnde Aug⁹. ſuper Joannẽ. Qui cecidérunt ad vocẽ vnã moꝛituri chꝛi. q̃d faciẽt ſub voce iudicaturi. Ipſe ſiq̃dem rugiet tanqꝫ leo. Amos. iij. Leo rugiet q̃s nõ timebit. Iteꝫ Eſaie. v. Rugitus eius vt leonis. Item hieremie. xxv. Dñs de excelſo rugiet

et de habitaculo ſuo dabit vocem ſuã. ꝑuenitq; ſonus eius ad extre/
mum terre. q2 iudiciũ dño cũ gentibus. Certe tũc vox dñi cõfringen
tis cedros. Nã tũc dñs cõfringet cedros libani Hoc eſt ſuꝑbos z ele
uatos eius ſpẽales inimicos. Qui mox vt honorificati fuerint z tãq;
cedri exaltati queãdmodũ fumus deficiẽt. cu3 in hoc iudicio hũiliati
fuerint a dño. z q̃ſi penitus ad nihilũ redacti. Hec etiã vox dñi erit ſi
cut tonitruũ ꝟberãs terrã. Jõ iob. xxvi. tremẽs dicebat. Quis pote/
rit tonitruũ magnitudis eius ĩtueri. Uñ pſalmiſta. Jntonuit de celo
dñs z altiſſimus dedit vocẽ ſua3. Job. xxxvij. Tonabit dũs voce ſua
mirabil'r q̃ fecit magna z mirabilia. Hinc ancelmus in meditatõibꝫ
ſuis dicit. Quid dormitas aĩa tepida z euomis digna Qui nõ exꝑgi
ſcit q̃ nõ tremit ad tm̃ tonitruũ. nõ dormit ſ3 mortuus ẽ. Jtem ꝟbum
dñi erit ad modũ chozuſcãtis. Uñ zacharie. ix. Exibit vt fulgur iacu
lũ eius z dñs in tuba canet. Certe ſicut d2 Eſaie. xxvij. Jn die illa clã
getur tuba magna. Hinc dicit Criſoſt. ſuꝑ illud Matthei. xiiij. Uir
tutes celoꝝ mouebũtur. Uere vox magna vox tube terribilis cui oĩa
obediũt elemẽta. Que petras ſcindit. inferos aꝑit. portas ereas fran
git. vincula mortuorũ diſrũpit. z de ꝓfundis abiſſi liberatas aĩmas
corꝑibus ſuis reddit. z ad iudiciũ ire cõpellit. Hec oĩa citius cõſumẽ
tur in oꝑe. tanq; ſagitta trãſit in aere Dicẽte apl'o prio. ad coꝝ. xv. Jn
momẽto in ictu oculi in nouiſſima tuba. De hac etiã tuba d'r hierony/
mus ſuꝑ mattheũ. Quotiẽs diẽ illũ cõſidero. toto corde cõtremiſco.
Siue etiã comedo ſiue bibo. ſiue aliq̃d aliđ facio ſꝑ videtur illa hor/
ribilis tuba ſonare in auribꝫ meis. Surgite vos mortui veĩte ad iu/
diciũ. Hunc diem frequẽter debet cogitare q̃libet tribulatus ſeu o/
nere penitẽtie aggrauatus. z magnũ inde ſuſcipiet in aĩa ſubleuamen
Uñ gregorius in omel'. Diem illũ frẽs chariſſimi añ oculos vr̃os po
nite z q̃cquid modo graue cernitur in eius comparatõe leuiatur. De
bemus etiã hanc diem expaueſcere z timere. nã hec dies ire. dies ma
gna: z amara valde. vnde Sophonie primo. Uox diei domini ama
ra tribulabitur ibi fortis dies ire dies illa. tribulationis z angu/
ſtie. dies calamitatis z miſerie. dies tenebrarum z caliginis. dies ne/
bule z turbinis. dies tube z clangoris. Jtem Eſaie quarto. Sol con
uertetur in tenebras z luna in ſanguinem. anteq; veniat dies domi/
ni magnus z horribilis. O quantum metuebat beatus Bernardus
hunc diem quãdo dixit cum recordor moriturus terret terror me vẽ/
turus. quẽ expecto nõ ſecurus. terret dies me terroris dies ire z furo/
ris dies luctus z meroris dies vltrix pctõris De hoc etiam die ait ſic
idem in ſermone. Nudi ſtabunt ante tribunal chriſti. vt audiãt vocẽ
iudicij. q̃ obturauerũt auem ſuã ad vocẽ cõſilij. q̃d em̃ loquitur deus
Agite inquit penitentiam. Multi tñ aſſimulant multi cõtinent au/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

res ſuas ⁊ dicunt Durus eſt hic ſermo. non ſic impij non ſic. Tūc in/
tonet durus ſermo verbū aſpeꝝ cum ꝓnunciatū fuerit Jte maledicti
in ignem eternū. Quid ergo dicēt in die illa terribili miſeri pctōres ꝑ
petue cōdemnati. cum viderint ſcōs ad regnū vocari atqꝫ ſemetipſos
ad mortis ſupplicia eternaliter deſtinari. Certe ſicut dicit Sapiē. v.
Gementes pre anguſtia ſpūs dicēt intra ſe pniām agentes Hi ſunt
quos aliqn̄ habuimus in deriſum ⁊ in ſil'itudinem improperij Nos
inſenſati vitam illoꝝ eſtimauimus inſaniā ⁊ finē illorū ſine honore.
Quō ergo cōputati ſunt inter filios dei ⁊ inter ſcōs ſors illoꝝ ē Nos
errauimus a via ꝟitatis ⁊ lumen iuſticie nō illuxit nobis ⁊ ſol intelli
gētie nō eſt ortus nobis Laſſati ſumus in via iniqtatis ⁊ perditiōis
et ambulauimus vias difficiles. viā aūt dn̄i ignorauimꝰ Quid nob
profuit ſuꝑbia. aut qd diuitiarū iactātia cōtulit nobis Trāſierunt
oīa illa tāqꝫ nauis que ptranſit fluctuantē aquā cuius cum preterijt
nō eſt veſtigiū inuenire Certe hec cōfeſſio ⁊ penitētia tunc erit nimis
tarda Penitebūt qdem ad penā ſed nō cōuertent ad veniam Nam
tūc non erit amplius locus miſericordie ⁊ venie ſed equitatis ⁊ iuſti
cie cum pronunciatur a tremendo iudice Jte ⁊ venite. O qntum hec
ſententia eſt ab omnibꝫ metuenda. Vn̄ legit qꝫ qdam ſanctus cū ſpi
ritus fornicationis ipm grauiter tēptaret exorauit dn̄m vt tēptator
ei viſibiliter appareret quod ⁊ fcm̄ eſt Tunc ſcūs ille ait Quid tibi ꝓ/
deſt qꝫ me ſic temptas. eſt em̄ ſumma fatuitas Noſti nāqꝫ qꝫ cum ali
quē in pctm̄ ꝑcipitas pctm̄ tuū aggrauas ⁊ ex cōſequēti ſic penas tuā
augmentas Reſpondēs demon ait. Scio inquit veꝝ eſſe qd loqris
ſcio em̄ qꝫ quāto plures peccare fecero tanto diem iudicij amplius re
tardabo Jllam aūt diem ſuꝑ oīa reformido in qua durā illā ſentē/
tiam me auditurū expecto Jte maledicti in ignem eternū q paratus ē
diabolo ⁊ angel' eius. Et vt fulminatōem illius ſentētie ſaltē ad tps
valeam retardare. ideo nitor hoīes tam grauiter tēptare. O deꝰ eter/
ne quantum tunc demones ⁊ miſeri pctōres timebunt ⁊ a voce toni/
trui tui formidabunt Et ergo ſi volueris hanc vocem non timere. et
in illa die magn̄ ⁊ horribili ſecurꝰ eſſe ſemia nūc opa pietatis iuſticie et
miſericordie. O qꝫ felix fuerit ⁊ multū beatus. qui nunc intelligit ſu/
per egenum ⁊ paupem. in die illa liberabit eum dominus Unde pro
uerbioꝝ. xi. Benefacit anime ſue vir miſericors. facit etiā dignos fru
ctus. Nam qui nnnc ſeminant in lachrymis ⁊ dolore tunc venientes
venient. portantes manipulos ſuos cū magna exultatōe Sed mul
ti nunc ſeminant ſpinas ⁊ zizania putātes ſe tūc triticū meſſuros. nō
ſic impij nō ſic Que em̄ ſeminauerit hō hec ⁊ metet. vt dicit aplus ad
Gala. vi. Et ergo dicit dn̄s Ozee. x. Araſtis impietatē: iniqtatem
meſſuiſtis. Vn̄ q ſeminauerit pctm̄ ⁊ actus nequicie metet ichēnalez

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

penam. Qui vero ꝟtutes ⁊ opera penitentie. colliget gloriam ſempi
ternam. qui bona egerunt ibunt in vitam eternam. qui vero malũ in
ignem eternũ. Opera em̃ illoꝝ ſequũtur illos/ Apocal. xiiij. Nã opa
tunc ſaluabunt. ⁊ opa cõdemnabunt. Hinc eſt qđ dicit Joannis. v.
Ueniet hora in qua omnes qui in monumentis ſunt: audient voceꝫ
domini. ⁊ procedent qui bona fecerũt in reſurrectionem vite. qui ve/
mala in reſurrectionem iudicij. vñ Apocal. ij. dicit iudex affuturus.
Ego ſum ſcrutans renes ⁊ corda ⁊ dabo vnicuiqꝫ ſꝫm opera ſua. Nã
vt dicit abdie pmo. Sicut feciſti fiet tibi. Et ergo ſcribit Hieremie. l.
Et ſunt ꝟba iudicis ad ãgelos malos de pctõre ꝯdẽnato ſic dicẽtis
Reddite ei ſꝫm opꝰ ſuũ. iuxta oĩa que facit facite illi. Et ergo ſi volu
eris ante chriſtum autumnum bonum habere ⁊ multis fructibꝫ abũ
dare. ſemina nunc largiter in hoc vere huius preſentis vite. nam qui
parce ſeminat parce ⁊ metet. Et qui ſeminãt in benedictionibus de
benedictionibus ⁊ metent: Ut habetur. ij. ad Chorinthios ix. Sic ſe
minat in maledictionibus ⁊ peccatis. de eiſdem metet. Nam vt dici
tur prouerbio communi. Quod ſibi quiſqꝫ ſerit pſentis temporis vi
te Hoc ſibi meſſis erit cum dicitur ite venite. ¶ Tercium vero ꝓpter
quod ſententia iudicis eſt terribilis ⁊ deſolata ⁊ omni dolore plena
damnatorum a deo ⁊ angelis ⁊ ab omnibus ſanctis ſepatio eterna.
cum pars ſiniſtra a demonibus rapietur. Jn inſtanti em̃ ⁊ ſine mora
illa horribilis ſententia ab ore chriſti promulgata erũt parati demo
nes crudeliſſimi rapientes animas miſerorum ducentes eas veloci/
ter ad ſupplicium ſempiternum. hoc etiam patet figuratiue Heſter ſe
ptimo de miniſtris aſſueri regis qui erant auidiſſimi ad ſuſpenden/
dum aman. Unde dicitur ibidem necnon verbum de ore regis exi/
bat ⁊ operuerunt faciem eius miniſtri regis. Sic diaboli ſtatim in il
lo die erunt paratiſſimi ad recipiendum ſtatim animas peccatorum
Et hoc eſt quod dicitur in lamentationibus Hieremie pmo caplo.
Omnes perſecutores eius apprehenderunt eam. Unde chriſoſt. in li
bro de reparatione lapſi Cogita ſeuos illos ⁊ horrendos penarum
miniſtros qui peccatores precipitant ad ſupplicia ſempiterna. Jtem
Hugo de ſancto victore. Tortores horribiles qui nunqꝫ miſerentur
erunt parati vt data ſententia te damnatum rapiant ad tormẽta ſem
piterna. Tunc miſerando miſer lamentando dicet Suſceperunt me
ſicut leo paratus ad predam ⁊ ſicut catulus leonis habitant in abbi/
tis O dolor ineffabilis o pena indicibilis talis amariſſime perſecu/
tionis. ¶ Unde ſanctus Bernardus in meditationibus ſic ait Quiſ
putas maior erit. quis luctus. que triſticia. quando ſeparabũtur ma/
li a conſortio iuſtorum ⁊ a viſione dei. ⁊ traditi in poteſtatem demo
num; ibunt cum illis in ignem eternum. Jbiqꝫ erunt ſine fine in lu/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ctu ⁊ gemitu. Procul elongati a beata patria paradiſi ⁊ in iehenna nunquam lucem habituri iuxta quantitatem culpe penam ſuſtinen/tes. tunc illi miſeri peccatores de omni redemptione deſperantes vſ/ꝙ in eternum non videbunt lumen. nam introibunt in inferiora ter re. tradentur in manus gladij partes vulpium erunt. hoc eſt ipſorum demonum qui ſunt fraudulenti ⁊ nequiſſime ad nocendum omnibꝫ De hac ſeparationis pena. ſic dicit Criſoſtomus in libro de repara/tione lapſi. nonnulli imperitorum putant ſibi ſatis eſſe ⁊ optabile vi deri ſi tantummodo careant iehenna. Ego autem multo grauiores ꝙ iehennam eſſe dico cruciatus. remoueri ⁊ abijci ab illa gloria. nec puto acerba eſſe iehenne ſupplicia. vt ſunt illa De quibus audi quid dicit beatus Petrus. Torquetur is qui arcetur a conſpectu chriſti hoc crede mihi penis omnibus grauius. Et hoc ſolum eſt quod ſu/perat ⁊ iehennam. Unde idem ſuper illud Mathei decimoſexto. Excidetur ⁊ in ignem mittetur. Jntolerabilis res eſt iehenna ⁊ ſup/plicium horribile Tamē ſi mille quis iehēnas ponat. nil tale eſt du rum quale ab honore illius glorie ꝓpelli ⁊ exoſum eſſe a chriſto. Nā ſcd̄m Auguſtinum. Reprobi mallent om̄e tormentum ſuſtinere ꝙ videre faciem iudicis irati. Unde iohelis ſcd̄o. A facie eius cōtremu it terra. moti ſunt celi ⁊ ſtelle retraxerunt ſplendorem ſuum. a facie e/ius replicabunt populi. Certe domine tunc peccatores infirmabūtur et peribūt a facie tua. Et hoc pre dolore nimio. cum eam viderint a/uerſam. ⁊ quomodo ad ipos terribiliter cōmotam ⁊ crudeliſſime di/centem illud Hieremie decimooctauo. Dorſum ⁊ nō faciē oſtendaꝫ eis in die perditōis eorū. O qualis ſeꝑatio. O quā grauis ⁊ amara tunc diuiſio cuiuſlibet pctōris a facie dn̄i taliter indignātis. ⁊ horri/biliter dicētis. Amē dico vobis neſcio vos. Un̄ quidā. Charorū tri ſtis deceſſus triſtior iſtis. Corpis ⁊ aīe triſtiſſimus a deitate. Chariſ ſimi ꝓpter hec oīa ſupradcā ⁊ q̄ſi infinita alia q̄ breuitatis cauſa omit tuntur. expgiſcimī ⁊ leuate capita veſtra: ac om̄i timore ⁊ tremore diē illū ꝓcauete. Nam ſicut dr̄ ſophonie ꝓmo Juxta eſt dies dn̄i magnꝰ iuxta ⁊ velox nimis. Et ergo dr̄ Eſaie. xiij. Uigilate. qr ꝓpe eſt dies dn̄i. ſicut vigilate itaqꝫ qr neſcitis diē neqꝫ horā. ita vt ſcribit Mat. xxv. Un̄ ꝓma ad theſſalonicen̄. vltimo frēs iſta diligēter ſcitis. qr di es dn̄i ſicut fur ita in nocte veniet. Cū em̄ dixerit pax ⁊ ſecuritas tunc repētinus eis ſuperueīet interitus ⁊ ſicut dolor in vtero habētis ⁊ nō effugiēt. Uos aūt fratres iā nō eſtis in tenebris vt vos dies illa tāꝙ fur cōprehēdat. Uos em̄ filij lucis eſtis ⁊ filij diei. Jgitur non dor/miamus ſicut ceteri ſed vigilemus et ſobrij ſimus. Hec vbi ſupra.

¶ Jtem Luce. xxi. Attendite vobis ne forte grauentur corda veſtra in crapula in ebrietate et curis huius vite ⁊ veniat ſuper vos repenti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

na dies illa tanq̄ laqueus eni̅ ſuꝑueniet in omnes q̄ ſedēt ſuꝑ faciem vniuerſe terre Uigilate itaq̄ frēs omni tꝑe orātes vt digni habeami̅ omia iſta fugere q̄ vētura ſunt. ⁊ ſtare an̄ filiū hoīs. Hec oīa ibidem. Nam in ꝟitate ibi erit timor ⁊ tremor ⁊ intolerabilis dolor. vn̄ Johel. ij. Magnus eſt dies dn̄i ⁊ terribilis valde ⁊ q̄s ſuſtinebit eū Et etiā Eſaie. ij. Et introibūt in ſpelūcas petrarꝝ a facie formidīs dn̄i: ⁊ voragine terre ⁊ a glīa maieſtatis eius cum reſurrexerit ꝑcutere terrā. Tūc eni̅ in fremitu cōculcabit terrā. ⁊ in furore obſtupefaciet gētes. Sicut ſcribit Abacuc. iij. ⁊ ideo dr̄ Eſaie. x. Quid facietis in die viſitationis. ⁊ calamitatis de lōge venietis. ad cuius fugietis auxilium. Certe pctōri tūc nullū erit refugiū. nullū ſolamē ſeu adiutorium. vn̄ Ancelmus in libro de ſilitudibus ſic dicit de pctōribꝫ venientibꝫ ad iudiciū A dextris erūt pctā accuſantia. a ſiniſtris īfinita demōia Subt horridū cahos īferni. deſuꝑ pn̄tia iudicis irati Foris mūdus ardēs intus cōſcia vrens. vix iuſtus ſaluabit. pctōr āt ſic depꝛhenſus quo fugiet. latere tūc erit impoſſibile. ⁊ apparere intolerabile ¶ Item eſt dcā ſentētia eo magis formidabilis ⁊ timēda. q2 non ſolū corpus diiudicat ſed etiā ipam aīam cōdemnat. Un̄ legit in exemplo Duo fratres quorū vnus erat fatuus ⁊ alter ſapiēs. ibant ꝑiter eadem via. Dum aūt veniſſent ad biuiū vbi erāt due vie vna delectabil ⁊ pulchra reliqua ꝟo inhabilis ⁊ aſꝑa fatuus vidēs viam delectabilē dixit ſapiēti. Eamus ꝑ hanc viam. Sapiēs reſpōdit. Frater ⁊ ſi via iſta delectabilis eſt. tn̄ ad malū hoſpitiū in fine deducit. Un̄ cōſulo per aliam viaꝫ trāſeamus. nā q̄uis ipa ſit aſꝑa ⁊ īhabilis. tn̄ ducit finalr ad hoſpitium laudabile ⁊ pulchꝝ nimis magne honeſtatis ⁊ q̄etis. Rn̄dit fatuus frater Magis volo oculis meis credere q̄ꝫ tibi de his q̄ tu non vides. Et ſic ſe poſuit ille fatuus in via delectabili ⁊ amena Qd̄ ſapiens vidēs nolens eū relinquere ipm ſequebat. Pergentes autē ꝑiter inciderūt ſtatī īter latrōes q̄ eos abinuicē ſeꝑantes poſuerūt ī carceribꝫ diuerſis. Fcm̄ eſt aūt vt rex illius terre p̄ciꝑet q̄dam die oēs incarceratos ad ſe adduci. vt ipos iudicaret ad mortē Uenietes autē iſti duo frēs inter ceteros cū ſe mutuo viderēt. ſapiēs ſic dixit regi. O dn̄e mi rex ⁊ iudex valde cōqueror vobis de iſto fratre meo. Nā cū eēmus pariter in via. ⁊ ipe ſit fatuus ⁊ ego ꝟo ſapiēs ſum reputatus. Ipe enim mihi nolebat credere vt iuiſſemus ꝑ quandā bonā viam quā ſibi demōſtraui ſed fecit me ſecū ire ꝑ quādam viam malā vbi cecidimus inter latrones vn̄ reus eſt mortis mee. Ad hec fatuus dixit Dn̄e mi rex Ego aduerſus frēm meū maiorem habeo cām cōquerēdi. Nā cū ipſe ſapiēs ſit nō debuiſſet tā facilr me ſecutus fuiſſe ꝑ viam quā ſciuit fore malā. Qd̄ ſi nō feciſſet rediſſem vtiq̄ ⁊ ſecutus eū fuiſſem ⁊ pn̄s periculū nullatenus incurriſſet. Un̄ ꝟe reus eſt mortis mee His ver

bis ex vtraq; pte audistis rex talem protulit sententiam dicens. Tu fatue noluisti sapienter credere. ⁊ tu sapiens secutus es fatuum igitur vos ambo debetis morte cōdemnari. Sic ergo erit frēs charissimi in die iudicij ⁊ in cōsummatione seculi cum exibūt aie de latibulis su/ is ⁊ corpa de sepulchris suis ad recipiendū iudiciū de cōmissis oib; opibus suis ⁊ omissis Nam corpus fatuū q₂ noluit seq̄ cōsilium aie sapientis ⁊ spūs sapiens q₂ secutus est corpus fatuū. Igit̄ cōdemna buntur ambo in iudicio extremo Et hac de causa sentētia iudicis d᷑ gladius ex vtraq; pte acutus: vt habet̄ Apocal'. pmo. Nā pcutiet ta₃ quo ad corpus q̄₃ quo ad aiam miserꝫ pctōrem. Vñ matthei. x. Illu₃ timete q̄ pt̄ ⁊ corpus ⁊ aiam pdere in iehennā. Item dictā sententia₃ reddit multū formidabilem ⁊ timendam qualitas ipius iudicis Est eñ ferenda a iudice circūspecto immo prudentissimo qui nō poterit falli. Nā oñia sibi cognita sunt ⁊ nota Ipe eñ nouit abscōdita cor/ dis scrutans corda ⁊ renes deus. Vñ ad hebreos. iiij. Oia nuda et a perta sunt oculis eius. Deus eñ intuetur cor: vt habet̄ pmi regū. xvi Vñ eccī. xxiij. Oculi dñi multo plus lucidiores sunt sole circūspicien tes oēs vias hoim ⁊ pfundum abissi ⁊ hominū corda intuentes in ab scōditas ptes. Et ergo vt dicit Boetius. Magna nobis indicta est bene faciendi necessitas cū agamus oia ante oculos iudicis cernētis. Hieremie. xxxij. Oculi tui aperti sunt sup omes vias filiorum ada₃ et reddas vnicuiq; scōm vias suas. ⁊ scōm fructū adinuētionu₃ eius Iste est iudex valde metuendus cui perspicabile omne solidum ⁊ ap/ tum. omne secretū. cui obscura clarent. muta respōdent. mens sine vo ce loq̄tur ⁊ silentiū cōfitetur. Hec etiam sn̄ia ferenda est a iudice no/ uissimo q̄ non poterit flecti. Nam iudicabit orbem terraꝫ in iusticia dei populos in eq̄tate nullius etiā veret̄ potentiā. nec alicuius accipit personā nec aliquo munere tunc placat̄. Vñ deutero. x. Deus mgn⁹ dñs potēs ⁊ terribilis qui psonā non accipit nec munera. Certe tunc plus valebit pura cōscientia q̄₃ marsupia plena. Tūc diuitib; nihil p derit diuitiaꝫ copia. sed solū pietatis ⁊ iusticie psunt opera. Unde ezechielis. vij. Argentū eorum foras eijcient ⁊ aurū eorum in sterq̄li nium erit Argentū ⁊ auꝫ nō valebit liberare in die furoris domini. Tūc apparebit dolus seculi falsitas mūdi. ac vilitas ⁊ īdignitas om nium diuitiaꝫ. O q̄₃ dulce. q̄₃ iocūdum erit tūc odisse mundū. q̄₃ tri ste. q̄₃ amaꝫ habuisse mūdum chaꝫ. Hec sentētia ferenda est a iudi/ ce q̄ precib; nō corrūpitur neq; mitigat̄. Prou. vi Nō acq̄escet cuius q̄₃ p̄cibus. vñ Crisost. Ibi angeli p hoibus nō intercedent. q₂ iust⁹ iu/ dex tūc non faciet miscōiam sed reddet vnicuiq; s̄m merita vl' demeri ta equam. ⁊ inflexibilem iusticiam. Vñ ezechiel'. vij. Scōm viā eoꝫ faciā eis. ⁊ s̄m eoꝫ opa iudicabo eos ⁊ scient q₂ ego dñs. Vñ iob. x

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

expaueſcēs dicebat Verebar oīa opa mea ſciēs q2 nō parcis delinquē
ti. De his oībus ait Bernar. in pſa. Juſte qdem iudicabit nec pſonā
acceptabit pce nec corrumpet ſic nec pcibus flectet. Et igit labora dili
genter illuc deferre iuſticiam vbi miſcdiam nō poteris inuenire. Nā
vt ſcribit puer. xi. Nō pderunt diuitie in die vltionis. ſed iuſticia libe
rabit tūc a morte. Chariſſime ſi ſcholares lectiones ſuas neſciētes val
de timent de examine magiſtri q2 forſitan acriter corrigent. Quan/
tum habent tūc timere miſeri pctōres de extrema auditione ſummi
magiſtri ⁊ iudicis qui nō ſtuduerunt in libro iuſticie ⁊ veritatis. Cer
te in hoc examine q nunc malignātur exterminabunt. Jniuſti em̄ pu
nientur ⁊ ſemen impio2 pibit. E cōtra xo tunc in memoria eterna e/
runt iuſti ⁊ ab auditione mala nō timebūt. Et ideo dr eccl. viij. Ante
iudicium para tibi iuſticiam. Hec ſentētia etiā feret a iudice crudeli
et cōmoto q nō poterit placari. Nam dn̄s q nūc naturaliter māſuet9
eſt vt agnus. tunc apparebit quaſi leo rugiens crudelis ⁊ commotus.
Vn̄ ozee. xiij. Et poſſunt eſſe verba dn̄i de auaris guloſis ⁊ ſupbis
in die iudicij ſic dicētis. Juxta deſideria ſua adipleta ſunt ⁊ ſaturati
et eleuauerūt cor ſuū ⁊ obliti ſunt mei Et ero eis quaſi leena ⁊ ſicut p
dus in via aſſirio2 occurram eis quaſi vrſa raptis catulis ⁊ diſrūpam
interiora iecoris co2 ⁊ ſumā eos quaſi leo. Quid em̄ crudelius iſtis
beſtijs poterit inueniri Jtem dicit dn̄s ad impiū condēnādū illud E
zechie. vij. Finis venit ſup ter emittā furorem meū in te. ⁊ iudicabo
iuxta te vias tuas ⁊ ponā cōtra te oēs abomiatiōnes tuas ⁊ nō parcet
oculus meus ſup te ⁊ abomiatōnes tue in medio tui erūt Et ſcitis q2
ego dn̄s. venit tps ⁊ pe eſt dies occiſionis. nūc de ppinquo effundaȝ
furorē meū in te. Certe dn̄e ſicut ignis cōburit ſiluā ⁊ ſicut flāma cō/
burens montes Jta tūc pſequeris illos in tempeſtate tua ⁊ in ira tua
turbabis eos. Tūc em̄ exardeſcet ſicut ignis ira tua. ⁊ in furore obſtu
peſacies gētes. De quo dr eſaie. xxx. Ecce nomē dn̄i de longinquo ve
niet ardens furor eius ⁊ grauis ad portandū labia eius repleta ſunt
indignatōe ⁊ lingua eius quaſi ignis deuorās ⁊ ſpūs eius quaſi tor/
rens inundans vſqȝ ad mediū colli ad pdendas gentes ad nihilum.
Hunc furorē preuidit iob in ſpū cū dixit. Quis mihi tribuat vt in in Job 19
ferno ptegas me ⁊ abſcondas me donec ptranſeat furor tuus. Vere
tanta erit tūc ſeueritas iudicis. q nec verbis poterit exprimi nec mente
cogitari Oia em̄ iudicia ab initio mūdi ſup humanuȝ genus habita
ſunt tāqȝ ſtille ⁊ ſcintille reſpcū furoris dn̄i quē in hoc iudicio exerce
bit. Ecce qȝ diſtrictus veniet ad iudiciū q mitis reſurrexit ⁊ ad celuȝ
aſcendit. Vn̄ dicit gregorius in omel. ſuper illud Joannis. xx. Tho/
mas vnus ex duodecim q dr didimus ſic ait. Frēs vitā veſtram mo
reſqȝ cōpoſite ⁊ is q mitis reſurrexit a mortuis. qȝ ſtrictus in iudicio

veniet preuidete. Certe in die tremendi examinis ſui cum angelis et
archangelis. cum thronis ⁊ dñatoībus. cum p̄ncipatibus ⁊ poteſtati
bus apparebit, celis ⁊ terris ardentibꝫ cunctiſq; elementis in obſequiꝫ
ſui terrore cōmotis. Hunc ergo tanti pauoris iudicem ante oculos
veſtros ponite.. hunc venturꝫ timete. vt hūc venturꝫ nō timidi. ſed ſe
curi videatis Timendus eſt ergo modo ne tunc timeatur Terror eiꝰ
ad vſum bone actionis nos exerceat. metus illius vitam noſtrā a pra
uitatibꝫ compeſcat. Certe ſi aliqs veſtrum cuꝫ ſuo aduerſario cauſaꝫ
dicturus in iudicio die craſtina eſſet exhibendus totaꝫ fortaſſe noctē
inſomnem duceret qd ſibi dici poſſet. quid obiectionibus reſpōderet
ſecum ſollicita ⁊ eſtimanti mente verſaret. vt iudiceꝫ ne inueiret aſpe
rum vehemēter metueret ⁊ noxius appareret formidaret. Et quis ego
aut quid ego. Nimirꝫ nō longe futurus poſt hominē vermis. poſt v̄
mem puluis. Si ergo tanta cura ꝯtimeſcit iudiciū pulueris. qua intē
tione cogitandū eſt qua formidine preuidendum eſt iudicium tāte
maieſtatis. Hec omnia idem vbi ſupra. Sunt ⁊ qdam alia p̄dictaꝫ
ſententiā grauantia. ¶ Primū videlicet quia ibi non eſt poteſtas reſi
ſtēdi. Sapiētie. xi. Virtuti brachij tui qs reſiſtet. Et eſaie. xiiij. Quis
reſiſtet iudicio tuo. Vere nullus poteſt reſiſtere. ſed omnes generalr̄
oportet cōparere ſententiam ſummi iudicis ſiue velint ſiue nolint co
ram angelis expectare. Ipſe eñ loqtur per Eſaiam. xlvij. ad peccato-
rem condemnandū in hec verba. Reuelabitur ignominia tua. ⁊ vi-
debitur obprobrium tuum. Ultionem capiam ⁊ nō reſiſtet mihi ho
mo. ¶ Unde iob nono. Deus cuius ire reſiſtere nemo poteſt. Nam
ſi fortitudo qritur robuſtus eſt. Vñ Heſter. xiij. Dñe deus rex om-
nipotens. in indictione tua cūcta ſunt poſita. ⁊ nō eſt qui poſſit reſiſte
re volūtati tue. Tu eñ feciſti celū ⁊ terram. ⁊ qcquid celi ambitu con
tinetur. dominus oīm tu es. nec eſt qui reſiſtat maieſtati tue. Iſte eſt
magnus dominus ⁊ fortis ⁊ potens. cuius magnitudinis ⁊ potentie
non eſt numerus neq; finis. Nullum etiam qꝫtumcūq; magnum im
plere timebit. Sapientie. vj. Non verebit dñs magnitudinem cuiuſ
quā quoniā puſillum ⁊ magnū ipſe fecit. Omēs eñ ſubiecti erunt pe
dibus eius ⁊ timebunt ipm̄ in die illa vehemēter. vñ Ezechielis. vij.
In die iudicij ⁊ furoris domini rex lugebit. ⁊ p̄ncipes iduent merore
Item Apocalipſis ſexto. Reges terre ⁊ p̄ncipes ⁊ tribuni ⁊ iudices
diuites ⁊ fortes. ⁊ omnis ſeruus ⁊ liber. abſcondēt ſe in ſpeluncis ⁊ in
petris montium. Et dicent montibus. Cadite ſuper nos ⁊ abſcondi
te nos a facie ſedentis ſup thronum ⁊ ab ira agni quoniam venit di-
es magnus ire. Et ibidem decimooctauo. Flebunt ⁊ plangent reges
terre qui in babilone fornicati ſunt et in delicijs vixerunt cum vide-
rint fumum incendij eius. longe ſtantes ꝓpter timorem tormentoruꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Certe tūc erit tribulatio magna qualis nō fuit ab initio mundi vſqꝫ
modo: vt dꝛ Mat. xiiij. Scḋm eſt ꝙ dictam ſnīam aggrauat. qꝛ nō
eſt ibi locus pctōꝛibꝫ ſe abſcōdendi ſeu occultandi. Nā vt dicit btūs
Ancelmus. Latere tūc erit impoſſibile. ⁊ apparere intolerabile. Vñ
iob. xxxiiij. Non ſunt tenebꝛe. ⁊ nō eſt vmbꝛa mortis ibi vt abſcōdan
tur qui operanť iniqtatem. Jtem Bernar. in ſermone. Nudi ſtabūt
ante tribunal chꝛiſti: vt audiāt vocē iudicij ꝗ obturauerunt aures ſu
as ad vocē conſilij. vt ſuperius allegatum eſt. Chariſſime hūc diem
time. hūc dñm ⁊ iudicem oīa iudicaturuꝫ coꝛdialiter expaueſce. vt co
diligentius poſſis peccata deuitare. Nam vt dꝛ ecci pmo Timoꝛ do
mini expellit pctm̄. Et alibi. Jn timoꝛe dñi oīs homo declinat a ma/
lo ¶ Tercium eſt qḋ dcām ſnīam aggrauat. qꝛ nō eſt ibi locus ad aliū
appellādi nec ſpaciū appellandi. Vñ pſalmiſta. Quo ibo a ſpū tuo: ⁊
quo a facie tua fugiam Si aſcēdero in celū tu illic es. ſi deſcēdero ad
infernū ades. Vñ dicit dñs de peccatoꝛe. Amos. ix. Fugient ⁊ nō ſal
uabitur ex eis ꝗ fugerit ſi deſcēderint vſqꝫ ad infernū inde man⁹ mea
educet eos. Et ſi aſcēderint vſqꝫ ad celū inde traham eos. ⁊ ſi abſcon/
diti fuerint in verticē carmeli inde ſcrutans auferā eos. Et ſi celauerit
ſe ab oculis meis in fundo maris. ibi mandabo ſerpenti ⁊ moꝛdebit
eos. ⁊ ſi abierint in captiuitatē coꝛā inimicis ſuis. ibi mandabo gla/
dio ⁊ occidet eos ⁊ ponā oculos meos ſup eos in bono ⁊ malo. Et er
go iob. x. dñs oīa iudicaturus ſic dicit. Nō eſt ꝗ de manu mea poſſit
eruere. Certa ſunt plane video vbiqꝫ nos inueniet manus oīpotētis.
Vñ auctoꝛ de curru aīe. Quid facies diues nuſquā tutus hīc viues.
Quo te cōuertes: quo curſum pꝛdite vertes. Quo vertes curſum nō tu/
tus es hic neqꝫ ſurſum. Si miſer aſcēde celos vel ad infera tēdis Jm
petrat in celis ferus eſt vl' ad infera telis. Si mare querať rex iſte ma
ri dñatur. Nuſquaꝫ tutus eris ſed vbiqꝫ reptus haberis. Vere vere
ita nullibi patebit fuga vel in moꝛte nec in vita. O ꝙ bene aduerte/
bat hoc btūs Eleaſarus ꝗ ſic inqens dicebat. Manus omīpotentis
neqꝫ viuus neqꝫ defunctus effugiam. Vt habeť. ij. Machab. vi. Ex
dictis igiť patet multipliciter ꝙ finale iudiciū erit omnibꝫ metuēdū
et hoc ꝓpter accuſatōem plurimoꝛū ibi ſuſtinendā. Et ꝓpter rōem vni/
uerſoꝛū general'r reddendā. Et ꝓpter definitiuam ſnīam tūc a iuſto
iudice hoꝛribil'r ꝓferendā. Huius ergo memoꝛia pꝛeſeruat non im/
merito quemlibet a peccatis.

¶ Sequunť exempla de ſecūdo nouiſſimoꝝ.

¶ De extremo iudicio

¶ Legiť in libꝛo de oꝛtu carthuſienſiū ꝙ ꝗdam doctoꝛ pcipuus. ⁊ vi
ta vt videbať ⁊ fama doctrina ⁊ ſapiētia inter oēs doctoꝛes pariſien
ſes excellēter honoꝛatus ⁊ mirabil'r gratioſus graui ⁊ vltima infirmi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

tate preuentus nõ diu decumbẽs diem clauſit extremum. Cumqꝫ tota
die illa qua defunctus eſt more pariſienſi in aula tũc in feretro decum
bente fuiſſent cãtata officia defunctoꝝ. in craſtino mane ꝯgregata ibi
dem vniuerſitate pariſiẽſi tam ſcholariũ qꝫ doctoꝝ vt tam honorabi
li viro ſolẽnis ꝛ venerabilis p̄beret funeral' officij ſepultura. Cuʒ igit
reuerẽdi viri feretꝝ in quo funus iacebat eleuare vellẽt ad eccleſiã de
ferendũ ſubito cũctis ſtupẽtibꝫ q mortuus videbat ꝛ erat. eleuato ca
pite reſedit in feretro ac oĩbus audiẽtibꝫ alta ꝛ terribili voce clamauit
Juſto dei iudicio accuſatus ſum. Et hoc dicto caput depoſuit ꝛ decu
buit mortuus ſicut p̄us. Qua voce cũcti attoniti ꝛ territi deliberaue
rũt ip̄m illo die nullo modo fore ſepeliendũ ſed vſqꝫ ad craſtinũ reſer
uandũ Mane ergo ſequẽti cũ multitudo magna cõueniſſet. dictum
qꝫ funus ſicut p̄us vellent ad eccl'am deportare. defunctus ſicut p̄us
eleuato capite doloroſa ꝛ terribili voce intonuit Juſto dei iudicio iu
dicatus ſum. quã vocem multitudo audiens ꝛ intelligẽs ſtupuit plꝰ
qꝫ p̄us. Et alterutꝝ interrogãtes qd ſibi vellẽt tam inſoliti ꝛ inexp̄ti
defuncti clamores. adhuc determinauerunt ip̄m niſi in alio craſtino
nullatenus tumulandũ. Tercia vero die cũ propter iſta p̄digia fere tota
ciuitas cõueniſſet ꝛ funus cũctis preparatis ad tumulũ vellẽt deporta
re defunctus ſicut p̄us iam tercio altiſſima ꝛ meſtiſſima voce perſonuit
Juſto dei iudicio cõdemnatus ſum. Qua horribili ſentẽtia audita.
quaſi oẽs immẽſo fuerũt timore ꝛ tremore perculſi certi facti de cõdem
natõe tãti viri q inter alios videbat honeſtate vite claritate fame diui
nitatis excellẽtia ꝛ multiplici ſcia ꝛ ſapiẽtia p̄fulgere. Ea tempeſtate
erat ibi magr bruno doctor famoſus. natiõe teutonicus de Colonia
nõ obſcuris parẽtibꝫ natus. eccl'e etiã remenſis canonicus. ꝛ ibidem
ſcholariũ magiſter q ſupradcis vocibꝫ ſalubriter territus atqꝫ cõpun
ctus allocutus eſt quoſdã ſocios ſuos ibi pñtes. infraſcriptis vl' ſimi
libus verbis dicẽs. Eia chariſſimi qd faciemus. Oẽs ſil' perimus non
ſaluabimur niſi q fugerit. Si in viridi hoc fit in arido qd fiet. Si hõ
tante dignitatis tãte lrãture. tãte ſcie. q videbat taʒ honeſte vite qui
erat tã celebris fame ſic indubitãter eſt dãnatus. qd nos miſeri ho-
munculi faciemus. Si lugubri voce vnius homũtõis tam horribili
ac ſtupendo timore ac tremore cõcuſſi ac ſtupefacti ſumus. qd facie-
mus cũ rugitꝰ leonis cũ extremi iudicij tuba in aures nrãs percbue-
rit cũ oẽs audierimus Surgite mortui venite ad iudiciũ. quõ in tam
horribili iudicio vbi colũne celi cõtremiſcẽt. ꝛ angeli terrebũtur ꝛ ter
riti cogent apparere. Ubi tũc latebimus Impoſſibile erit latere intole
ra bile apparere Fugiamus igit a facie gladij. p̄occupemus faciez dñi
in cõfeſſione. venite adoremus ꝛ p̄cidamus añ deũ. ploremus coram
dño q fecit nos Poſtqꝫ igit vocẽ eius audiuimus nõ obduremus cor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

da noſtra. ſed exeamus de medio babilonis. egrediamur pente poliꝫ
igne ⁊ ſulphure iam ſuccẽſam. ⁊ exemplũ beati Pauli heremite. ⁊ ſci
Antonij arſenij euagrij ⁊ alioꝝ ſcõꝛum cum beato Joanne baptiſta
antra deſerti q̃ramus in mõtibus nos ſaluos faciamus. vt eterni iu/
dicis irã ⁊ ſniam damnatõis eterne euadamus ⁊ ꝑuenire poſſimus
ad poꝛtũ ⁊ tranq̃llitatẽ ſalutis eterne. His ⁊ ſĩlibus verbis ⁊ ſenten/
tijs ſeip̃m ⁊ quoſdam ſocios alloquens ⁊ exhoꝛtãs. Deliberauerunt
ipſe ⁊ ſex alij viri ꝓbi ſecũ abꝛenũciare mũdo ⁊ omnibꝫ pompis eius
et ad ꝑfectã pniam ꝑagendam heremi deſerta cõpetẽtia querere ⁊ ibi
dem relictis omnibꝫ delicijs diuitijs ⁊ honoꝛibꝫ huius mũdi accipe
ſinguli cruces ſuas ⁊ nudũ chꝛiſtũ nudi ꝑ artã viam ſequi ⁊ latam ac
ſpacioſam deſerere que amatoꝛes ⁊ ſectatoꝛes mũdi ꝑducit ad ſuppli
cia damnatoꝝ. Et q̃ audierãt famã ſanctitatis ſci Hugonis epi grã
neopolitani q̃ pꝛius aliquo tempoꝛe eiuſdem magiſtri Bꝛunonis in
ſcholis ſocius credit̃ extitiſſe ſpũſancto inſpirãte ſimul ad ſcm̃ epiſco/
pum memoꝛatũ accedere decreuerũt ⁊ eiuſdem cõſiliũ ⁊ auxiliũ req̃
rere vt in eius dioceſi quã audierãt multis deſertis mõtibus abũda
re locũ congruũ obtinerent in quo ſuũ ſanctũ ac ſalubꝛe ꝓpoſitum poſ
ſet effectum mãcipare. Septem igit̃ ſancti viri infraſcripti pꝛefata de
cauſa ad p̃dcm̃ ſcm̃ epm̃ duce ſancto ſpiritu ꝑuenerũt. Et vt vtar om
nino v̄bis ſcriptis in legenda vite ſancti Hugonis epiſcopi memoꝛa
ti ꝑ ſummũ pontificẽ Innocentiũ q̃ eũ canonizauit appꝛobata ⁊ cõfir
mata adeſt mgr̃ Bꝛuno vt religioſus ſciaqꝫ famoſiſſimus honeſtatis
et grauitatis ac totius maturitatis q̃ſi qõdã ſimulachꝝ. Habebat ãt
ſocios mgr̃m lauduinũ q̃ poſt eũ extitit p̃oꝛ carthuſie ⁊ duos ſtepha
nos hij ſci rufi canonici fuerũt ſꝫ deſiderio vite ſolitarie eis ſeſe cõiun
xerũt hugonẽ quoqꝫ quẽ cognomĩabãt capellanũ eo ꝙ ſolus ex ipis ſa
cerdotis officio fungeret̃ duos quoqꝫ laicos quos appellamus cõuer
ſos Andreã ⁊ Garinũ. Querebãt aũt locũ heremitice vite cõgruũ
necdumqꝫ reperãt. Hac igit̃ ſpe ſimul ⁊ ſuaui ſcẽ cõuerſatõis odoꝛe
trahente venerũt. Suos eps nõ ſolum gratãter ſed ⁊ reuerẽter ſuſce/
pit ⁊ tractauit ⁊ voti cõpotes fecit. Ipo nãqꝫ cõſulẽte iuuante ⁊ com
municãte carthuſie ſolitudiẽm intrauerũt atqꝫ cõſtruxerunt. Anno
dñi. M. lxxxiiij. epatus v̄o dicti ſcẽ Hugonis q̃rto aũt viderat p̃fa
tus ſcũs eps circa idem tempus ꝑ ſomniũ in eadẽ ſolitudĩe deum ſue
dignatõi habitaculũ cõſtruentẽ ſeptẽ etiã ſtellas itineris ſibi ducatũ
pꝛeſtãtes erãt v̄o hi ſeptẽ. q̃pꝛopter nõ iſtoꝝ tm̃ ſꝫ ⁊ q̃ ſucceſſerũt eis
cõſilia libẽter amplexus eſt ⁊ vſqꝫ ad moꝛtẽ carthuſie habitatoꝛes cõ
ſilijs ſꝑ ⁊ bñficijs fouit. licet v̄o ⁊ p̃mius diuini amoꝛis totus arderet
incẽdijs nõ aliter tñ ad diſcipline celeſtis exercitia eoꝝ exẽplis ac fa/
miliaritate inferbuit. q̃ ſi flãmanti q̃s faci plures alias circũponat ar

dentes. Erat aūt ⁊ cum eis nō vt dn̄s aut epūs ſed vt ſeruus ⁊ frater
humilimus ⁊ ad cūctoruꝫ q̄ꝫtum in ipſo erat obſequia paratiſſimus
adeo vt vir venerabilis wilhelmus tūc p̄or ſcī Laurētij poſtea ſancti
Theofridi abbas mgrō Brunoni etiā ipſe religioſa deuotōe nō me
diocriter alligatus btī Hugonis cōtubernal' bini quippe tunc p̱ ſin-
gulos habitabāt cellas apud mgrm̄ Brunonē nō leuiter cōquereṫ q̱
pene oīa ad humilitatē ſpectātia intra cellulā ſibi p̄ri p̱aret officia et
epūs nō ſaltem ſecum vt ſocius ſed potius cōuerteret vt famulus In
tantum aūt heremū deuotus incolebat ⁊ ſedulus vt eū magiſter Bru
no nōnunq̄ꝫ exire compelleret dicens Ite ad oues veſtras eiſq̄ꝫ quod
debetis exſoluite.

Aliud

¶ Refert doctor Jacobus carthuſienſis in libro de peccatis mē-
talibus criminalibus. Duo fratres religioſi honeſte conuerſationis
ſe mutuo cordialiter dilexerunt inter quos vnus mortuus alteri ap-
paruit in oratione procumbenti. Quem viuus videns in vili habi-
tu ⁊ vultu meſto inquiſiuit cur ſic appareret. Reſpondit defunctus
tribus vicibus dicens. Nemo credit. nemo credit. nemo credit. Que
ſiuit viuus quid eſſet quod nemo credit. Reſpondit defunctus quā
diſtricte iudicat deus ⁊ q̄ꝫ ſeuere punit His dc̄is diſparuit ⁊ viuentē
fratrem magno timore concuſſum dereliquit.

Aliud

¶ Quidam rex fuit magnus ⁊ glorioſus ⁊ factū eſt p̱cedente illo
in curru deaurato cū regali obſequio obuiaſſe illi duos viros attritis
et ſordidis indutos veſtibus attenuatos macie ⁊ pallidas facies ha
bentes: vt ergo rex vidit illos deſiliens confeſtim de curru ⁊ in terraꝫ
procidens adorauit ⁊ ſurgens amplexus eſt eos affectuoſe oſculans.
Magnates vero illius ac proceres de hoc indignati ſunt arbitran-
tes eum feciſſe indigna regali gloria non tamen auſi in faciem illum
reprehendere germano fratri eius ſuggeſſerunt vt ei loqueretur ne tā
te excellentie diademati tantam inferat contumeliam. Qui cum fra
tri iſta diceret ⁊ eius humiliationem reprehenderet ei rex reſponſuꝫ
dedit quod tamen ille non intellexit. Cōſuetudo aūt erat illi regi qn̄
ſententiam mortis contra aliquē dictabat p̄conem ſuū an̄ ianuā illi
us cū tuba huic officio deputata mittere. Cuius voce om̄s cognoſce-
bāt mortis reū eſſe. Veſpe igitur veniente miſit rex buccinam mor-
tis tubicinare ante ianuā fratris ſui. Quam cum audiſſet ille de ſa-
lute deſperans tota nocte ſua diſponit ac ſummo diluculo nigris et
lugubribus indutus veſtibus cum vxore ⁊ filijs pergit ad fores pa-
lacij flens ⁊ lugens. Quem rex ad ſe ingredi fecit ⁊ videns eum lu-
gentem ait. O ſtulte ⁊ inſipiens ſi tu ſic timuiſti preconem germa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ni fratris tui aduerſus quē te nihil deliquiſſe cognoſcis. quod mihi re
prehēſionē intuliſti. qꝛ in humilitate ſalutauit ꝛ oſculatus ſum preco
nes dei mei ſonorabilius tuba mortem mihi ſignificantes ꝛ terribilē
dn̄i occurſum cui multi ꝛ magna meip̄m peccaſſe cōſcius ſum. Ecce
deniqꝫ tuā arguens inſipientiā iſto vſus ſum mō. Nūc vero ꝛ illorū
qui te miſerūt ad mei rephen ſionē ſtulticiā arguere curabo ꝛ ita frēm
inſtructū remiſit domū. p̄cepit aūt fieri de lignis q̄ttuor arcellas et
duas qͥdem vndiqꝫ auro cooptas oſſaqꝫ mortuorū putrētia mittens
in eis aureis obſerauit ſeris. Alias v̓o duas pice ꝛ bitumine liniēs re
pleuit lapidibꝫ p̄cioſis ꝛ ineſtimabilibꝫ margaritis ꝛ oīm vnguento
rū odoribꝫ funiculiſqꝫ ciliciīs aſtrinxit. deiñ accerſiri fecit rephenſo
res ſuos magnates ſcꝫ illos ꝛ p̄ceres ꝛ poſuit añ eos q̄ttuor ipſas ar/
cellas vt eſtimarent quāto qͥdem iſte quāto vero ille p̄cio ſint cōdi/
gne. Illi v̓o deauratas magni p̄cij iudicauerūt. Expedit em̄ inquīt
regalia diademata poni. Que v̓o illinite pice ꝛ bitumine erant vili q̄
dam ꝛ exili p̄cio dignas dixerūt. Rex aūt dixit ad illos. Sciebam ꝛ
ego talia vos dicturos exterioribꝫ em̄ oculis exteriora cernitis. ꝛ tam̄
nō ita oporteret facere. ſed internis oculis intrinſecus repoſita expe/
dire ſiue honorē ſiue cōtumeliam. Et mox p̄cepit vt aperirētur arcel
le deaurate ex qͥbus reſeratis dirus fetor exalauit ꝛ fetidiſſimus vi/
ſus eſt aſpectus ait ergo rex. Iſte typus eſt eoꝝ q̄ ſplēdidis qͥdē glorio
ſis induunt veſtibꝫ ꝛ potētia elati ſunt ſed intrinſecus mortuis mali
gniſqꝫ opibus referti ſunt. Deiñ picatas bitumiatasqꝫ p̄cipiens diſ/
ſolui ꝛ apiri ꝛ cūctos q̄ aderant letificauit eoꝝ que intus erant ſplen/
dore ꝛ odore. tūc ait ad illos Scitis qͥbus ſimilia ſunt iſta. Humi
libus illis q̄ vilibꝫ operti erant veſtimētis quoꝝ vos exteriorē atten/
dentes habitū cōtumeliā ꝫ putatis meā añ faciē eorum in terra ado
rationē. Ego vero intellectualibꝫ oculis reuerētiam illoꝝ ꝛ decorem
cōſiderans aīarum glorificatus qͥdem eoꝝ tactu omni corona ꝛ rega
li vniuerſa purpura p̄cioſiores iſtos exiſtimaui. Illos igit̄ cōfundēs
docuit ne errarēt in his q̄ foris apparerēt ſed interna attēderent.

¶Aliud ex libro apum

¶Magiſter Simon de tornaco pariſius in theologia regebat.
Et erat excellens doctor ille ſuo tp̄e ſed cōtra decentiā talis officij in
cōtinens ꝛ ſup̄bus. Hic cū ſup̄ omnes doctores ciuitatis auditores
haberet ꝛ in ſchola corā om̄ibus de humilitate altiſſime doctrīe chri
ſti queſtionē diſputatione p̄hibita termīaret in fine tandem in repro
bum ſenſum in execrāda cōtra chriſtum blaſphemie verba prorupit
Tres ſunt inq̄t q̄ mundum ſectis ſuis ꝛ dogmatibus ſubiugarunt.
Moyſes chriſtus ꝛ machometus. Moyſes p̄mo iudaicū p̄pl'm infa
tuauit Scd̄o chriſtus a ſuo nomīe chriſtianos. Tercio gentilē p̄pl'm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

machometus. Nec mora euerſis oculis ſcꝫ.ꝑ humana voce horibilē mugitū emiſit ⁊ epilentia ſtatim eliſus in terram die tercio eiuſdem morbi mortem accepit. plaga ergo inſanabili ꝑcuſſit eū omnipotēs. ⁊ omni ſciencia vſqꝫ ad ꝓma lrārum elemēta ꝓuauit. ſed grauiori in a-nima cū hac plaga ꝑcuſſus eſt. Tum vſqꝫ in diem mortis ſue quaſi mutus cōparatus eſt iumētis inſipientibꝫ ⁊ in luxurie feditate ꝑmanſit. Et vide ſumme ammiratōis miraculū Alleydem fornicariā con-cubinā ſuā noīare poterat ⁊ ſciebat Boetiū xᵒ de trinitate q̄ iuxta eū ad ſpectaculū ponebat quē olim cordetenus ſcierat poſt inditā plagā nec nominare nouerat nec valebat. Non trāſgrediaris ergo termīos cōſtitutos ⁊ piū modū ſemper habeas in ſcripturis

¶ Aliud ex libro apum

¶ Juuenis qdam in teutonice ꝑtibꝫ ex ſanguine ꝓncipum pleniſ-ſime generoſus ſed moribꝫ ⁊ vita degener epātum male functus ac-cepit. Qui rapinis ⁊ luxurijs verecūde ꝓmo. ſed inuerecūdiſſime poſt modū opam dedit. Caſtigauit aūt eum dn̄s flagello multiplici ſed cum abuteret eo in ſuꝑbiam. dedit eum dn̄s in mortē reprobā. Qua in hora venerabilis Conradus deo dignus hildeſemēſis epūs ad matutinas intēpeſte noctis ſilentio ſurrexerat illiſqꝫ dictis reſederat ad ſtudiū facturus in die ſermonē. Nec mora raptus in ſpiritu videre ſe viſus eſt epm̄ quēdam velata facie ſed infal inſignitū ad tribunal iudicis rapi. Mox aſſunt truci vultu ſatellites accuſant epm̄. vnus in rapina alius in cede hoīm atqꝫ alij in luxurijs lubricantē. Tūc iudex aſſeſſoribꝫ ſuis ait. Accuſate diſcutite librate iudiciū ferte ſniam nec mora aſſeſſores parāt iudici ferūt in cōe ſniam iudex approbat lataꝫ. Accedūt miniſtri ſupra fuliginē nigriores ⁊ ablata mitra de capite anulū caſula dalmaticā ac reliqua epiſcopalia indumēta detracta ad pedes iudicis deponūt. nudumqꝫ relictū cū clamore rapiūt eiulāteꝫ et a facie iudicis trahunt ad tartara nihil ſecū ꝓter pctā portantem. Mox aſſeſſores iudicis ſurgūt ⁊ cū cantu ſonoro ſubiungūt. Dum tempus habemus bonū ad omnes operemur. His viſis in ſpū dictꝰ hildeſemēſis epūs in ſe reuerſus cogitare cepit: quiſnā fuerit ille miſerabilis ꝓſul. Tūc ecce qdam ad oſtiū pulſans intromiſſus eſt cuꝫ lachrymis: clamās talem epm̄ in ꝓxima villa veniſſe de veſpe. ⁊ ſub eadem noctis hora veſꝑtina morte ſubtractū. Quo audito ſcūs preſul miſerrimo illo defuncto cōdoluit ⁊ licet inaniter q̄tum ad ſubuentionem. ꝑ pietate tamē lachrymas amariſſimas fudit.

¶ Ex ceſario

¶ Ante annos paucos Rome qdam cardinalis defunctus eſt nomine Jordanus. q̄ quondā de ordine ciſtercienſi aſſumptus. ſed vita ordini in eo minime cōcordabat. Erat eīn auarus valde. ſicut a quo-

dam abbate audiui. Habebat aũt notarium quẽdam noĩe Pãdol
phum. Hũc cũ ꝓ quodam negocio (neſcio quo) miſiſſet interim expi
rauit. Eadem hora cũ ille expleto negocio rediret mane ante lucẽ ca/
teruam miſerabilem in agro cõtemplatus eſt. Sedebãt hoĩes in iu/
mẽtis in ore caudas habẽtes ꝟſis dorſis ad capita illoꝝ. Quos Jor
danus cardinalis cuculla indutus nudis pedibꝫ cõſequebaẗ duobus
demonibus ſe ducentibus. Jn quoruꝫ aſpectu dum notarius nimis
horreret clamauit cardinalis Pandolphe pandolphe Subſiſtẽte cle
rico ⁊ dicẽte. quis es aut q̃d clamas. Reſpõdit ille. Ego ſum Jorda
nus dñs tuus: ⁊ mortuus ſum. Dicente illo. quo ducimini. Jlle re/
ſpondit. Ante tribunal chriſti. Et ille. Noſcitis quid de vobis ſit fu
turum. Nõ noui inquit. deus ſcit. ſed cum illic venero beatus Petr⁹
de cardinalatu meo pro me redditurus eſt rationem. ſanctus ꝟo Be
nedictus de cuculla. q̄ ſi illam inde obtinere poterit ſaluabor. ſi nau/
tem damnabor. Sicq̃ oculis eius ſubtractus eſt. ¶ Sunt ibi torto/
res ſerpentibꝫ horridiores. Deformes nigri ſed non ad verbera pigri
Nunq̃ laſſantur ſed ſemꝑ ad hec renouantur. ¶ Criſoſtomus. Quã
amarum erit in iudicio ſeꝑari a viſione dei. Si mille mihi iehennas
proponas. non tantum reputo ſicut ab illius glorioſe iocunditatis
ſocietate expelli ⁊ exoſum fieri creatori. Jdeꝫ ad demetriadem pona
mus ante oculos Auctoritates ſanctorum de iudicio extremo.
¶ Gregorius. Penſate fratres chariſſimi ante conſpectum tanti iu/
dicis. quis in illo die terror erit quãdo iam in pena remedium non e
rit. Que illa confuſio cum reatu ſuo exigente continget in cõuẽtu om
nium hominum angelorumq̃ erubeſcere. Quis em̃ pauor quem ⁊
tranquillum mens corpore non valet etiam iratum videre quẽ So
phonias deſcribit dicens. Dies ire dies illa dies tribulationis ⁊ an/
guſtie. dies calamitatis ⁊ miſerie. dies tenebrarum ⁊ caliginis. dies
nebule ⁊ turbinis. dies tube ⁊ clangoris. Penſate fratres extremi di
em iudicij ſuper corda reproborum. qua aſperitate propheta vidit a
mareſcere quem tot appellationibus non valet explicare ¶ Jdẽ. Que
mens erit hominis eterni iudicis preſentiam nõ formidantis. ibi em̃
tunc ſimul omnia peccata ante oculos redeunt ibi cuncta que cum de
lectatione acta ſunt cum pudore ad memoriam reuocantur. Bernar
dus. Ue mihi miſero. cum venerit dies illa iudicij ⁊ aperti fuerint li/
bri in quibus omnes reatus mei ⁊ cogitationes domino preſente reci
tabuntur. Hieronymus. Siue comedam ſiue bibam. ſiue aliud q̃d
faciã ſꝑ inſonare videtur in auribꝫ meis illa terribilis tuba. Surgite
mortui venite ad iudiciũ. q2 quotiẽs diem illũ cogito toto corꝑe con
tremiſco. ¶ Criſoſtomus. Dicet aũt chriſtus dãnatis. Ego ꝓpter vos
homo fcũs ſum. ꝓpter vos alligat⁹ ⁊ illuſus ſum. ⁊ ceſus ſum ⁊ crucifi

ꝑus ſum. Ubi tantaꝝ iniuriaꝝ meaꝝ fructus. Ecce preciũ ſanguinis
mei quẽ dedi, ꝓ redemptõe aiaꝝ veſtraꝝ. vbi eſt ſeruitus veſtra quaꝫ
pro ꝑcio ſanguis mei dediſtis. Ego ſuꝑ gl'am meã vos habui cũ eẽꝫ
deus apparẽs hõ, ⁊ viliorẽ me oibus rebꝫ veſtris feciſtis. Nã rem vi
liſſimã terre amplius dilexiſtis ꝙ̃ iuſticiã meã ⁊ fidẽ ¶ Gregoriꝰ. O
ꝙ̃ anguſte erũt vndiqꝫ vie reprobis. Suꝑius erit iudex iratus Inferi
us horrendũ chaos A dextris pctã accuſantia, a ſiniſtris infinita de
monia ad infernũ trahẽtia. Intus cõſcia vrens. extra mũdus ardens
Miſer pctõr quo ibis. ⁊ ſic deꝑhẽſus quo fugies. latere eñ erit impoſ
ſibile apparere intolerabile. Augꝰ. Mallent repbi oẽ tormentũ ſuſti
nere iferni ꝙ̃ faciẽ irati iudicis cernere. Et dicẽt mõtibꝫ ⁊ petris. Ca/
dite ſuꝑ nos ⁊ abſcõdite a facie ſedẽtis ſuꝑ thronũ ⁊ ab ira agni In die
bus ill' q̃rent hoies mortẽ. ⁊ nõ inuenièt eã. ⁊ deſiderabũt mori ⁊ fu/
giet mors ab eis Ber. Quid tã pauẽdũ ꝙ̃ tã plenũ vehementiſſime
ſollicitudis excogitari p̃t ꝙ̃ iudicãdꝰ aſtare illi taꝫ terrifico tribunali
ſub tã diſtricto iudice expectare ſniam. Ancel. O lignũ aridũ ⁊ eter/
nis ignibꝫ dignũ ꝙ̃ rñdeb i illa die cũ exiget a te vſqꝫ ad ictuꝫ oculi
oẽ tps viuẽdi tibi ipenſuꝫ q̃liter fuerit a te expẽſum Ue q̃t pctã ꝓruẽt
tibi ex iprouiſo q̃ſi ex iſidijs q̃ nõ vides ⁊ fortaſſis terribiliora his q̃
vides tũc q̃ppe ꝯdẽnabit q̃cq̃d fuerit i te iuẽtũ. oꝑis vl' ocij vl' ſmois
vſqꝫ ad mimã cogitatõem. etiã ꝙ̃ vixiſti ſi nõ fuerit ad dei volũtateꝫ
directũ. Pẽſa cuiꝰ ſit formidis ⁊ horroris tuũ atqꝫ oim ꝯtẽpſiſſe crea
torẽ offendiſſe dñm maieſtatis. Ambro. O aia nũqꝫ excidat a memo
ria tua Ite maledcĩ in ignẽ eternũ Ueite bñdci ꝑcipite regnũ O quid
põt lamẽtabiliꝰ ⁊ terribiliꝰ cogitari ꝙ̃ ite maledicti in ignẽ eternũ. Et
q̃d p̃t delcãbilius cogitari ꝙ̃ venite bñdicti ꝑcipite regnũ: due voces
quarũ nihil terribilius vna ⁊ nihil iocundius altera inueniri poteſt.
Bernardus in meditatõibꝫ ſuis. Quiſputas tũc meror erit. q̃s luc/
tus q̃ triſticia cũ ſeꝑabũtur impij a cõſortio iuſtoruꝫ ⁊ a viſione dei ⁊
traditi in poteſtatẽ demonũ ibunt cũ ipſis in ignẽ eternũ. ibiqꝫ ſemꝑ
erũt ſine fine in luctu ⁊ gemitu. ꝓcul q̃ppe a btã ꝑadiſi patria exulati
cruciabunt a iehẽna ꝑpetua nũqꝫ lucẽ viſuri nũqꝫ refrigeriũ adepturi
Sꝫ ꝑ milia miliũ ãnoꝝ iferno cruciãdi nec iñ vnqꝫ liberãdi. vbi nec
qui torquẽt aliq̃ñ fatigant Nec q̃ torquent aliq̃ñ moriunt Nil aliud
audiet ibi niſi fletus ⁊ plãctus gemitꝰ ⁊ vlulatus merores ⁊ ſtridores
dentiũ Nihilqꝫ ibi videbit niſi ꝯmes ⁊ laruales facies Tortores at/
qꝫ teterrima mõſtra demonioꝝ. Ardebũtqꝫ miſeri in igne eterno in
eternũ ⁊ vltra. In carne cruciabunt ꝑ ignẽ. In ſpũ ꝑ ꝯſciẽ ꝯmem Ibi
erit dolor intolerabil'. fetor incõꝑabil'. timor horribil'. mors corꝑis et
aie ſine ſpe venie ⁊ mie. Sic tñ morient vt ſꝑ viuãt. ⁊ ſic viuẽt vt ſem
per moriant. Ita aĩma peccatoris in inferno cruciabit ſine fine, ꝑ pec

catis. ⁊ anima iuſti pro bonis meritis in paradiſo collocabit̃. Nunc aũt alteꝝ ex duobꝫ eligamus aut ſemp̄ cruciari cũ impijs. aut ꝑpetualiter letari cũ ſanctis bonũ ſiquidem ⁊ malum mors ⁊ vita ante nos ſunt poſita vt ad q̃ voluerimus manum extẽdamus. Si tormenta nos non terrent ſaltem premia inuitent.

¶ Finiunt exẽpla de extremo iudicio Scd̃o nouiſſimoꝝ

Incipit tercium nouiſſimorum de inferno.

Tercium nouiſſimoꝝ cuius ſalubris recordatio nos a pc̃tis ꝓhibet: eſt infernus ſeu iehẽna. Vñ narrat Athanaſius de ſcõ Anthonio heremita. q̄ cũ diabolus eũ temptaret de aliquo pc̃tõ ipe penas eterni incẽdij pc̃tõ debitas rememorãs eidem apponebat Et ſic tandem vicit diabolũ. ⁊ liberatur a temptatõibꝫ ꝑmanens immunis a pc̃tõ. Circa quã materiã inter cetera ſunt tria ſpẽaliter cõſiderãda. Primũ eſt diuerſimoda nominatio penaliũ locoꝝ. Scd̃m eſt multimoda afflictio ſodaliũ infernorũ Tercium eſt varia conditio infernaliũ tormentoꝝ quorũ memoria valde p̄ſeruat hoĩem ne cadat in peccata.

¶ Quod multimoda eſt noĩatio infernaliũ locoꝝ.

E ſupius poſitus p̄mũ p̄ncipaliter declarandum eſt diuerſimoda nomĩatio penaliũ locoꝝ. Igit̃ ſciendũ eſt q̄ infernus ē locus igneus ab infero ſic dictus. Nã aĩe reoꝝ ibi inferuntur ad eternaliter puniendũ. Vñ iob. vij. Qui deſcenderit ad infernũ nõ aſcendet nec reuertet̃ vltra in domũ ſuam. Et ſic infernus appellatur iehenna ignis. vñ Gregorius in q̃rto dialogoꝝ. Vnus q̃dem iehẽne ignis credẽdus eſt ſed nõ vno mõ oẽs cruciat peccatores. Vnuſq̃ſq; ei inq̃ztum exigit culpa tm̃ illic recipiet de pena . Item Iſidorus libro primo de ſummo bono. Ignis iehẽne ⁊ lucebit miſeris ad augmentũ pene ⁊ videãt vñ doleant ⁊ nõ lucebit ad cõſolationẽ ne videãt vnde gaudeant. ¶ Item ibidẽ. In iehẽna duplex eſt damnatoꝝ pena quorum ⁊ mentem affligit triſticia ⁊ corpus cõburit flãma. Ignis iſte iehennalis ineffabilr̃ cruciat pc̃tõres. De q̃bus ſic d̃r in pſ. Cadẽt ſup̄ eos carbones in ignẽ deijcies eos in miſerijs nõ ſubſiſtent. Item dñs in ira ſua cõturbabit eos ⁊ deuorabit eos ignis. Quapꝑter ſcribitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

eſaie.ix. Ignis erit cibus. Itē hieremie.xv. Dicit dn̄s ad damnatos
Ignis ſuccēſus in furore meo ſup vos ardebit. Iſte ignis inflāmatus
eſt ⁊ ab ira iudicis ſuccēſus: ita ꝙ nouo incēdio nō indigebit ammō
et vſqꝫ in ſempiternū. Hinc eſt ꝙ dicit iob.xx. Deuorabit eos ignis
qui nō ſuccēdet O q̄ꝫ dure vindicabit ſe tūc dn̄s de miſeris pctōribꝫ
condēnatis. Vn̄ eccī.vij. Vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis Differt
aūt ille ignis infernalis ab iſto igne materiali pcipue in tribꝫ Primo
in acerbitate. Eſt eni̅ acerbior quaſi in infinitū. vn̄ dixit ſcūs Seba/
ſtianus cui angelus ad aurē ſtabat. ꝙ iſte ignis ſenſibilis ita ſe habe/
ret ad ignē iehennalē. ſicut ignis in pariete depictus ad iſtū ſenſibilē.
Secūdo in duratōe. nā iſte ignis pōt extingui ille vero nō. Vn̄ eſaie
vltimo. Ignis eorꝫ nō extinguet. Itē Mat.iij. Paleas autē cōburet
igni inextinguibili. paleas.i. pctōres. Tercio in cōſumptōe. Naꝫ iſte
ignis pt oia cēſumere. Nā ſm phm̄. Oia cōſumit materia ignis. Ille
vero nō pt cōſumere. nec corpa nec ſpūs quos vrit. Vn̄ de pctōre con
ſtituto in inferno dr iob.xx. Luet oia que fecit tn̄ nō cōſumet. Hinc
eſt vt dicit criſoſtomus in libro de repatōne lapſi. Iſte ignis q̄ in pn̄ti
vita eſt cōſumit cūcta q̄ recipit. Ille vo quos ſuſcipit ſp cruciat ⁊ pene
ſue ſp integros reſeruat. pterea ⁊ inextinguibil' dr. Nō ſolū qr ipſe
nō extinguet ſed qr nec eos quos ſuſcipit pimit ⁊ extiguit Scriptura
eni̅ dicit. Quia pctōres induēt incorruptōem. ſed nō ad honorē vite
ſed ad diuturnitatē ſupplicij pfuturam. Huius aūt pene vim ⁊ ignis
illius potentiā. nulla vox exponere. ⁊ nullus ſermo poterit explicare
Ibi quid agemus. nunqd rn̄debimus. Nihil erit ibi niſi ſtridor den/
tiū niſi vlulatus ⁊ fletus ⁊ ſeua penitētia ceſſantibꝫ vndiqꝫ auxilijs et
vndiqꝫ inualeſcētibꝫ penis. Et ignis ille ſicut nō hꝫ naturā cōſumen
di ſic nec illuminādi ſed eſt ignis obſcurus ⁊ flāma tenebroſa ¶ Ter/
cio infernus dr locus iquietus. Vn̄ in rerꝫ natura quidā locus ſemp
eſt quietus. vt ſupior ps mūdi. Quidā qn̄qꝫ qetus ⁊ qn̄qꝫ turbatus
vt pars eius media. Sic pbabile eſt terciā ptem. ſcꝫ inferiorē ſemper
eſſe turbatā. ⁊ ideo dr tartarus. Nā ſm papiā. Tartarus dr turbatꝰ
Prouenit aūt inqes ſiue turbatio ibi ſpēal'r in tribꝫ Primo ex pena
rum varietate. ſicut tps dr eſſe turbatū qn̄ mixtū cū pluuia grandine
niue ⁊ huiōi. que dicūtur eſſe in inferno. Vn̄ ps̄. Pluit ſup pctōres
laqueos ignis. ſulphur ⁊ ſpūs pcellarꝫ ps calicis eorū. Scdo ex mini
ſtrorꝫ vexatōe. Hieremie.vi. Seruietis dijs alienis q̄ nō dabūt vob
requiem die ac nocte. Tercio ex mutuo clamore. Eſaie.xlv. Vos cla
mabitis pre dolore ⁊ pre cōtritōe ſpūs vlulabitis. Certe tūc cuilibet
vlulanti ⁊ ſic clamāti reſpōdebit dn̄s illud. Hieremie.xxx. Quid cla
mas ſuper contritione tua inſanabilis eſt dolor tuus pter multitu/
dinem iniqtatis tue pter dura peccata feci hec tibi Tercio dicit infer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

nus locus intꝑatiſſimus. Unde dicit᷑ auernus. quaſi ſine vere id eſt ſiue tꝑantia. Nam pene nõ ſunt ibi in aliquo temꝑate ſed in ſummo gradu ⁊ exceſſu maximo. Sunt eñ ibi tenebre vltra modum exceſſiue propter quod matthei. xxij. dicunt᷑ tenebre exteriores. Exinde pater Exodi. x. de tenebris palpabilibus que fuerunt in egipto quanto magis erunt ibi grauiores. Unđ Job. xx. Omnes tenebre abſcondite ſunt in oculis eius. Tunc peccator dicit iſtud pſalmiſte. Poſuerunt in lacu inferiori in tenebroſis ⁊ in vmbra mortis. Item Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi ⁊ anxiatus eſt ſuꝑ me ſpũs meus Similiter ⁊ illud lamẽtatõis. Hieremie. iij. In tenebroſis collocauit me quaſi mortuos ſempiternos. Item eſt ibi ſummus calor. Uñ iob. xxxiiij. Calor nimius. Et rõ illius eſt qꝛ nõ exaltatur. ſꝫ incluſus eſt ſicut calor in fornace. Pš. Pones eos vt clibanũ ignis in tempe vultus tui. dñs in ira ſua conturbabit eos. ⁊ deuorabit eos ignis Ibi eſt ſummum frigus. ꝓpter qđ Job. xxiiij. Aque illi dicunt᷑ aque niuiũ que pre ceteris aquarum ſubſtantijs ſunt frigidiores. ⁊ huiõi ſignũ. et ſtridor dentium qui eſt ſignũ magni frigoris ⁊ algoris. vñ Fulgentius in epiſtola Duo ſunt ꝑncipalia in inferno tormenta ſcꝫ frigus intolerabile. ⁊ calor inextinguibilis. Idõ ſcribit᷑ matthei. xxij. q̄ ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Fletus naꝗ in liquefactione oculorum de calore naſcitur. ſtridor vero dentiũ ex frigore cauſatur. Uñ iob. xxiiij. Ad nimiũ caloris tranſeat ab aquis niuiũ. Uñ in libello metrico de vita ⁊ geſtis Alexandri. Attritus glacie niuiũ de frigore tranſit Ad penas o ſuꝑpliciũ miſerabile ſꝑ. ⁊ nunꝗ moritur quẽ carcer torquet auerni. ¶ Quarto đr infernus locus deſolatiſſimus. Hinc eſt q̄ ſm Papiã acheron vocatur ab a q̄ eſt ſine. ⁊ cheronta gaudiũ quaſi ſine gaudio ⁊ hoc quo ad carentiã oĩs boni. Uñ cõmentator auerrois. ij. Poetrie. In inferno continuo eſt triſticia ⁊ meror ſine conſolatione. Non eñ habent damnati retro aliquã conſolationem a mũdo. quia non valent eis ſuffragia. nec deſuper de celo. nam ex hoc non fluit ſuper eos aliqua miſericordia. Nec ſperant gratiam de futuro. Sic enim nulla erit eis redemptionis venia. ⁊ ſic erunt triſtiſſimi in deſolatione ſempiterna. Et ergo ſapientie. quarto dicitur q̄ vſqꝫ ad ſupremum deſolabuntur. Unde Trenorum primo dicit anima damnata. Poſuit me deſolatam tota die merore confectam. Item Eſaie. triceſimoquarto. Peccator deſolabitur in ſecula ſeculorum Heu dolor a pena vach deſolatio plena. Omni tormento ſuper hoc homo corde memento.

Quod multimoda eſt afflictio ſodalium infernorum

Rdine debito nūc ſequitur exponendū. q̄ multimoda eſt af
flictio ſodalium infernorum. Tales em̄ ſodales ſcꝫ diaboli
ſunt aſpectu horribiles. effectu crudeles ac tortores īfatigabi
les. Primo ergo dico q̄ diaboli ſiue demones ſunt aſpectu multum
horribiles ꝛ ꝑpterea formis horribilibꝫ depingūtur in eccleſijs. Uñ
legitur q̄ quidam religioſus de nocte in dormitorio iacens cepit terri/
biliter clamare. Et cum veniſſent ad eum alij fratres videbant euꝫ fi
xis oculis ad parietem immobiliter reſpiciētem: nec ad aliquid reſpō
dentem. ſed mirabili horrore cōcuſſum ꝛ timore. Mane aūt a priore
interrogatus quid in nocte habuiſſet: reſpōdit ſe diabolū vidiſſe Re
quiſitus cuius eſſet forme. rn̄dit. Hāc faciliter nō poſſum deſcribere
Sed hoc inquit dico. Si eſſet ex vna pte furnus ardēs. ꝛ figura eius
ex alia parte magis eligerē intrare furnū q̄ꝫ videre illam horribiliſſi
mam demonis figuram. Hinc eſt q̄ btūs bernardus ſup pſ. Qui ha
bitat. ſic dicit: Quid putatis fratres: ſi alicui vnus ex tam multis pn
cipibꝫ tenebrarū in mediū noſtꝝ irrueret in tota feritate ſua ac tene/
broſi corpis enormitate apparere liceret quis illū poſſit vel corpis ſen
ſu ſuſtinere vel cordis. Et ideo ſicut in vitaſpatꝝ legitur quidā ſenex
dixit. Credo q̄ ſi aliquis videret demones in ea forma qua damnati
eos ſunt viſuri, nō poſſet viuere. ſed ſtatim moreretur. Uñ dicit bea/
tus gregorius. de Criſorio q̄ cū infirmaretur ꝛ videret multitudinem
demonum ſibi aſtantiū. cepit altius clamare. inducias vſq̄ mane Et
cū hec dicēs verteret ſe huc atq̄ illuc ne videret eos. pre nimio timore
vehemētiſſime cōturbatus ſtatim moriebatur. Cōturbati em̄ ſunt q̄
videbāt eos ꝛ timuit omnis homo Ecce q̄ꝫ horribiles erūt in afflictu
qui taliter occidūt cū ſolo aſpectu. Uñ iob. xx. Uadent ꝛ venient ſup
eos horribiles. Et hoc eſt q̄ innuit bernardus vbi dicit. O aīa mea
quis erit tibi pauor cū dimiſſis omnibꝫ. quorū tibi pſentia tam iocū
da. tam gratus aſpcūs. cohabitatio tā familiaris. ſola pauēs ignotaꝫ
ingredieris regionem cū tibi cateruatim deterrentia illa monſtra de/
terrima occurrent. O q̄ta erit demonū horribilitas in formis aīaliū
crudeliſſimorū apparentium. vnde Sapiētie. xi. Pro eo q̄ errantes
colebant mutos ſerpētes ꝛ beſtias ſuperuacuas. immiſiſti eis multi/
tudinem mutorum animalium in vindictam. vt ſcirēt q̄ per que pec
cat quis. per hec ꝛ torquetur. Nō em̄ impoſſibilis erat omnipotens
manus tua. que creauit orbem terrarum ex materia inuiſa immittere
illis multitudinem vrſorum. aut audaces leones vel noui generis be
ſtias ira plenas. Aut vaporem igneum ſpirantes. aut odorem fumi
proferentes. aut horrendas ab oculis ſcintillas emittentes quorum
non ſolum leſura poterat illos exterminare. ſed ꝛ aſpectus per timo/
rem occidere. Hic ibidem. Unde iob. xvi. Hoſtis meus terribilibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

penultio

ocAulis me intuitus eſt. Item eiuſdē vltimo. Sternutatio eius ſplen/
dor ignis ⁊ oculi eius vt palpebre diluculi. de ore eius lāpades proce
dūt ſicut tede ignis ſuccēſe. de naribus eius procedit fumus ſicut olle
ſuccenſe atqꝫ feruētis. Vñ poeta refert. Sūt ibi ſerpentes flāmas ex
ore vomētes. De flatu quoꝝ percūt aīe miſeroꝝ. Scđo in effectu ſunt
crudeles. Vñ Job. xvi. Collegit furorē ſuum in me ⁊ cōminās mihi.
infremuit cōtra me dentibꝫ ſuis. vñ Ps. Aꝑuerūt ſuꝑ me os ſuū. ſi/
cut leo rapiens ⁊ rugiēs. Itē tentauerūt me. ſubſanauerūt me ſubſana
tione frenderūt ſuꝑ me dentibꝫ ſuis. Vñ eccl. xxi. Dentes illius den/
tes leonis interficientis aīas hominū Hinc dicit̃ p̃mo petri. v. ꝙ dia
bolus tanqꝫ leo rugiens circuit querēs quem deuoret. In die eñ no/
uiſſimo imitabūtur diaboli ad deuorandū pctōres. Eſaie. lv. Oēs
beſtie agri ⁊ vniuerſe beſtie ſilue venite ad deuorandū: Itē Hiere
mie. xij. Venite cōgregamini oēs beſtie terre ꝓꝑerate ad deuorandū.
De iſto refert exemplū btūs Gregorius in libro dyalogoꝝ Vñ dicit
ꝙ erat quidā dorus nomine. non re ſed tm̄ noīe monachus cui nimi
um graue erat ſi quis ꝓ ſalute ſua ei aliqd loqretur. Nō ſolū aūt bo/
na nō fecerat ſed etiā nō poterat audire. Hic cum extremū ageret ſpi/
ritū. cōuenerūt frēs vt egreſſum illius aīe orando ꝓtegerēt. Tūc repē
te cepit eiſdem fratribꝫ ibidem exiſtētibꝫ acclamare. necnon magnis
vocibus orōnes eoꝝ interrumpe ita dicēs. Recedite recedite. ego da
tus ſum draconi ad deuorandū q̃ ꝓpter veſtrā preſentiam me nō pōt
deuorare. Caput meū iam ori ſuo abſorbuit. date locū ne amplius
me cruciet. ſed faciat ꝙ futuꝝ eſt. Tūc fratres ceperūt ei dicere Quid
eſt quod loqueris. Signū tibi ſancte crucis impme. Reſpondit ille
cum magnis clamoribꝫ dicēs. Volo me ſignare ſed nō poſſum. quia
ſquamis huius draconis ſtimulor ⁊ p̃mor. Cūqꝫ frēs hec audiſſent
proſtrati in terrā cū lachrymis ceperūt ꝓ redemptione illius exorare
Et ecce cepit eger ſubito cū magnis vocibus clamare dicens. Grās a
go deo ecce draco qui me ad deuorandū acceꝑat orōnibus veſtris ex
pulſus eſt ⁊ omnino receſſit. ¶ Item in quarto libro dyalogoꝝ refert
idem Gregorius aliud exemplū. Ait eñ ꝙ in ꝑtibus ytonie in quo/
dam monaſterio tongelaton nomine dicit̃ accidiſſe. ꝙ qdam fuit mo
nachus ſanctus reputatus in conſpectu hoīm qualis nō fuerat inuē/
tus apud deum. Nam cum fratres eum eſtimabant ieiunare latēter
cōſueuerat comedere. Hic in agone cōſtitutus fecit ad ſe fratres gene
raliter cōuocari. quibꝫ ipſe dixit. Ecce nunc ad deuorandū traditus
ſum draconi qui cauda ſua genua mea pedeſqꝫ meos fortiter colliga
uit: caput vero ſuū in os meū mittēs ſpm̄ meū ebibēs extraxit. qbus
dictis expirauit Et ſicut videt̃ ſunt x̃ba cōdemnati pctōris que ſcri/
bunt̃ Hieremie. li. Comedit me abſorbuit me ſicut draco. Iſte ē dra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

co magnus ⁊ rufus habēs ſeptē capita ⁊ decē cornua in capite ſuo de
quo dr̄ Apocal'. xij. Factū eſt preliū magnū in celo. Michael ⁊ angeli
eius p̄liabant̄ cū dracone ⁊ draco pugnauit ⁊ angeli eius ⁊ nō p̄ualue
runt neq; locus eorū inuentus eſt amplius in celo. Et ꝓiectus eſt dra
co ille magnus ſerpēs antiquus: q̄ vocat̄ diabolus ⁊ ſathanas. Et er-
go dr̄ ibidē Ue terre ⁊ mari qr̄ deſcēdit ad vos diabolus. Diabolus
enī zelo nimio bonis inuidet qui conātur locum eius ppſſidere in ce
lo. de quo ipſe mirabilr̄ ꝓiectus eſt in penis. Et q̄ntum magis appro-
pinquat dies vltima: tanto ardētius temptat ⁊ feruet inuidia. O q̄n
ta erit demonū auſteritas ⁊ malicia. De q̄bus bernardꝰ ſic ait in ꝓſa
O q̄ꝫ ipij tortores torquebūt pctōres ⁊ terribiles vltores vindicabūt
malos mores Horꝝ āt crudelitas ⁊ malicia dūiſimode ꝯfortat̄ p̄mo
qr̄ plures ſunt ⁊ multi Un̄ pſ. Multiplicati ſunt q̄ tribulāt me. mul
ti inſurgūt adūſum me. Hinc eſt qd̄ dicit̄ iob. xxi. Obſederūt in giro
tabernaculū meū. Unde legit̄ in vitaſpatrū. q quidā ſenex vidit de-
mones circūſtantes hoīes ſicut apes. Et ergo dr̄ in pſ. Circūdederūt
me ſicut apes. exarſerūt ſicut ignis in ſpinis. Scdo qr̄ fortes ſunt et
potētes. qr̄ apl's innuit ad ephe. vi. vbi vocat eos p̄ncipes ⁊ poteſta-
tes ⁊ mundi rectores. Et qr̄ tam potentes ſunt ⁊ tam fortes ad nocē
dum. Ideo dicit̄ in pſal. Uim faciebant q̄ querebāt aīam meā. Et a-
libi. Irruerūt in me fortes. De hac etiā potentia dr̄ iob. xli. Nō eſt po
teſtas ſup terram q̄ comparet̄ ei qui factus eſt vt nullū timeret. Om
ne ſublime videt ipē ⁊ eſt rex ſup oēs filios ſupbie. Huiuſmodi autē
potentiam ⁊ ſupbiam maxime exercebūt in punitione malorū ipſos
crudeliſſime affligendo Un̄ eccl. xxxix. Sunt ſpūs q̄ ad vindictam
creati ſunt. ⁊ in furore ſuo cōfirmauerunt tormēta ⁊ in tempore con-
ſummatōis effundēt ꝟtutem ⁊ furorem eius qui fecit illos. Nam fu
ror illis ſcḋm ſimilitudinem ſerpētis Et ſicut aſpidis ſole obturātis au
res ſuas. Item eſaie. liiij. Ego creaui fabrū ſufflantē in ignem prunas
et proferētem vas in opus ſuum ⁊ ego creaui interfectorē ad diſpdē-
dum. de hoc crudeli interfectore pctōr cōdemnatus ſic loquitur Iob
xvi. Circūdederunt me lāceis ſuis vulnerauit lumbos meos ⁊ nō pe
percit. effudit in terra viſcera mea. cōſcidit me vulnere ſup vulnus ir-
ruit in me quaſi gigas ¶ Tercio ſunt demones in torquēdo infatiga
biles. vn̄ Danielis. iij. Nō ceſſabāt miniſtri regis ſuccēdere fornacē
Un̄ quidam. Sunt ibi tortores ſerpētibus horridiores. Deformes
nigri. ſed nō ad verbera pigri Nuſquā laſſantur ſed ſemper ad hec re
nouātur. Ad mala ferētes ſunt ad penaſq; recentes. Semper triſtati
ſemper ferire parati. Semper inardeſcunt nec ceſſant nec requieſcūt.
Hinc eſt q deutero. xxviij. Cuilibet peccatori dicit̄. Seruies inimi-
co tuo quē immittet dominus tibi in fame; ſiti ⁊ nuditate. ⁊ in omni

penuria. ⁊ augebit dominus plagas peſſimas ⁊ perpetuas. O q̃nta erit tunc damnatoꝝ pena que ſine intermiſſione ſemꝑ erit cõtinua ſi-ne pace ⁊ requie in miſeria ⁊ anguſtia. Vñ de pctõribus dr̃ Ezechiel. vij. Anguſtia ſuꝑueniente requirẽt pacem ⁊ nõ erit. cõturbatio veiet ſuꝑ cõturbatõem. Item Apocal'. xiiij. Non habẽt reqem die ac nocte qui adorauerũt beſtiã ⁊ imaginẽ eius. Tũc peccator bene poſſet dice re hoc q̄ ſcribit Eſaie. xxxviij. Nõ videbo dñm deum in terra viuen-tium nec aſpiciã hoiem vltra ⁊ habitatorem quietis. Similiter ⁊ il-lud hieremie. xlv. Ve mihi miſero qr addidit dñs dolorẽ dolori meo et reqem non inueni. Certe tũc cõuertetur dolor eius in caput eius ⁊ in verticem illius iniquitas eius deſcendet

Quod varia eſt conditio penarum infernorum.

Unc reſtat mẽbroꝝ terciũ de hac materia protinus declaran dum. qđ eſt varia cõditio infernaliũ tormẽtorũ Sũt eñ plu res cõditões ſpẽaliter facientes ad aggrauatõem pene inferna lis. Prima eſt acerbitas qđ patet ex fletu ⁊ ſtridore dentiũ ex plãctu et deſiderio mortis. ex manducatõe linguaꝝ ⁊ blaſphemia creatoris et ex multis alijs his ſimilibꝫ. que oĩa ibidem ſunt vẽtura. vt pꝫ ex lo-cis varijs ſcripturaꝝ. Apocal'. xvi. Comederũt linguas ſuas p̄ dolo-re. ⁊ blaſmapherũt deũ celi pre doloribꝫ ⁊ vulneribꝫ ſuis. Hinc Gre gorius dicit. Qđ hic ſuſpicari nõ potuit illic cruciatui deditus inue-nit. Item hieronymus. Tãta erit in inferno vis doloris q̄ mens ad aliud dirigi nõ poterit. niſi ad qđ vis doloris impellit. Dicet eñ tũc pctõr illud Hieremie. viij. Dolor meus ſuꝑ dolorẽ. Tanta eñ erit a cerbitas penaꝝ q̄ pctõres vitã quã oẽs appetũt ſpreta ⁊ cõtẽpta mor tem quã oẽs fugiũt ardenti deſiderio ſepius affectabũt. Vñ Apocal' ix. In diebꝫ illis querẽt homĩes mortẽ ⁊ nõ inueniẽt eam. ⁊ deſidera-bũt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Acerbitatẽ xo pene infernalis teſtat dñs. Hieremie. ix. vbi dicit. Ego cibabo ꝑpl'm iſtũ abſintheo. ⁊ potuꝫ dabo eis aquã fellis. ꝑ hec amaritudiem deſignãs infernaliũ tormen toꝝ. Cõſideratio huiõi acerbitatis fecit quẽdam iuuenẽ delicate nu-tritũ intrare ordinẽ p̄dicatoꝝ. Quo ingreſſo cũ q̇dam ſapiẽs a parẽ-tibꝫ eius miſſus vt ei ꝑſuaderet egreſſum añq̃ꝫ ꝓfiteret dicẽs. Delica te nutritus es: nõ poteris ſuſtinere rigorẽ ordinis ⁊ aſꝑiratem. Reſ-põdit iuuenis. Mgr̃ ꝓpter hoc ordinẽ intraui. qr ſciui me delicatũ et nihil aſꝑitatis poſſe ſuſtinere. cogitãs q̄ acerbiſſima pena inferni mi hi intolerabilis eſſet. ⁊ iõ elegi potius hãc penã ordinis q̃ꝫ illaꝫ ſuſti nere. Nã ſicut ſcriptũ eſt. Job. vi. Qui timet pruinã irruit ſuꝑ eũ nix

Hec etiã ꝯſideratõ mouit quẽdã petrũ heremitã ad mirabilẽ pniaꝫ q̃s fecit De q̃ narrat bea. grego. i iiij li. dialo. Ait ei q̄ q̃dã petrꝰ monachꝰ ex regione hibernie ortus priuſquã heremum peteret moleſtia cor

Hic nihil deficit preter cõtemplationẽ legẽtis ⁊ aduertentis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Hucuſqꝫ miſeroꝝ verba damnatorū. Taliter igitur o fili ibi flagella/
buntur qui hic a flagellis filiorum excipiuntur

¶ Diſcipulus

¶ O iudex tremēde ecce nūc anima mea ex hac quoqꝫ viſione hor
ribili territa proſtrata eſt. ꝛ genua diſſoluta vt vix ſubſiſtere poſſum.
O deus meus adiutor meus. o mi deus eterne, auerte obſecro furorē
tuū a me. Abſit a me hec eterna damnationis ſententia formidoloſa
Quod ſi ad corporis interueniente defunctus eſt Sed ꝓtinus corpo
ri reſtitutus inferni ſupplicia atqꝫ innumera flammarū loca ſe vidiſſe
atteſtabatur Qui etiā quoſdā huius ſeculi potentes in huiōi flāma ſu
ſpenſos ſe vidiſſe narrauit. Qui cum iam deductus eſſet vt in illis et
ipſe mergeretur. ſubito angelū choruſci habitus apparuiſſe fatebatur. qui
ipſum in ignē mitti ꝓhibuit. qui etiam dixit. Egredere. ꝛ qualiter ti
bi poſt hoc viuendum ſit cautiſſime attende. poſtq̄ vero ex caleſcētibꝫ
membris ab eterne mortis ſomno euigilans. cuncta que circa cuꝫ ge
ſta fuerant omnibus narrauit, tantiſqꝫ ſe poſtmodum vigilijs ꝛ ieiu
nijs conſtrinxit vt inferni eum vidiſſe tormenta. etiam ſi lingua tace/
ret. conuerſatio acclamaret. ¶ Secunda conditio eſt tormētoꝝ mul/
tiplicitas. Eſt enim penarum numerus quaſi infinitus. Unde dicitur
in pſalmo. Circundederunt me mala, quorum non eſt numerus. Et
ergo dicitur deuteronomij trreceſimoſecundo. Congregabo ſuper eos
mala. ꝛ ſagittas meas complebo in eis. Uero ſcribitur eſaie. quinto.
Sagitte acute: ꝛ omnes arcus eius extenti Multas habet dominꝰ
ſagittas in pharetra ſua: quas nondum omnes extraxit que poſt fina
le iudicium peccatoribus immittentur. He ſagitte ſunt pene varie: q̄
bus multipliciter tunc miſeri torquebuntur Unde pſalmiſta. Sagit
te potentis acute: cum carbonibus deſolatorijs Item dicit dominus
deuteronomij. triceſimotercio. Inebriabo ſagittas meas ſanguine. et
gladius meus deuorabit carnes. foris deuorabit eos gladius in
tus pauor. conſumentur fame ꝛ deuorabunt eos oues morſu amariſ
ſimo. dentes beſtiarum immittam in eos cum furore trahentium ſu/
per terram atqꝫ ſerpentium. De hac penarum multiplicitate ſic dicit
Gregorius ſuper illud Matthei octauo. Eijcietur in tenebras exte
riores In inferno frigus inſuꝑabile. ignis inextinguibilis. vermis im
mortalis. fetor intolerabilis. tenebre palpabiles. flagella cedentium.
horrida viſio demonū. ꝯfuſio pctōꝝ. ꝛ deſꝑatio oīm bonoꝝ. Unde qui
dā Infernus eſt fouea mortifera penis oībꝫ: ꝛ miſerijs referta Hic
dicitur in pſal. Pluit ſuꝑ pctōres laqueos ignis: ſulphur ꝛ ſpūs ꝓcella/
rū pars calicis eorū. Et notanter dicit (pars) q2 nō ſoluꝫ in dictis ſed
nec etiā in mille cōſimilibus poſſit pene integritas perfecte explicari.
Nam quicquid de penis hic dixerimus eſt tanqꝫ minima pars vnius ſe/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ſtuce reſpectu magnitudinis infinite. Ut aūt hec penarū multiplici/
tas expreſſius declaretur ¶ Notandū eſt ꝙ damnati erūt pleni miſe/
ria ꝛ dolore. habebūt eīm fletū in oculis. ſtridorē in dentibꝫ. fetorez in
naribus. gemitū in vocibꝫ. terrorez in auribꝫ. vin cula in manibꝫ ꝛ pe
dibus. igniſqꝫ ardorē in mēbris omnibꝫ. Ecce ꝙ̄ repleta eſt penis at/
qꝫ plagis aīa peccatoris in infernū deſcendētis. Et ergo de damnatis
dicit̄ ecci. xv. Tenebit eū tribulatio ꝛ anguſtia vallabit eū. Et eiuſdē
xx. Ois dolor irruit ſuꝑ eū. Item dr̄ eſaie. xiij. Omē cor hoīs tabeſcz
et contere t̄ tortionē ꝛ dolorē tenebūt quaſi ꝑturiens dolebunt vnuſ/
quiſqꝫ ad ꝓximū ſuū ſtupebit. facies cōbuſte vultus eorum. Uñ Ba
ruch. vi. Nigre ſunt facies eoꝝ. Nam oēs pctōres redigent̄ in ollam
Ut habet̄ Ioā. ij. Et dolores ꝑturientis venient ei. vt ſcribitur Ozee
xiij. O ꝙ̄ multa flagella pctōris. tūc eīm poteſt dicere cū ps̄. Circūde
derūt me dolores mortis nō tꝑalis ſed ꝑpetue. ꝛ ꝑicula inferni inue/
nerūt me. Recte dicit (circūdederūt) qꝛ abiſſus ſicut veſtimentū ami/
ctus eius. Nam induit maledictionē ſicut veſtimentū ꝛ intrauit aq̄
in interiora eiusꝰ. ꝛ ſicut oleū in oſſibꝫ eius. fietqꝫ ei ſicut veſtimentuz
quo operit̄. ꝛ ſicut zona qua ſemꝑ p̄cingit̄. O quale veſtimentū de fil̄
penaꝝ tā multipliciū ſic fortiter cōtextū ꝙ ꝑpetuis tꝑibus nūqꝫ erit
detexendū ſeu etiā deponendū. Nam funiculo eternitatis erit pctōr
colligatus O ꝙ̄ aſpeꝝ ꝛ mordoſum ſentiet̄ illud tegumentū. vñ Eſa
ie. xiiij. Operimētum tuū erunt ꝟmes. Tam multiplicis pene conſi
deratio reuocauit ipm̄ dauid a morte peccati ad penitentiā ꝑagēdaz
Uñ dixit ad dñm. Quātas oſtēdiſti mihi tribulatōes multas ꝛ ma/
las. ꝛ cōuerſus viuificaſti me. Huius etiā multiplicis pene cōſidera
tio mouit quēdaz heremitā ſicut legit̄ in vitaſpatꝝ ad aſꝑrimam pe
nitentiā. quā in heremo ꝑagebat. a quo cū quereret̄ cur ſe ita interfice
ret. Rñdit Totus labor vite mee nō eſt idoneus cōꝑari ad vnū diē
tormentoꝝ q̄ pctōribꝫ in futuro ſeculo preꝑantur. ¶ Item narrat̄
in geſtis anguloꝝ. ꝙ tpe Conſtantini minoris quidā miles defunc/
tus. circa annos dñi. M. ccc. vi. qui poſt modū vite reſtitutus penis
territus quas viderat ad heremū fugit. Fecitqꝫ cellulā iuxta quēdam
fluuiū: in quo veſtibꝫ indutus ſepe balneabatur ꝑmittens veſtimēta
ſic ad carnē cōgelari. Poſtea ꝟo balneum calidiſſimuz intrabat ꝛ ſic
cōtinuo fecit quouſqꝫ moreret̄. Et cū ſuꝑ iſto a videntibꝫ argueretur
taliter reſpōdebat. Si vidiſſetis q̄ ego vidi. eadē vel maiora mecū fa
ceretis. Nam ſm̄ gregoriū ſuꝑ iob. Suꝑ omnia ꝓuocat compūctio
nem viſio pene infernalis ¶ Tercia cōditio penā ichēne aggrauās eſt
eternitas. vñ Sapieñ. iiij. Illos videlicet pctōres deridebit: ꝛ erunt
poſt hoc decidētes ſine honore inter mortuos in ꝑpetuū. Et matthei
xxv. Ibūt hi in ſuꝑpliciū eternum. Itē iudith. xvi. Dabit dñs ignem
et vermē in carnē eorū ꝛ vrātur ꝛ viuant. ꝛ ſentiant vſqꝫ in ſempiter/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

num. Ideo dicit᷑ eſaie. vltimo. Vermis eoꝝ nō extinguet᷑. vñ dicit do
minus deutero. xxxij. Ignis ſuccēſus eſt in furore meo ⁊ ardebit vſqꝫ
ad inferni nouiſſima hoc eſt in ꝑpetuū ſine fine/ Item eſaie. xxxij. O
quis de vobis poterit habitare cū igne deuorāte. aut quis habitabit
ex vobis cū ardoribꝫ ſempiternis. Et eiuſdē. xxxiiij. Et terraꝫ in pice
ardentē nocte ac die nō extinguet in ſempiternū. Aſcendet fumus eiꝰ
a generatione in generatōem. deſolabit᷑ in ſecula ſeculoꝝ. Vñ Apoca
lipſis. xx. Diabolus miſſus eſt in ſtagnū ignis ⁊ ſulphuris. vbi ⁊ be/
ſtia ⁊ pſeudo cruciabūtur nocte ac die in ſecula ſeculoꝝ. Et q̄ nō eſt in
libro vite ſcriptus miſſus eſt in ſtagnū ignis vbi erit vmbra mortis ⁊
nullus ordo. ſed ſempiternus horror inhabitat. vt habet᷑ Job. x. Vñ
gregorius in moralibꝫ ſic dicit Horrendo mō tunc erit miſeris dolor
cū fortitudine. flāma cū obſcuritate. ⁊ mors ſine morte. finis ſine fi/
ne. defectus ſine defectu. Quia ⁊ mors ſꝑ viuit ⁊ finis ſꝑ incipit. ⁊ de
fectus deficere neſcit. Vñ poeta refert Nō venit ad metas mortis mi
ſerabil' etas. Neſcit finiri ſempqꝫ videtur oriri. Semꝑ vexando ſem
per gemitus renouādo. Hinc petrus bleſenſis in quadā epl'a ſic ait.
Ibi nō eſt ſuppliciorꝝ modus nec intermiſſio ſiue finis. nā ibi finis ſꝑ
incipiet mors nō moritur nec defectus deficiet vt damnati hoīs con
ditio ſemꝑ in doloris materiā ⁊ mortis eterne pabulū. miſerabiliter
recidiuet. Quare dr̄ in pſal. Sicut oues in inferno poſiti ſunt. mors
depaſcet eos. Et ſi morte paſcētur impij quid potabūt illi. ſi mors ē
paſtus qual' erit potus. Audi ꝓphetā. Vua eoꝝ vua fellis ⁊ botrus a
mariſſimus. fel draconū. vinū eoꝝ venenū aſpidū inſanabile Ita ſcri
bitur deutero. xxxij. O quale pctōrum nutrimentū videlicet mortis
perpetue tam crudele ſuppliciū viuent tūc morti. qꝛ vite ſunt mortui
Hinc eſt qꝫ bernar. dicit libro. v. de conſideratōe ad Eugeniū papaꝫ.
Horreo vermem mordacē ⁊ mortē viuacem horreo incidere in manꝰ
mortis viuētis ⁊ vite morientis. vñ Gregorius. Morte immortali
morientur impij. O deus eterne quare me poſuiſti cōtrarium tibi: ⁊ fa
ctus ſum mihi metipſi grauis. Cur nō tollis pctm̄ meū: vt hoc ꝑpe/
tuum poſſim euadere tormētum. O q̄ꝫ felix ⁊ btūs q̄ pctōrū ſordibꝫ
nequaq̄ꝫ fuerit infectus. q̄ poſt mūdi gaudia nō abijt nec ad vaītates
et inſanias falſas reſpexit. Nos aūt miſeri errauimus a via ꝟitatis ⁊
iuſticie lumē nō illuxit nobis. laſſati ſumus in via iniq̄tatis ⁊ perditi
onis. ⁊ ambulauimus vias difficiles. vias graues ⁊ inutiles. per viaꝫ
autem domini noluimus ambulare. Vere ſicut dicitur Eſaie. xlix.
Inuacuum laborauimus ſine cauſa. ⁊ vane fortitudinem noſtraꝫ cō
ſumpſimus Quid enim nobis profuit ſuperbia. quid diuitiarū pom
pa ⁊ iactantia. quid precioſa corporis indumenta. quid comeſſatio/
nes ⁊ crapule. quid riſus. q̄d leticie. Quid hec oīa nobis profuerunt

in quibus vane ⁊ inutiliter. immo potius damnabiliter tempus no
ſtrum expendimus. Prochdolor ſine fructu tranſierunt hec omnia
tanq̄ꝫ fumus ſeu aura matura. tranſijt quod temporale fuit. ſed heu
remanſit quod in eternum cruciabit. Tunc dicet dominus de quoli
bet damnato illud Job. xx. Juxta multitudinem adinuentionuꝫ ſua
rum ſic ⁊ ſuſtinebit. Et illud Apocalipſis decimooctauo. Quantum
glorificauit ſe ⁊ in delicijs tantum date illi tormentum ⁊ luctuꝫ qui
bus eternaliter ſine fine torqueatur. O quanta eſt hominis demen/
tia pro delicijs aut diuitijs ſeu pro aliqua re terrena huiuſmodi per
petua corporis ⁊ anime ſubire tormenta. ¶ Unde dicit Joannes
criſoſtomus in libro de reparatione lapſi. ſic inquit. ¶ Dic quanta
tempora luxurie que deliciarum ſpacia comparari vis penis ſempi/
ternis. Centum ſi placet annos delicijs demus adde et alios centum
adde et decies centum. que erit ex his ad eternitatem compenſatio.
Nonne omne tempus vite huius quo delicijs frui videmur et in/
dulgere libidini quaſi noctis vnius ſomnium ad eternitatis com/
parationem videtur. Eſt igitur aliquis qui vt vna nocte delectabile
videat ſomnium eternas eligat ſubire penas. et illud pro his recipe/
re. vel pro illis iſtud commutare Quid dicemus ad repoſitas penas
quid dicemus ad hoc ꝙ delicie velut vmbra tranſeunt: pene vero e/
ternaliter permanent. etiam ſi equale tempus et idem ſpacium deli/
cijs eſſet poſitum et pene eſſet aliquis ita ſtultus et demens vt elige/
ret vna die deliciarum vnum diem ſubire penarum cum ſoleat dolor
vnius hore ⁊ quilibet corporis cruciatus in obliuionem mittere ante
preteritum tempus in voluptate tranſactum. Hec omnia Criſoſto
mus vbi ſupra. O eternum nunq̄ꝫ finem habiturum corporis et ani
me tam grande ſupplicium. O mortis perpetue indicibile tormentū
Quid em̄ referam de te neſcio Non em̄ poteris verbis exprimi. nec
intellectu concipi. nec corde comprehendi. Poſito em̄ ꝙ eſſet vnus
lapis de arena coagulatus ⁊ compactus tante quantitatis ſicut infra
concauitatem octaue ſpere poſſet contineri et ꝙ poſt milleſies mille
annos per diuinam potentiam vna arenula tolleretur. Et deinde
poſt milleſies mille annos adhuc vna. et ſic conſequēter donec totus
lapis in nihilum redigeretur nunquid conſumpto lapide eternitas
predicta erit reuoluta. ſic ꝙ damnatorum anime tunc a penis libe/
rabuntur. Reſpondeo tibi et dico. ꝙ perpetuitas illa tunc erit incho
ata Nā finiti ad infinitum nulla eſt proportio Ut dicit philoſophus
octauo phyſicorum. Si enim hoc cognoſcerent et preſcirent peccato
res condemnati ꝙ dicto lapide conſumpto ab illis intolerabilibus
quos ſuſtinent inferni cruciatibus deberent eripi et totaliter libera
ri. miſerabiliter ſuper hoc redemptōis die deberēt ſperare immo quo/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

dammodo ſpekando cõgaudere. ex quo ſciret finẽ ſuoꝝ tormentoꝝ post innumerabiles. immo poſt incõprehẽſibiles ꝛ infinitos fore annos quouis tardiſſime aduenturꝝ. Jlla eñ eſt maxima oĩm penaꝝ deſolatio ꝛ carentia oĩs ſpei nunquã a penis redimi ſiue liberari. Nã ſicut dicit eſaie xxiiij. Peccator deſolabit in ſecula ſeculoꝝ. Vñ dr Treñ. quarto. Perijt finis meus ꝛ ſpes mea a deo. ¶ Jtem querit peccator Hieremie. xv. Quare factus ẽ dolor meus perpetuus ꝛ plaga mea deſperabilis. Sup quo puer. xi. ſapiens ſic reſpõdet. Mortuo hoĩe impio nulla erit ſpes vltra Jntelligite hec q obliuiſcimini deũ ne infernus aliqñ vos rapiat ꝛ nõ ſit q eripiat. Ecce iam plane video q in inferno nulla eſt redemptio pctõris. Chariſſime intelligis tu verbũ ſapis cõſiliũ de lapide ſupius tibi dictum. Dic mihi qd de illo ſentis quid iudicas. qd definis puto veraciter q ratio nõ poteſt diſſentire quinimo vt dr ſit in rei vitate. Cogita ergo varias terraꝝ puincias ꝛ imaginare regiones ſingulas. ppende fluuios ꝛ maria mũdum mẽte circui ꝛ totum perambula Aſcende vſq ad celũ ꝛ oĩa ſic tranſuola Jterũ deſcende in abiſſum pfunditatem cõſidera Ex qbus omnibꝫ q celi ambitu continẽtur cõpone lapidem. ꝛ imaginare magnitudis eiꝰ quantitatẽ. qua cordialiter intellecta Dic mihi chariſſime qd ſentis tũc de lapide immo potius qd ſapis de ppetuis. qd de infinitis pctõrum penis ꝛ morte. Eſtimo q taliter reſpõdebis. Vere vere loqui neſcio. Audiui ꝛ cõturbatus eſt venter meus a voce cõtremuerũt labia mea grandem rem intelligo. ꝛ vitatem ppoſitam video. Vñ ammirari nõ ſufficio ſed pauore nimio mente cõtremiſco. Nam certiſſime timor ꝛ tremor venerũt ſup me multiplicis horroris. cõtexerũt me tenebre. Quis eñ nõ metueret qs nõ expaueſceret qs anxietate cordis penitus nõ deficeret. q mentetenus hũc lapidem diligẽter ruminaret infinitas pctõrum penas memoriter reuoluendo. Pone ergo eũ velut ſignaculũ ſup cor tuum. Valde eñ vtile eſt ꝛ proficuũ tibi huiuſmodi lapidis nũq obliuiſci. quatenus ſi diuinus amor te nõ corripit et reuocat a malicia huiuſcemodi ſpeculũ pene interminabilis ſaltem te cohibeat aliquando a peccatis. O graue ſupplicium miſerabile q fugiendũ. O ſtigis exitiũ lachrymabile q metuendũ. Quod ſtige torquetur ſemp nũq morietur Semp plectet ꝛ nũq finis habet. Ex p dictis clare patet q penarum incrementum p infinita ſecula nunq finietur. Huiuſmodi cõſideratio eternitatis pene infernalis cõuertit fulconẽ marſilienſem qui cum eſſet excellens ioculator ꝛ vanitatibꝫ mundi deditus. vna dierum cepit cogitare de eternitate iehennal pene ꝛ dixit in corde ſuo. Si tibi pponat iacere in lecto molli ꝛ bñ ſtrato ita q nulla neceſſitate cogente inde recederes hoc nõ poſſes ſuſtinere in eternuz iacere in tali lecto delicato. quõ ergo poteris ſuſtinere ſem

piteꝛnam infernalem penã ſi cõtingat te imꝑpetuũ illam foꝛe paſſu/
rum. Hac ꝟo cõſideratione ꝑterritus reliquit oĩa ⁊ factus eſt mona/
chus poſtea epũs tholoſanus et vir eximie ſanctitatis Item cõſidera
tio ꝑpetuitatis pene infernalis confoꝛtat hoĩem ⁊ inducit ad pugnã
dum contra diabolum. Quis eñ cõſiderans ꝙ ſi deuictus fuerit ⁊ ab
eodẽ duceretur ad toꝛmẽtum ſempiternum niſi viriliter pugnet vinca
tur Uñ narrat egeſippus de cladibus iudeoꝝ ꝙ cũ quidam de ſocijs
alexandꝛi qui ꝑerat magno exercitui videret cõtra eũ innumerabilez
exercitum ad bellãdum pꝛeparatum et ſui cibũ ſumerent ad confoꝛ/
tationem ⁊ vinum ipſe in quodam ſolario quaſi iocando eis dixit.
Pꝛandeamus nũc O viri ſtrẽnui. nam apud inferos ſumus cenatu
ri. Quo verbo ſunt oĩes animati ad fugiẽdum illam cenam ꝙ tam
viriliter pugnauerũt. ſic ꝙ de cunctis hoſtibus ſuis honoꝛifice trium
pharũt. ¶ Item a delectatioĩbꝰ mundi retrahitur ⁊ diuellitur Uñ le/
gitur in vitas patrum quẽdam ſenem dixiſſe Nutrix cũ vult pueruz
ablactare. et dulcedine lactis abducere ad mamillam ponit ſinapiũ
vel quicquid aliud amaꝝ. qđ puer lactens guſtãs ⁊ ꝑcipiẽs ſtatim re
trahitur a dulcedine lactis. Et ſic tu iunge amaritudiem ꝑpetuam
inferni delectatioĩbus huius mũdi et pꝛoculdubio retraheris ab eiſ/
dem. Uñ Job. v. Nũquid guſtare poteſt quis quod guſtatum affert
moꝛtem amariſſimam hoc eſt penam ſempiternam. Ideo dt pꝛoſper
in p̃ſenti vita Delicie tꝑales dulces ſunt ⁊ tribulatiões amare. Sed
quis libẽter bibit tribulatõis poculum metuens ignem perpetuum
iehenne. Aut quis cõtemnit dulcedinem ſeculi inhians bonis ſem/
piterne vite. Uñ legitur in legenda beati Joãnis euangeliſte. ꝙ qui/
dam diuites ad pꝛedicationem eius cõuerſi omnia reliquerunt po/
ſtea vidẽtes ſeruos ſuos in gloꝛia mundi cõſtitutos penitet eos ſua
bona reliquiſſe quod beatus Joãnes ꝑ ſpũm intelligens. ꝟgulas in
aurum: et ſilices in gemmas oꝛando cõmutauit. ſicqꝫ eis omnia reſti
tuit derelicta Poſtmodum quidam iuuenis a beato Joãne reſuſci/
tatus narrauit eis de gloꝛia quam amiſerũt et de penis infernalibus
que eos expectauerũt. quibus intellectis plurimum territi et animo
cõſternati omnia cõtemnẽtes ad pauꝑtatẽ pꝛiſtinam reuerſi ſunt ac
mũdum cum ſuis delicijs penitus dereliquerũt ¶ Item accidiã pꝛo/
fugat et repellit. Uñ legitur in vitas patrum ꝙ quidã frater dt ſeni.
Pater nimium accidioꝛ ſic cõtinuo ſedendo in hac cella. Senex rñ/
dit. Nõdum vidiſti futura toꝛmẽta ꝑpetuo duratura. nam ſi illa in
coꝛde tuo poſuiſſes ꝙ ſi cella tua vſqꝫ ad collũ eſſet ꝟmibꝰ repleta ſu/
ſtiẽeres patiẽter et nõ accidiareris Et ergo opoꝛtꝫ peccatoꝛem. aut eternã
aut purgatoꝛij acerbiſſimã ſuſtinere penã. vel in pñti cõdignam age/
re penitẽtiam quis nõ ꝑeligeret hic ſuſtinere penitẽtiam ⁊ pati poti/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

us hic quã ibi niſi omnĩo fuerit mente alienatus. Vñ Yſidorus in ſi/
nodo Intēde animo dolores quoſcūq; tormentorum quaſcūq; ſecu/
li pena quaſcunq; dolorꝫ acerbitates: compat hoc totum iehēne ⁊ le/
ue erit omne quod pateris Item ber. in epl'a Vigilias times et ieiuni
a. manuūq; labores Sed leuia ſunt flāmas ꝑpetuas meditanti, Re
cordatio tñbrarum faciet nō horrere ſolitudinē Si futuram de xͣbis
cogitas diſcuſſionem nō diſplicebit ſilentinm fletus ⁊ ſtridor dētiuz.
faciles tibi reddit ⁊ culcitrã ⁊ mattam Item Aug⁹. in ſermōe Mens
humana mūdi huius illecebris ⁊ ꝯcupiſcētijs deuicta fugit laborem
expetit voluptatem Et vix ad hec deducitur vt ſe a prioribus vite cō/
ſuetudine excludat Sed cum inceperit cogitare iudicij neceſſitatem
ac penarum eternalium crudelitatem voluntarium bellum inducit
paſſioibus motu vel ſpe ꝑmij vel timore ſupplicij vim facit priſtinis
deſiderijs ⁊ violēter ipſa ſeipſam vincere contēdit. Ideo dicitur Aba
cuc. iij. Ingrediatur putredo in oſſibus meis vt ſubter me ſcateat tē/
pore videlicet pñtis vite. ⁊ poſtea requieſcam in die tribulatōis Ecce ꝗ̄
fructuoſa ⁊ ſalubris eſt meditatio ꝑene īfernalis. Vñ pſal. Conuer/
tãtur peccatores in īfernum. hoc eſt ſup meditatōes illic ſe trãſferant
viuētes. ne poſtmodum illuc deſcēdant ꝑpetue morīētes Et ergo bñ
dr Daniel. iij. Btūs qui intueris abiſſos videlicet per contiuam ⁊ iu
gem memoriam interne contemplatōis tormēta infernalia cordial'r
intuēdo. Patet ergo ſufficiēter per predcã ꝙ multiplex eſt ⁊ varia in
fernal' pena. ⁊ ꝗ̄ vtilis ⁊ proficua eſt ipſius memoria. Et ergo Erit
homo xͤe qui cum b͞ōna poſſit habere. Sponte ſubdit penas: iferna/
leſq; cathenas. Ignibus arſurus ex his nūq̄ rediturus.

¶ Finit terciū nouiſſimorꝫ Sequūtur exēpla. de penis īferni

¶ Ex horologio eterne ſapiētie de penis inferni

¶ Factū eſt ãt poſt hec: ⁊ ecce cepit diſcipulus cogitare dies antiquos
⁊ ãnos eternos ī mente habere. Qñq; cum profunde ſe colligeret ⁊ a
ſenſibilibus prout potuit intellectum abſtraxiſſet apparuit in viſione
fidei oculis a lōge quaſi q̄dam regio vmbroſa ignota ⁊ multum ter/
ribil'. Cumq; tremefactus quidnã hoc eſſet inquireret rñſum eſt ei.
Regio hec vt vides diſtīcta locus eſt penarum futurarum quē diuer
ſe aīme poſt egreſſum a corpore pro diuerſitate culparum ī penaꝫ ſor
tiūtur. quedam ad ipſarum purgatōem. q̄dam xͦo ad eternam dam
natōem. ⁊ prout ſibi ea tūc demōſtrata fuerit Hec ãt ⁊ his ſilia tam
horrēda ⁊ imania fuerit tormētorum gñā: vt nulla ſufficeret hec lin/
gua narrare aut nullus ſenſus mortalium poſſꝫ ea plene eſtimare Cū
aūt ad ſe rediſſꝫ. ⁊ quaſi de alio mdo. vt ſibi videbatur ex motiua viſi
onis preſentia veniſſꝫ. nimio terrore ⁊ errore velut homo ſemiuiuus
aliq̄diu iacens in ſeipſo contabuit. Quedam aūt ex his ſolum fidei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

oculis conſpexit. Reſpexit igitur ⁊ ecce de predictis locis fetor in/
tolerabilis exoriebatur Mallei reſonantes audiebantur tn̄bre pro/
fundiſſime deſabantur ⁊ videbantur ibi facies demonum horribiles
Ibi erat planctus ⁊ gemitus ⁊ alternantia mala. impios ſine pietate
diſcerpebant. ab aquis niuium tranſibant ad calorem nimium Con/
ſiderabat inrer hec equitatē ⁊ magnitudiem iudiciorum dei ⁊ inter
cordis ſcꝑmentis anguſtias. ac ſudoris guttas q̄ ipſuz ex horrore vi
ſiois penetrauerat aduertebat. qm̄ per q̄ peccauerat quis. ꝑ hec ⁊ tor
q̄batur Vn̄ ⁊ illi qui i vita ſua iſenſate ⁊ iiuſte vixerāt ꝑ hec q̄ colue/
rant tormēta recipiebāt Raptores nāqꝫ ⁊ ꝑdones ac eoꝝ ꝯplices et
hi qui paupes ⁊ amicos dei dū adhuc viuerēt ſpoliauerūt vel ꝑ exac
tōes l' idebite pēas īflixerūt ad patibula q̄dā īferālia ſup̄ hūanā eſtia
tionē penalia. rapti violēter ſuſpēdebāt ⁊ ibidē torq̄bant. nec tn̄ mo/
riebāt. ſed mō indicibili cruciabant Nōnulli etiā qui ſub hitu agnio
mērem occultauerāt leoninā qui velut canes rabidi ſeruis dī ꝑ obpro
bria ⁊ maledcā: aut ꝟba turbatia moleſti erant ⁊ ꝯfrēs ſuos iniq̄ ꝑſe/
cutōe leſerāt ibidē a canib; īfernalib; amariſſimis morſib; corrode/
bant. Ibi ſupbi ſepultura aſini in īferno deſpectic ſepeliebātur ⁊ tāqꝫ
cadauera putrida ignita proiecti obprobrio ſempiterno qđ nūqꝫ de/
lebitur adijciebātur. Et pro glā tꝑali ⁊ mētis elatōe q̄ ceteros īflati ꝑ
ire ābiebant tāta penaꝝ mole ac pōdere ꝑmebant q̄ꝫtum quis premi
poſſit qui maximā turrī ſupra ſe hrēt. Bibuli ꝟo ⁊ crapuloſi qui vē/
tri ſuo ſeruierāt velut lupi famelici fame icredibili ac in itolerabili af/
fligebāt cupiētes guttā mīmā aque frigide ꝓ refrigerio ligue ſue flā/
maꝝ incēdio aduſte recipe ⁊ nēo illis dabat Sed demōes teterimi cū
fiſtul' ardētib; iuxta eos ſtabāt ⁊ potū quendā ſulphureū plūbo liq/
facto ſilem nimio calore eſtuāte ꝑ os eoꝝ i ventrē ꝑfuſuz fortiter in
fundebāt Luxurioſi qꝫ ⁊ qui in delicijs carnē ſuam enutriuerāt ⁊ in
obſtīatōe ſua ꝑdurauerāt a ſpentib; deuorabāt ⁊ a bufonib; ignitis
aculeis vſqꝫ ad viſcera torq̄bant. Qui carnali ac terreno amori dedi
ti fuerāt vtriuſqꝫ ſexus terrā īfernalē pre dolore mordebāt qm̄ eos de
mones nimiū affligebāt. nā ſpicula ignea hn̄tes. ⁊ eſtu vehementiſſi
mo eos inſequētes vulnerib; eos ſeuiſſimis repleuerūt. Sed ⁊ ſoci/
os in culpa ſocios habuerūt in pena Sup̄ modū aūt cupidi ⁊ auari
ac queſtuarij male torq̄bantur nā in foueis metallis bulliētib; plēis
balneabātur ⁊ exilire cupiētes abſqꝫ mīa reinpigebātur Judicium du
riſſimū his qui ꝑerant fiebat fortiorib; āt fortior īſtabat cruciatio ⁊
potētes ibi tormēta patiebātur potēter O quis dicere q̄at q̄ꝫtū ibi iu
dices ipij rcōres iniqui. clerici turpis lucri. cupidi monachi laſciui la
ici violentia mulieres ꝓcaces ſaltatrices ⁊ ambicioſe ⁊ diuerſe quiqꝫ
falſi chriani penas varias habuere Heu q̄ꝫ miſerabiles rugitus ⁊ cla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

mores dabāt lamētabiles. ita vt ſola viſiois huius afflictio omnem
penam mūdi quodammō excidere videretur Nam ⁊ multitudo vrſo
rum infernaliū et audaces leones ⁊ noui gn̄is aialia ira plena. igno/
teq; beſtie vaporem igneum ſpirātes odorē fumi proferētes et horrē
das ſcintillas ab oculis emittētes amariſſime eos dilaniauerant.
Tādem multi ex his in puteum abyſſi de quo fumus horribilis et
fetor intolerabilis exibat proijciebātur. aſpectus eoꝝ velut ferꝝ can
dens in modum fauillarum exardebāt. et a demoīb; reimpingebant
cōmanducātes linguas ſuas pre dolore. ⁊ blaſphemabāt deum celi
pre doloribꝫ ſuis ⁊ vulneribꝫ. ⁊ nō egerunt penitētiam ex operibꝫ ſu/
is. vinculis tenebraꝝ ⁊ longe noctis cōpediti. in obſcuro ⁊ tenebroſo
obliuionis velamēto tenebantur. Sonitus deſcēdens cōturbabat e/
os. ⁊ pſone triſtes apparētes pauorem eis incutiebāt. nec ſiderū lim/
pide flamme illuminare poterāt noctem illam horrēdam vna em̄ ca
thena tn̄brarum oēs colligati erāt Omnis orbis terrarum limpido
illumiabatur lumine ſolis. illis aūt ſuperpoſita erat grauis nox ima
go tn̄brarum Ipſi aūt ſibi erant grauiores tenebris fumus tormēto
rum ipſorum aſcēſurus eſt in ſecula ſeculoꝝ. Poſt hec vox quedā de
ſuper quaſi tonitruuꝫ audiebatur que inſultādo ⁊ quaſi exprobrādo
dicebat. Ubi nūc ſunt hi qui ab initio a diebꝫ ātiquis mūdo huic to
to ſeruierūt deſiderio. q̇ voluptuoſe viuētes varijs deſiderijs ſe ſubdi
derūt. Eia quid profuerūt illis nūc omia que tāq̄ꝫ vmbra velociter
pertrāſierūt q̄ꝫ breuis delectatio tam lōgam reſtem poſt ſe trahit eter
ne miſerie O ſtulti ⁊ vecordes vbi nūc ꝟba illa q̄ cum leticia tāta et
corde tripudio dicere ſolebatis. venite ⁊ fruamur bonis que ſunt vta
mur creatura tāq̄ꝫ in iuuētute celeriter. Quid iuuāt nūc dulcia vni/
uerſa q̇bus tam celeriter perfruiti eſtis Siq̇dem nūc ac cōtrario plā
gere vobis cōuenit ⁊ plāgendo exclamare ac dicere. ve ve nobis iam
nūc ⁊ in eternum q2 nati ſumus nec vltra mori valemus. Ve q2 ma
le torquemur nec a tormētis vnq̄ꝫ liberabimur. O quis eſt q̇ iſta re/
cogitet ſupplicia ⁊ noſtra ad cor ponit tormēta. Nec em̄ talia ſunt vt
q̇cquid ī mundo horribile ex cogitari poſſet his ꝯparari nō valeret.
O q̄ꝫ felix īcoinq̇natus q̇ poſt gaudia hui⁹ mūdi nō abijt q̇ non reſpe
xit in vaitates ⁊ inſanias flās Nos inſenſati vitā illoꝝ eſtiabamus
inſaſam ⁊ finē illoꝝ ſine honore: quō ꝯputati ſunt īter filios dei ⁊ in
ter electos ſors eoꝝ eſt Ergo errauim⁹ a via ꝟitatis ⁊ iuſticie. lumen
nō luxit nobis ⁊ ſol intelligētie nō eſt ortus nobis. laſſati ſumus a vi
a iniq̇tatis ⁊ perditōis ⁊ ambulauim⁹ vias difficiles viam aūt dn̄i
ignorauimus. Quid nobis profuit ſupbia aut quid diuitiaꝝ iactā/
tia cōtulit nobis. tranſierunt omnia illa tanq̄ꝫ vmbra tranſijt quod
temporale fuit, ſed proch dolor nūc remāſit quod in eternū manebit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

O eternũ nūq̄ꝫ finē habituꝝ ꝑpetuum mortis ſupplicIũ O finis ſine fine. mors grauior om̄i morte ſp̄ mori. ⁊ tñ nõ mori poſſe. o mi pr̄ di/lecte q̄ me ī hũc mũdũ genuiſti. o dulcis mr̄ q̄ maternis vberib᷒ me lactaſti. o vos oēs amici mei ⁊ ſocij dilci. valete nũc viſcera mea qꝛ hec eſt hora illius ſeparatõis amariſſime q̄ amarior ē om̄i morte vale tell᷒ valete ſocij quos tā benigno fauore colui. en ducimur ad horrendũ infernale ſuſpendiũ. ad ſupplicium trahimur metuendum. nũq̄ꝫ vos de cetero cum gaudio viſuri. O lachrymę inceſſanter profluite. oculi plorate ⁊ omnia viſcera mea vlulate ſuper hac infeliciſſima ſeparatione que eſt a summo bono a facie illa glorioſa. ⁊ a conſortio angelico necnon illo feliciſſimo electorum numero. ponendiqꝫ ſumus ad illaꝫ miſeram ⁊ meledictam ac crudelem damnatorum turbam ſine fine cruciandam. O manuum comploſus ſonitus. O cordium multorum gemitus intimi. o ſtridor dentium. ⁊ fremitus ſpirituum immenſus o ploratus ⁊ vlulatus multus. O in eternum permanſurus clamor qui ſemper durabit ⁊ nunq̄ꝫ finem habebit. qui ſemper renouabitur et nunq̄ꝫ exaudietur. oculi noſtri miſeri nunq̄ꝫ aliud videbunt niſi miſeriam. Aures nihil aliud audient niſi ve ve atqꝫ triſticiaꝫ O pia corda iſtud interminabile ⁊ crudele ac eternum ve reſpicite lugete ⁊ flete O montes cadite ſuper nos. colles coopite nos quid ſuſtinetis. q̇d expectatis abſcondite nos a facie illa terribili furoris domini. a vultu ire glorie dei. Heu heu cur non hec maxima mala futura nobis p̄uenimus cum robur affuit. cum tempus aderat oportunum. vtinam de illo tempore toto inutiliter expenſo ſupereſſet nobis vna horula tante pene in remedium conceſſa. Sed heu ſententiante diuina iuſticia precluſa eſt nobis ſalutis via: negata miſericordia ſpes omnis ablata. O dolores ⁊ miſerie ⁊ in eternum permanſure. anguſtie in terra hac obliuionis vbi nullus ordo ſꝫ ſempiternus horror inhabitat. Quid plura nos miſeri ⁊ miſerabiles tātum affligimur ⁊ dolemus de illo ve eterno. vt qualiſcunqꝫ terminus excogitatus dummodo finitus eſſet nobis ſolatioſus. Unde poſito per impoſſibile ꝙ eſſet aliquis lapis molaris adeo magnus ꝙ vbiqꝫ circũferentiam celi cõtingeret ⁊ ꝙ aliqua auicula minime q̄ꝫtitatis poſt cētum milia ānorum veniēs de lapide predicto ſolummodo tm̄ per roſtrum ſuum auelleret q̄ꝫtum eſt pars decima milij. Et iterum poſt cētũ milia ānoꝝ curricula ſicut᷑ p᷑us ſcꝫ vnā ꝑticulā de decē. ⁊ ſic ꝑ ſingulas ꝑtes. Itaqꝫ in decies cētenis millibus annis nõ plus diminueret quātitas lapidis niſi inq̄ꝫtum habet in magnitudīe granũ vnius milij. En ꝓch dolor nos miſeri multũ grati eſſemus ꝙ poſt talē lõgam ⁊ plenā cõſumptõnem totius lapidis. finem haberet ſn̄ia nr̄e eterne damnationis. ſed heu hec eadē conſolatio miſeris a diuina iuſticia penitus eſt negata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Nucuſq; miſerorum verba damnatorū. Taliter igit̃ o fili ibi flagel
labuntur qui hic a flagellis filiorum excipiuntur.

¶ Diſcipulus

¶ O iudex tremēde ecce nūc anima mea ex hac quoq; viſione hor
ribili territa proſtrata eſt. ꝛ genua diſſoluta vt vix ſubſiſtere poſſum.
O deus meus adiutor meus. o mi deus eterne. auerte obſecro furorē
tuū a me. Abſit a me hec eterna damnationis ſententia formidoloſa
Qđ ſi aduerſa me oportet ſuſtinere fiat volūtas tua hic in me. huius
a me licētiam pleniſſimam habeto nec queruloſum diſcipulum de ce
tero in me habebis hoc ſolum facias vt me a te in eternum ſepari non
permittas. ¶ Inferni penas vidēs q̄dā Petrꝰ monachus grauiſſimā
penitentiam peregit Petrus quidam monachus ex regione ortus hi
bernie loco vaſte ſolitudinis cui Euaſſa nomē eſt inherebat hic priuſ
quā heremum peteret moleſtia corporis interueniente defunctus eſt
Sed protinus corpori reſtitutus inferni ſe ſupplicia atq; innumera
loca flammarum vidiſſe teſtabatur. Qui etiam quoſdam huius ſe-
culi potentes in eiſdem flammis ſuſpenſos ſe vidiſſe narrauit. Qui
cum iam deductus eſſet vt in illo iam ꝛ ipſe mergeret̃. ſubito angelū
choruſci habitus apparuiſſe fatebatur qui eum in ignē mergi ꝓhibe-
ret. cui etiā dixit Egredere. ꝛ qualiter tibi poſt hec viuēdū ſit cautiſſi-
me attēde. Poſtq; vero paulatim recaleſcentibus membris ab eter-
no mortis ſomno euigilās cūcta que circa illuz fuerāt geſta narrauit
factiſq; poſtmodum ſe vigilijs ieiunijſq; cōſtrinxit vt iferni eum vidiſ
ſe ꝛ pertimuiſſe tormēta ꝛ taceret lingua cōuerſatio loqueretur. ¶ In
fernales diuerſi diuerſimode ꝓ meritorum qualitate patiuntur. Di-
cebāt de eodē abbate maiore Machario. q̄a dum ambularet aliq̄n
in heremum: inueīt caput homis in terra iacēs. Quod cum moueret
virga palmea quā habebat in manu locutum eſt caput illud ad eum
Cui dixit Senex. Quis es tu Reſpondit caput illud ad ſenez dicēs
Ego erā ſacerdos gētilium qui aliq̄n cōmanebaz in loco hoc Tu ve
ro es abbas macharius q̄ habes ſpm̄ ſcm̄ dei Quacūq; ergo hora mi
ſertus fueris eorū qui ſunt in tormentis ꝛ oraueris ꝓ eis tūc cōſolant̃
puſillū. Dicit ei ſenex. Et que ē iſta cōſolatio. Reſpōdit illud caput.
Quātum diſtat celū a terra tm̄ eſt ignis ſub pedibꝫ nr̄is ꝛ ſup caput
noſtꝝ Stātibus aūt nobis in medio ignis nō eſt vt quis facie ad fa-
ciē videat ꝓximū ſuū. Ait ergo ſenex cum fletu Ve illi diei in quo na
tus eſt homo ſi eſt hec cōſolatio ſupplicij. Rurſus dt ſenex. Eſt peius
tormētum ab his. Rn̄dit caput illud. Maior pena ſubtus nos eſt.
Dicit ſenex. Et qui ſunt in ipſa. Dicit illi caput illud. Nos qui igno
rauimus deum vel aliquid modicum miſericordie habemus q̄ vero
cognouerūt deū negauerūt eum nec fecerūt volūtatem eius. hi ſunt q̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ſubtus nos ſunt. Et poſt hec ſumēs ille ſenex caput illud ⁊ ſepeliuit.
¶ Infernales penas ſentiēs clericus mūdo relicto monaſterium intra
uit. In nannetis ciuitate tp̱e Henrici q̄rti imp̱atoris erāt duo clerici
nōdum pariētibus annis preſbyteri ſci lrīs affatim inſtructi inter ſe
multū amici. Hi pactū inierūt inter ſe vter eoꝝ qui p̄oꝛ moreret̄ alij
vigilāti vel dormiēti appareret infra trigita dies. Data acceptaq̄ꝫ cor
porali fide nō multum poſt vnus obijt ⁊ triceſima die alteri vigilāti
aſtitit. neſcio q̄d opis molliēti ⁊ vultu exangui ⁊ pallido ad eum ait.
Agnoſcis ne me Agnoſco ille ait. ⁊ miroꝛ q̄d tam diu moratus fue/
ris. Ille p̄us moraꝫ excuſans tādem ait. Et a duētus meus ſi volu/
eris tibi fiet cōmodus mihi om̄ino infructuoſus. Naꝫ ſempiternus
damnatus ſum ſupplicijs. Ego ait alter iuuabo te p̄cibus ieiunijs ⁊ e
lemoſinis multis. At ille r̄ndit. Sine penitētia ſunt iudicia dei ī in
ferno. Dū rotat aſtra polus dum pulſat littoꝛa pōtus pꝛo criminibus
meis puniar. ſi totus mūdus mihi remedia exq̄reret eterna tm̄ ⁊ innu
mera penarum gn̄a patiar. Et vt aliquā ex meis irreuocabilibus pe
nis cognoſcas. en vna. Protēditq̄ꝫ manū ſanioſo vlcere ſtillāteꝫ. Ui
detur ne ait tibi leuis. Cum ille leuē ſibi referret videri ip̄e mortuus
curuatis in volam digitis tres guttas defluētis tabi ſup̱ eum iacula/
tus eſt quaꝝ due temp̱e vno frōtem cōtingētes cutē ſicut ignito iacu
lo penetrauerūt foramē nucis capax efficiētes. illo magnā penam eſſe
doloris proteſtāte clamoꝛe. Hoc inquit mortuus erit q̄ꝫdiu vixeris
et penarum mearum graue documētum ⁊ niſi neglexeris ſalutis tue
ſingulare monumētum. Uade ergo dum licet muta habitum ſimul
et aīm. ⁊ eſto monachus redonis apud ſcm̄ melaniū. Cūq̄ꝫ viuus ad
hoc r̄ndere nollet. mortuus eum oculi vigoꝛe p̱ſtringēs Si dubitas
inquit cōuerti miſer lege lrās iſtas. Et hoc dicēs manū pꝛotēdit tetris
votis inſcriptam quibus ſathanas ⁊ om̄e ſatellicium īfernoꝛum om̄i ec
cleſiaſtico cetui gratias de tartaro emittebāt. Quod cum ipſi ī nullo
ſuo voluptatibus deeſſent. tm̄ numerum ſubditarum aīarum paterē
tur ad inferna deſcēdere p̄dicatōis incuria q̄ꝫtum nūq̄ꝫ viderāt retro
acta ſecula. His dictis loquētis aſpectus diſparuit. Audiēs hec om
nia vendēs ⁊ dās pauperibus ſcm̄ Melaniuꝫ adijt. ⁊ monachus ibi
factus optime cōuerſatus eſt.

Infernal' ignis q̄ꝫ acerb' ſit ⁊ de waltero cui app̱uit diabol'

¶ In villa q̄ in territoꝛio Bunnēſi ē ſita miles q̄dam nobil' ⁊ de/
uotus walterus nomīe habitās erat tam dn̄e noſtre q̄ꝫ oꝛdini ſatis
obſequioſus. Hic cum tempoꝛe quodam īfirmaretur ſoluſq̄ꝫ iaceret
diabolus illi ad pedes lectuli viſibil'r apparuit. Erat aūt ſicut ipſe no
bis retulit facies eius adiſtar ſimee diſpoſita coꝛnua h̄ns capra. In
cuius aſpectu cum terreretur poſtea confoꝛtatus ait. Quis vel quid

es vnde venis vel quid queris. Rñdit monſtrũ. Diabolus ſum ani/
mam tuam tollere veni. dicente milite Recede leccator aĩam meam
non tolles chriſto me cõmendo. ſubiunxit ille waltere ſi mihi ꝓſenſe/
ris homagiũq; feceris nõ ſolũ incolumitati te reſtituã. quin etiã ſup
omnẽ tuã progeniem te ditabo. Reſpõdit miles. Satis habeo de di
uitijs tuis fallacib⁹ nõ curo Unde ergo tibi theſauri Infra terminos
inquit curie tue infiniti occultantur. Cum quo cum miles iam loqui
delectaretur ait. Dic mihi vbi eſt anima domini mei wilhelmi comi
tis iuliacenſis nuper defuncti. Tunc reſpondit diabolus militi ⁊ di/
xit illi. Noſti caſtra vicina wolkenburch ⁊ drachenuelt Noui inqͥt.
et ille per fidem meam dico tibi ſi ferrea eſſent tam caſtra quã eorum
montana Et in illo loco mitterentur vbi anima wilhelmi eſt anteq;
ſupercilium ſupius inferiori iungi poſſent liquefierent. Quo dicto
mox cachinnando ſubiunxit. Ardor iſte balneum lacteum eſt ei. In
futuro quando corpus ſuum anima reſumet. tunc primum penaz de
bitam recipiet. Requiſitus de anima Henrici comitis Seynenſis
reſpondit. Certe illam habemus De pena illius nihil expreſſit Adie/
cit etiam interrogare illum de patre ſuo. Ad quod reſpondit ille Ui/
ginti annis ⁊ vno illum habuimus. Sed monocula illa ⁊ caluus il/
le atq; pediculoſus qui in ſolario iacet nobis eum abſtulerunt Mo
noculam vocauit vxorem eius q̄ iugiter lachrymãdo oculum vnum
perdiderat Caluum dixit filium eius Theodoricum monachuz no
ſtrum qui ad videndum germanum eodem tempore aduenerat In/
terrogatus vero de predicta matrona. Reſpondit Nunq; poteſtati
noſtre addita eſt. eo ꝙ mulier eſſet bona ac ſancta Fratrem autem tu
um Lambertum ſic ſellauimus vt noſtrum ius euadere non poſſit.
qui ante paucos annos defunctus eſt vir auarus ⁊ pecunioſus Dicen/
te iterum milite. Dic mihi de quo loco veniſti nunc ad me. Reſpon/
dit demon. Ego ⁊ ſocij mei eramus in exequijs cuiuſdam abbatiſſe
nigri ordinis egreſſum anime eius preſtolantes. Tunc miles. quot e/
ratis ibi? Reſpondit demon. Noſti nemus in Cottenforſt Optime
inquit noui. Et ille. Non ſunt tot folia in arboribus quot illic fuim⁹
congregati. non eſt tam grandis ſilua in prouincia noſtra Et quid ob
tinuiſtis ibi? Reſpondit. Heu nihil. Femina fuit religioſa ſed ⁊ Mi
chael archangelus ſuperueniens cum fuſte ferreo ſic nos cecidit ⁊ cedẽ/
do fugauit. vt diſpergeremus quemadmodum puluis qui a turbine
impellitur. Requiſitus etiam ſi eſſet in obitu domini Gerhardi ab
batis noſtri tunc recenter mortui. Reſpondit Non eſt tm̃ harene ĩ lit
tore maris quot ibi fuimus. Sed modicum ibi obtinuimus. quia pe
diculoſi illi more porcorum in humo iacendo grunnientes non ſine/
bant propius nos accedere. Habent preterea domum quãdaz ſuſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

rij capittulum notans in qua omnia nobis quecũq̃ delinquũt ſub/
trahuntur Et dixit miles Quõ ſtultiſſime auſus fuiſti ad obituz vi
ri tam iuſti venire. Auſus inquit Ego pñs fui vbi dei filius expira/
uit ſedens ſuꝑ brachium crucis. Hoc v̄bum a demone prolatum et
a laico recitatum maxime mihi fidem fecit dictorum .eo ꝙ in gloſa
legatur ſuꝑ Thobiam Dicẽte waltero Que fuit porcio vrã in chriſti
morte. Rñdit Nulla Malo noſtro illuc venimus: qꝛ v̄tute moriẽ/
tis turbati ⁊ exagitati. detruſi ſumus in ĩfernum Multa alia cuz de
mone quotiẽs ſolus erat cõferebat. que poſtq̃ cõualuit multis recita
uit Vis nũc audire qualꝫ p̄dicti comitis wilhelmi finis fuerit ⁊ pene
¶ Infirmatus in caſtro ſuo nydecke pro quadã cõtumelia ſibi illata
venit coloniã. Qui cũ rediret in via defectũ cordis incurrit ⁊ aĩme co
dicẽte Oh nũq̃ de cetero videbo coloniã Cum ĩ terrã depoſito cum
medicus eius diceret mortem eſſe ĩ ianuis ſubiecit Cõſulo tibi vt vxo
rem tuam recipias Reſpondẽte illo. nõ faciam Supplicauit ei pro q̃
dam milite quẽ diu cruciauerat Nequaq̃ inquit egredieꝛ me venien
te Tũc medicus Ergo añ diem craſtinũ egredieꝛ Quod ita factum
eſt Cum v̄o moriturus eſſet in ſinu cuiuſdã matrone quã a viro pro
prio tulerat iacebat. Cui cũ illa diceret Dñe quid faciã poſt mortez
vrãm Juueni inq̃t nubere debes militi Hec em̄ v̄ba vltima fuere.
¶ Eadem nocte ſicut mihi retulit abbas q̃dam ordinis noſtri ſancti
monialꝫ quedam ſancti mauricij. Colonie in loca penarum tranſpoſi
ta eſt. in q̃bus puteum magni horroris igneo tectum operculo interꝫ
flammas vidit ſulphureas. ¶ De quo cum ſuum ductorem interro/
gaſſet Reſpondit ille Due tantum anime in illo ſunt anima videli/
cet. Maxentij imperatoris ⁊ anima wilhelmi comitis iuliacenſis.
Mane viſum recitans cum eadem die rumor inſonuiſſet colonie de
morte eiuſdem comitis viſionem fuiſſe veram intellexit. Propter ſi/
milem culpam iuſtum fuit vt qui pares erant in culpa conformes fie
rent in pena. vtriuſq̃ vitam noui. Maxentij ex lectione wilhelmi ex
multorum relatione. ¶ Vterq̃ tyrannus vterq̃ ſupra modum luxu
rioſus. Sicut legitur in cronicis. nulla fuit in vrbe romana ſiue ex/
tra vrbem matrona tam nobilis tam pudica. dummodo oculis ma/
xentij placeret: quin de domo mariti ſublatam corrumperet. Simi/
lia faciebat de virginibus ⁊ viduis. Viderunt iſta viri ⁊ ingemuerũt
parentes ⁊ tacuerunt. Tanta erat illius crudelitas vt cum nimio do
lore cordis afficeretur triſticiam tamen diſſimularet. Tanta eius ex
titit tyrannis vt paſſim ſcuatores ciues milites occideret. de quibus
aliqua habebatur ſuſpitio. wilhelmus vero non diſſimilia operaba/
tur his ⁊ ſi non pari poteſtate non tamen impari voluntate ſicut au/
diui ita deditus erat luxurie ⁊ inceſtui vt vix aliquez haberet miniſte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

rialium cuius vxorem aut filiã non attemptaret violare. nullam ha
bens differẽtiam inter matrem ⁊ filiã. inter legitimã ⁊ abſolutam.
¶Quante fuerit circa ſubiectos ſiue ꝓprouinciales crudelitas omnis
nouit epiſcopatus Colonienſis Mexẽtius vxorem ꝓpriam occidit
iſte incluſit. Ille pſecutus eſt eccleſiam multos per fidem occidendo.
Iſte tempore ſciſmatis imperij romani perſecutus eſt ſedi apoſtolice
obediẽtes ſacerdotes de ſuis ſedibꝫ eijciẽdo quoſdã mutilãdo ⁊ bona
eccleſiaꝝ diripiẽdo. Hec acta ſunt in tꝑibꝫ Innocentij pape.

¶Infernales et horrendiſſimas penas quidam diues ſuſtinuit vt pro qualitate delectationum qualitates penaruꝫ reciperet.

¶Refert petrus cluniacenſis ꝙ monachus quidam cum ĩ extremis
vite ſue eſſet anima ſua ducta ſit ante infernalem portam que cuꝫ ibi
tot diuerſitates penarum conſpiceret. vltra q̄ꝫ dici poteſt tremere ce-
pit. Quod ne faceret angelus prohibuit. Ibi vero aliquãdiu moran-
te eo vidit demones quoſdam precurrentes ⁊ nimium cachinnãtes
de perditione anime cuiuſdam diuitis quam ſocij ſui ſecum in bara-
trum damnationis attraxerant. Uenientes autẽ ad principem de-
moniorum: dixerunt ſe animam amici ſui cum gaudio magno attra
here. Quibus congaudens ſi gaudium infelicitas dici poteſt ait.
Accipite ⁊ pompoſe ſicut ſolitus erat in cathedra ſua ſedere facite in
duentes eum. ſicut ſolitus erat veſte honorifica. Et ſedere eum fece-
runt ſuper ſedem ita inextinguibiliter ardentem. q̄ꝫ ſi totum mare ſu
perfunderetur nullatenus extingueretur. pallium vero quo eum cir
cundederunt non minoris flagrantie erat Illo in ſede mirabiliter col
locato infelicius veſtito princeps ad ſuos ſeruientes ait Ite ⁊ ſicut de
cens eſt tali amico noſtro poculum noſtre delectationis propinate.
Tunc tanquam ereum liquorem candenteꝫ omĩ genere fetoris mix-
tum ori eius appoſuerunt. ⁊ appoſitus per omnia membra eius in
flammas diffuſus effundebatur: quo potato ioculatores demones q̄
ei iocularentur admiſit. Qui accipientes duo cornua ignibus plena
auribus eius appoſuerunt. ⁊ corniculari incipientes ſcintillas per o-
culos eius ⁊ ꝑ nares. ⁊ ꝑ oĩa foramĩa eius emittebãt Deiñ in camerã
miſit vbi cõtra delcãtões carnales quas ſolebat cũ puellis dũ adhuc
viueret exercere ĩfernales pateref amaritudĩes. que oĩm ſerpentium
gñibꝫ erat repleta Et ita nimio calori inceſa ꝙ cãdentis ferri ſatis vin
ceret ardorẽ. a q̄bꝫ exceptus q̄ꝫ horribil'r ãplexatꝰ quãq̄ꝫ decoroſe oſ-
culatus. quãq̄ꝫ miſerabil'r ſic ꝯtrectatꝰ ⁊ ꝑ oĩa mẽbra diſcerptꝰ a nobis
pius pater remoueat ꝙ nũq̄ꝫ expiamur Et ꝯtra queq̄ꝫ oblectamen-
ta carnalia. q̄ prius habuerat viuẽs ſingl'a tormẽta infernalia infere

bant Hoc viſo aĩa monachi ad corpus redijt. ⁊ quod viderat ob vti
litatem audientium plurimis enarrauit.

Aliud

¶ Erant in ſchola duo inſolētiſſimi ſcholares adoleſcētes ꝗ nō ſoluꝫ
nō pati volebāt correctōes mgrĩ. verũetiam ⁊ ad inſolētias ⁊ diſſolu
tōes alios ſtudere volētes ſepiſſime cōpellebāt. ⁊ hoc ꝗdem magiſter
emēdare nō poterat nec audebat. Contigit ergo magiſtrum mori et
tercio die aut quarto in media ſchola in effigie mgrĩ diabolum cum
vĩga ferrea coram omibus apparere. Nec mora cum nigro vultu in
adoleſcentes dictos exurgens. ⁊ cum vĩga illis mortem intemptās re/
pente diſparuit. Moxq; illi pre pauore in furiam vĩſi poſt dies aliquot
obierunt. Ex hinc ergo ſcholares diuinum aduertant iudicium. et
magriſtris ſuis ſubdi diſcant. nec vnq; refugiant corrigi ne eis cōtin/
gat poſtmodum cum vĩga ferrea vapulare.

¶ Refert petrus cluniacēſis ꝙ apud caſtꝝ lizimacum qḋ ĩpictauiēſi
pago eſt ſitua cũ nuꝑ ꝗdam preſbyter erat ꝗ ſacerdotal' ordis ſuꝑ ce/
leſtem dignitatē miſerrime vite cōuerſatione deturpās nō ad aĩarum
ꝗbus ꝑerat curam ſed ad carnis voluptatē explēdam ſacro miniſteri
o vtebatur. Territus tñ conſcie malo ſicut aliqñ. ⁊ mali ad horaꝫ cō/
pungũtur familiaritatē quorũdam bonoꝝ viroꝝ expetijt. ⁊ abbati
boneuallis ⁊ frĩbus eiuſdem monaſterij ſe in amicicia ſpecietenus co/
pulauit. Qui longo tꝑe eum de vite emendatōe ꝓmouētes. ⁊ vt ſeculo
lo renũciare. aſſidue exhortantis nihil ab eo impetrare ꝑter inanem
ſpem potuerũt. Nam libẽter ꝗ dicebāt audire ſe fingēs. ⁊ ſꝑ eos de ꝯ
uerſione ſuſpendēs de ſocietate ſcōꝝ illoꝝ gl'abatur. nec ammonitōs
vel exēplis eoꝝ a malis retrahabat. In illis itaq; ꝑdite ſue actibꝰ per/
durās. ⁊ obſtinatōe impia irā ſibi in die ire theſaurizans in morbuꝫ
incidit. Qui poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema ꝑuenit. Adi/
erat eum ꝑor viſitatōis grã iam dicti monaſterij atq; cũ eo per aliq;
tum diei ſpaciũ ipſo quoq; rogāte ꝑmanſerat. Et nocte ſuꝑueniente
cum cunctis deſcendētibus ſolus lecto eius aſſideret. clamare terribi/
liter eger ille ad priorem cepit. Succurre ſuccurre ait ſuccurre. Ecce
duo ſuꝑ oēm feritatem leones expauēdi ipetum in me faciũt. ⁊ hiāti
ore ac rictu feroci ꝑ fruſta me i pene deſerpũt. totũq; ꝯſũere volũt. De/
precare cito dñm vt ab his eripiar añq; eoꝝ morſibꝰ cōſumar. Dice/
bat hoc ⁊ tremebat. ⁊ velut deuoraturos fugiēs timore defecto corpo/
ri vires addēte retro ſedebat. Prior vocis ac guſtus illius turbatus
terrore non ſine multo ⁊ ipſe timore erat. at ꝑces tñ ipſe neccitate im/
pellente ꝯuerſus pro miſero illo (vt poterat) deuꝫ exorabat. Quo orā/
te mutata voce eger. Bñ inꝗt bñ receſſerũt crudeles beſtie. ⁊ ꝑ orōes
tuas iam nuſq; apparent. Et q̄r vſq; ad vltimũ ſpũm ſꝑ compos ſui

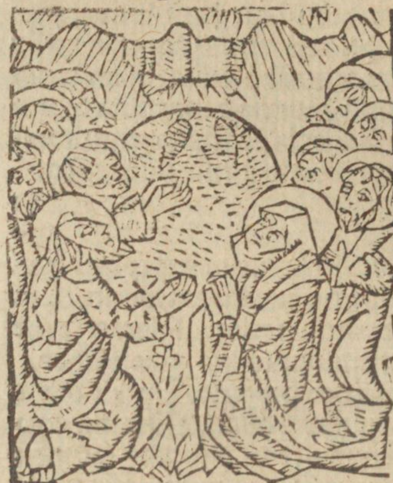
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

extitit: nec vt quidam moriētium ſolēt vel in modico ſenſu īminutus
fuit cōuerſus ad ꝑoꝛem loq̄ cum ipſo de q̄buſdam vt ſaniſſimus ce/
pit. Cumq̄ȝ tam de his q̄ȝ de alijs multa īter ſe v̾ba ꝯferrēt hoꝛe fere
vnius ſpacio elapſo rurſus inclamare lōge terribilius q̄ȝ ꝑus exoꝛſus
eſt. En inq̄t en ignis de celo vt toꝛrēs inūdans dn̄dit. ⁊ ſuꝑ hūc lcm̄
veniēs iam iāq̄ȝ me in fauillā vſq̄ȝ ꝯburit. feſtina. adiuua. oꝛa. ſi foꝛ
te ab hac moꝛte eripi valeā. Et hec dicēs manib⁹ ⁊ brachijs opꝛoꝛia
ſubleuabat. ⁊ ea velut aliq̄d iuuare poſſent īuiſibilib⁹ ignib⁹ turbat⁹
opponebat. Sed nequaq̄ȝ. Nō em̄ coꝛꝑalia tegmīa ab ſpiritalib⁹ in
cendijs tegere poterāt. quē celeſti vindicte ipia opera exponebāt. Pꝛi
oꝛ adaucto timoꝛe denuo ad oꝛōem ꝯuertit̾ ⁊ q̄ȝtum in tali caſu poſ
ſibile erat dn̄i miam pꝛo eo depcabat̾. Jllo vt ſup̄ oꝛōni inſtāte poſt
paululū patiēs gratulatōis vocib⁹ p̄ces eius īterrupit dicēs Jam ab
igne tutus ſum. nam dum ſuꝑ me (vt dixi) cum īpetu deſcenderet: īter
poſitus eſt lintheus vſq̄ȝ ad quē ignis ꝑuenit ſed eum trāſire nō potu
it Jamiā ab iſto ꝑiculo ereptus oꝛo ne a me diſcedas quouſq̄ȝ q̄s illo/
rum finis futurus ſit agnoſcas. Tūc ꝑoꝛ qui tam timoꝛe q̄ȝ hoſpitā/
di neccitate recedere nolebat ſubſtitit. ⁊ ab oꝛōe ſurgēs rurſum ei aſſe/
dit. Cumq̄ȝ eum tātis terroꝛib⁹ anxiū ꝯſularet̾. ⁊ vterq̄ȝ adinuicē (vt
ꝑus colloq̄ret̾) ſubito egrotus ad īuiſibilia ereptus obmutuit. eū ꝑoꝛ
raptū ab humāis intelligēs rei exitū p̄ſtolabat̾. Tum ecce poſt mul/
tum noctis ſpaciū homo ad ſe redijt ⁊ miſerabil̾r ingemiſcēs ait. ha.
ha. ad iudiciū eternū raptus ſum. ⁊ heu miſer eterna moꝛte dānatus
ſum Traditus ſum hoꝛrēdis toꝛtoꝛib⁹ igne īextinguibili: cū diabo/
lo ⁊ angel' eius ꝑpetuo cruciādus Ecce ecce ignita ſartago plena bu/
lienti adipe quā coꝛā me toꝛmētoꝝ miſtri detulerūt. eāq̄ȝ ad me fri/
gendū vndiq̄ȝ ſuccenderūt. Et cū ſepe noīatus ꝑoꝛ oꝛōni ſicut iā bis
fecerat tercio q̄ȝ incubuiſſet ille ait. Ceſſa ceſſa oꝛo pꝛo me oꝛar. ne ꝑ
illo vltra fatigeris pꝛo quo nullatenus exaudieris. Pꝛioꝛe āt dicēte
frater redi ad coꝛ ⁊ miſericoꝛdiā dum adhuc viuis a deo require. ille
adiecit. Putas ait me vt ſanum loqui. Nō ait īſanio ſed ſana mente
ea que dixi cōfirmo. Et cucullam pꝛioꝛis manu tenens eum īterro/
gaui. Nonne hoc quod manu teneo cuculla tua eſt quo reſpondēte.
eſt. adiūxit Sicut hec veſtis cuculla eſt. ⁊ ſicut hoc quod ſubſtratum
ē mihi palea ē. ſic ⁊ hoc quod coꝛam cerno ignita ſartago eſt. Et dum
hec loq̄retur gutta inuiſibil' ignis de illa quā videbat ſartagine exili
ens in manu eius ꝑoꝛe vidēte cecidit. ⁊ mirabile dictu cutem ⁊ carnē
vſq̄ȝ ad ītima oſſis cōſumpſit. Tūc ille acri cū gemitu En inq̄t indu
biat ei ꝓbatio Nam ſicut iſta quā vides de ſartagīe ꝓlapſa gutta car/
nis ꝑtem ꝯſumpſit ſic cōfeſtim me ignea voꝛago cōſumet. ꝑoꝛ ad iſ/
ta ſtupēte iterū dixit. Ecce ſartaginm eipſam miſtri infernales ꝑpius

afferunt ⁊ vt me in illam inijciãt iamiã𝇇 manus adaptant. Et poſt
modicum. Ecce lintheũ in quo iaceo vndiq𝇇 concurrẽtes accipiũt. et
in igneam ſartaginem eternam𝇇 fixuram ꝓijciũt. Hec velut vltimũ
vale mox vt ꝓꝛi atq𝇇 his q̇ ad hoc ſpectaculum hoꝛrẽdum ꝯuenerãt
dixit. ſubtracta voce ⁊ reflexa ceruice puniẽdum ſpm̃ ꝯdemnatis ſpi/
ritibus tradidit. Tantus vero terroꝛ oẽs inuaſit vt oẽs aufugerent.
nec aliq̇s in domo vbi moꝛtui cadauer remãſerat remanere auderent.
Facto mane miſeꝝ cadauer ſepulture traditũ eſt. Poſt aliquot autẽ
dies cum ad vniuerſos circa poſitos. hec tam terribil' fama ꝑueniſſet
rei ꝟitatem probare volẽtes tumulum aꝑuerũt ⁊ foſſam illam quam
in manu adhuc viuẽtis preſbyteri gutta ꝑnuncia damnatõis fecerat
in moꝛtuo cadauere inuenerũt. que oĩa ſicut btũs Gregoꝛius d̃t. nul
lo mõ ꝓpter ſe infelix preſbyter vidit cui nihil ipſa viſio cõtulit. ſꝫ quã/
ta cautela ſacerdotale officium amminiſtrãduꝫ q̃ꝫ reuerenter diuina
myſteria ſint tractãda. ſupera ſup eũ diſpoſitio demõſtrauit. ¶ Aliud
¶ Duo clerici vno coꝛde intrabãt monaſterium. ⁊ tam exẽplariter vi/
uebãt vt oẽs eos diligerẽt. Poſt duodecim ãnos vnus moꝛitur. Cui
minoꝛ ait. Tecum pro deo parẽtes ⁊ patriam reliqui. ſolare ergo me
um exilium tuo reditu: vt ſciam q̇d meruimus omia relinquentes.
Faciam inquit o dimidium coꝛdis mei deo propicio. Tu aũt dilige
moꝛtuum. q꞉ vnus te efficaciter ſicut matrem dilexi. Moꝛitur ergo
quaſi dulciter doꝛmiẽs. Et ecce die ſeptimo redit moꝛtuus iocunda
⁊ ſplendẽte facie dicẽs. Mi frater henrice ſicut audiuimus ſic vidi/
mus in ciuitate dñi virtutum. Dudum iam cẽtuplum recepi. ⁊ ecce
vitam eternam poſſideo. Preferebat aũt in dextera eius eccl'am au/
ream miri artificij ⁊ decoꝛis. ſiniſtra ꝟo coꝛdis locum tegebat. Ille ve
ro viuus ſupra q̃ꝫ dici p̃t exhilaratus ait. Cur mi dulcis frater gherar/
de in manu tua ita reuerẽter geris eccl'am. quare etiã coꝛ tuũ celes ſo
lita dilectõe edicito. Intrepidus ait. audi q꞉ cõſolari te reuerſus ſum.
Noſti q꞉ eccl'am a meis mihi ſumptuoſe procuratã cum eius hono/
re ⁊ cõmodo amoꝛe ꝑfectõis euangelice ⁊ timoꝛe ꝑiculi q̇d eſt in cura
aĩaꝝ reliqui. Quare ſup oẽs reges terre ⁊ cunctas ſeculi diuitias cuꝫ
btĩs eternaliter exulto. Cui aũt amoꝛe coꝛ meũ celo q꞉ ipm̃ precioſo
lapide tanti ſplẽdoꝛis decoꝛatur. vt viſus tuus mox ex illo cecaretur
quod conſecutus ſum a domino meo ieſu chriſto. quia eius paſſionis
⁊ incarnationis bñficium quotidie deuotus ruminare ſolebam. Si
me diligis inquit tolle cito manum libenter pro hoc vidẽdo vnum o
culum expẽdam. quod dixit ⁊ fecit. Cum aũt nimis ardẽter pro tan/
to gaudio etiam altera priuari deſiderabat ait illi beatus. Mea in/
teruẽtione triceſima die mihi iungeris ⁊ gaudium noſtrum nemo tol/
let a nobis. Interim dic fratribus. quia magna eos premia manent

nemo tepeſcat. frater ꝟo ſic diſponebat domui ſue id eſt cõſcientie vt
nihil liberet niſi ∘ibus aie. Flentibus aũt pre amore fratrib; eius tri/
ceſima die iocunde eiſdẽ valedixit atq; migrauit.

De quarto nouiſſimorum quod eſt regnum celorum.

Uartum nouiſſimoꝝ quod
valde ꝛ p̃cipue debet hoīes
a pctīs retrahere eſt gl'a celeſ
tis Si hõ ſe refrenat ab homicidio
vel ꝯſili'i ope criminoſo, ne ꝑdat tēpa
lia. quãto magis debet ſe cohercere
ab omī actu illicito ne amittat gau
dia ſempiterna. Uñ Au. in libro ꝯ
feſſionũ. Et gaudiũ qđ nõ datur i/
pijs. ſed eis qui te colũt quoꝝ gau/
diũ tu ipſe es Et ergo ſcribitur p̃io
ad Coꝝ. vi. Iniqui regnũ dei non
poſſidebũt. immo cũ maxima cõfu
ſione repellent ab eodẽ. ſicut goliar
di ꝛ nebulones viliſſimi indignan/
ter repelli ſolent ab imꝑatoris curi
a ne illic ſedeant cum regibus ꝛ p̃ncipibus in tam excellẽti ꝛ ſolemni
menſa. Dicit em̃ caſſiodorus ſuꝑ illud pſal. Expelle eos qm̃ irritaue/
runt te dñe. Hic diſcimus ꝙ tm̃ vnuſquiſq; repellit quãtum ei⁹ pctã
cumulãtur. quãtitas em̃ delicti mẽſura eſt repudij. Nũquid ergo q̃/
libet pctã vitabit. ꝛ tanq̃ʒ mortiferꝝ celerius abhorrebit. qui ꝑ hec ce/
leſte gaudiũ ſe nouerit amiſſuꝝ. De hac em̃ īcomprehẽſibili gl'a ego
pauꝑ ingenio q̃d loquẽdo ꝓferã Si em̃ oculus nõ vidit nec auris au
diuit nec in cor hoīs aſcẽdit. q̃ preꝑauit de⁹ diligẽtib; ſe. Sicut ſcribi
tur p̃mo ad coꝝ. ij. de illis q̃ tunc referã. Certe quaſi balbuciẽdo ſi ce
cus natus diſputans de coloribus non conſiderans de ſenſu proprio
ſed multiplici ſcripturarũ teſtimonio pauliſper inde dicam.

¶ Eſt igitur notãdum. ꝙ quãuis in regno dei ſunt valde multa. imo
innũerabilia eius felicitatẽ tangẽtia ꝛ gl'am pleniſſime atteſtãtia Ip
ſum tũ quo ad pñs ſpẽaliter a trib; cõmendat. Primo a ſumma pul/
chritudie ſiue claritate Scđo a bonoꝝ oīm copioſitate Tercio a ma/
xima leticia iugiter durãte Nam ibi eſt imenſa pulchritudo ſiue cla/
ritas bonoꝝ īfinita copioſitas. ſummũ gaudiũ ꝛ ſtabilis eternitas De
quib; hic ꝑ ordinẽ breuiter dicetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

De pulchritudine regni

celorum:

N p̄mis igitur regnum dei cōmendatur a ſumma pulchritu-
dine ſiue claritate. Nam vt dr ſapiētie. v. Ipſum dr regnum
decoris. Hinc eſt qd pſal. dt. Dn̄e dilexi decorem domus tue
Vn̄ Thobie. xiij. Beatus ero ſi fuerint reliquie ſeminis mei ad vidē
dam claritatem hieruſalem. Porte eius ex ſaphiro ⁊ ſmaragdo edi-
ficabuntur ⁊ ex lapide precioſo. Omnis circuitus muroꝝ eius ex la-
pide candido ⁊ auro mūdo omēs platee eius ſternentur. Item Apo.
xxi. Ipſa ciuitas aurum mūdum ſile vitro mūdo fundamēta muri ci-
uitatis ſunt lapide p̄cioſo ornata. ⁊ duodecī porte. xij. margarite ſunt
ꝑ ſingulas. ⁊ ſingule porte erant ex ſingulis margaritis. ⁊ platee ciui-
tatis auꝝ mūdum tanq̄ vitꝝ ꝑlucidum. ⁊ tēplum non vidi in ea.
Dn̄s em̄ deus om̄ps templum eius eſt ⁊ agnus. Et ciuitas non eget
ſole neq̄ luna vt luceant in ea. Nam claritas dei illumīabit eam. In
lucerna eius eſt agnus ⁊ ambulabunt gētes in luīe eius. Item Apo.
Nox vltra nō erit ⁊ non egebunt luīe lucerne neq̄ lumine ſolis. q̄m
deus illumīabit illos. ⁊ regnabūt in ſecula ſeculoꝝ. Cū quo videtur
ↄcordare illud Eſa. xl. Nō erit tibi āplius ſol ad lucēdum ꝑ diē. nec
ſplēdor lune illumīabit te. ſed erit tibi dn̄s in lucē ſempiternā Ipſe eī
eſt ſpeculū ſine macula ⁊ cādor lucis eterne Sicut ſcribit ſap. vij.
Item ſplēdor gl'e vt habet ad Hebreos p̄mo Nā ſplēdor eius vt lux
erit Abacuc. iij. Ab hoc ſplēdore oēs ſcī in regno celoꝝ recipiūt lucē
⁊ fulgorē ſempiternū quo aſſidue felices letātur Vn̄ Iudicū. v. Qui
diligunt te ſicut ſol in ortu ſuo ſplendet ita rutilēt. Et ergo dr Sap.
iij. Fulgebūt iuſti. ⁊ tanq̄ ſcī illi in arūdineto diſcurrēt. Mat. xiij.
Fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno pr̄is eoꝝ. O q̄ glorioſum eſt hoc re-
gnum. ⁊ q̄ dilecta tabernacula tua dn̄e virtutum q̄ magnus decor.
q̄ ingens ſplēdor in ciuitate dn̄i. q̄ mira claritas. et q̄ ſumma ame-
nitas in celeſti patria. Unde Auguſtinus de libero arbitrio ſic inq̄t.
Tanta eſt pulchritudo iuſticie. Tanta eſt iocunditas lucis eterne.
vt etiam ſi non liceret āplius in ea delectari q̄ vnius diei hora ꝓpter
hoc ſolū innūerabiles hui⁹ vite dies pleni delicijs ⁊ affluētia bonoꝝ
tp̄alium recte ⁊ merito deſpicerent. Non em̄ falſo aut prauo affectu
dictum eſt Quoniam melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuꝑ milia.
Quare idem Auguſtinus in libro de ciuitate dei exclamans ita di-
xit. O celeſtis hieruſalē domus illuminoſa ad te ſuſpirat peregrinati-
o mea ⁊ poſſideat me in te q̄ fecit ⁊ me ⁊ te. Unde Bernardus in ome-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ſia tercia ſupmiſſus eſt. O q̄ꝫ glorioſum eſt regnum illud in quo re-
ges cōgregati cōuenerunt in vnū ad laudādum. ſcꝫ ad glorificādum
eum q̄ ſup oēs eſt rex regū ꝛ dn̄s dn̄antium. de cuius ſplēdidiſſima cō-
templatōe fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno pr̄is eoꝝ. Hinc ꝓpheta dꝫ.
Adimplebis me leticia cū vultu tuo. Vn̄ iob. xiij. Videbit faciē eius
in iubilatōe. Hāc faciē oēs inſpiciēt qui dn̄o fidel'r ſeruierūt in hūili-
tate cordis. in laboribꝫ plīmis ac operibꝫ ꝟtuoſis. Vn̄ Apocal'. vlti-
mo. Serui eius ſeruient illi ꝛ videbūt faciē eius. Et iō dꝫ eſa. xxxiij.
Regē in decore ſuo videbūt. O q̄ꝫ pium ꝛ q̄ꝫ gratū. q̄ꝫ ſuaue q̄ꝫ btm̄
erit tūc ieſum videre his q̄ eū dilexere. Tūc certe exclamādo dicēs illō
Abacuc. iij. ego āt in dn̄o gaudebo. ꝛ exultabo in deo ieſu meo. O q̄ꝫ-
tum gaudebūt quos gaudia ſumma replebūt. Quos illuſtrabit. q̄s
ſp glorificabit. Viſio ſancta dei. ſplendorq̄ꝫ ſue faciei.

De copioſitate omniū bonorum regni celeſtis.

Egnū celeſte cōmendeꝛ ſc̄do a bonoꝝ oīm copioſitate. Vn̄
Auguſtinus in libro de ciuitate dei. ſic dꝫ. Qd̄ deus prepa-
uit diligētibus ſe. ſpe nō attingiꝛ. charitate nō cōprehēditur.
deſideria ꝛ vota trāſgrediꝛ. Acquiri pt̄. eſtimari non pt̄. Item Ber.
Merces ſcōꝝ tam magna q̄ nō pt̄ meſurari tam multa q̄ nō pt̄ nu-
merari. tam copioſa q̄ non pt̄ eſtimari. De his ſupabundātibus bo-
nis ꝛ diuitijs ipſius regni celeſtis Ita ſcribitur deutero. viij. Dn̄s ds̄
tuus introducit te in terram bonam terrā viuoꝝ aquarūq̄ꝫ ꝛ fontiuꝫ
in cuius campis ꝛ montibus erumpent fluuioꝝ abiſſi. Terram fru-
menti ordei ꝛ vineaꝝ in qua ficus mala granata ꝛ oliueta naſcunꝛ.
terram olei ꝛ mellis. vbi abſq̄ꝫ vlla penuria comedes panem tuum ꝛ
rerum oīm abundantia perfrueris. Certe hec terra fertilis copioſiſſi-
me fluens lacte ac dulcedine mellis. Hec eſt terra ad quā exploran-
dam miſſi ſunt filij dan. ſicut ſcribitur Judicū. xviij. Qui redeuntes
dixerūt. vidimus terram valde opulētam ꝛ vberem. nolite negligere
nolite ceſſare eamus ꝛ poſſidamus eam nullus erit labor. Tradetq̄ꝫ
dn̄s nobis locum in quo nullius rei eſt penuria. Nā om̄e qd̄ moleſtat
ibi deeſt. Auguſtinus. Eterna btītudo cōſiſtit in duobus ſcꝫ in neceſ-
ſaria abſentia oīs mali ꝛ necc̄aria p̄ñtia oīs boni. Si em̄ queris quid
ibi eſt. Aliter non pt̄ videri niſi quicquid boni eſt. ꝛ quicquid mali ē
nuſquā eſt. Et ergo dꝫ btūs Grego. Nihil exterius qd̄ ibi appetatur.
ꝛ nihil interius qd̄ ibi faſtidiatur. Iō ſcribitur Apocal'. vltimo. Nō
eſurient neq̄ꝫ ſitient amplius. ꝛ nō cadet ſup eos ſol. neq̄ꝫ vllus eſtus
quoniā agnus dei qui in medio throni ē reget eos. et deducet eos ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

vite fontes aquaꝝ. Et ibidē oſtēdit mihi flumē aque vite q̇ ſitit veni
at. q̇ vult accipiat vite aquam gratis Qui aūt biberit ex hac aqua nō
ſitiet iterꝝ ſed fiet in eo fons aque ſaliētis in vitam eternam. Ut habe
tur Joānis q̄rto. O q̄ꝫ felix patria. q̄ꝫ beata terra vbi deus erit om̄ia
in om̄ibus ⁊ nullius rei eſt penuria ſeu aliquis defectus Certe hec pa
tria locus eſt paſcue celeſtis vbi nihil deerit. in quo fideles ſuos domi
nus reficiet ſuauiter ac perpetue collocauit Uñ Ezechie. triceſimoq̄r
to. Inducam eas in terram ſuam ⁊ paſcam eas in mōtibus iſrael. in
riuis in cūctis terre. in paſcuis vberrimis paſcam eas ⁊ in mōtibus ex
celſis erūt paſcue earum. ibi requieſcēt in herbis virētibꝰ ⁊ in paſcuis
pinguibꝰ paſcētur ſuꝑ mōtes iſrael. Ipſi em̄ ſcī paſcētur in cognitione
ſumme veritatis. ⁊ illa erūt paſcua vberrima ſiue ingrediātur ad con
templādum diuinitatē. ſiue egrediātur ad cōſiderādum humanita
tem vtrobiqꝫ inueniēt plenā ſocietatem. Uñ Joānis. x. Ingredietur
et egredientur ⁊ paſcua inueniēt. Item paſcētur in delectatōe ⁊ fruiti
one ſumme ſuauitatis. ⁊ illa erunt paſcua pinguia. Uñ dicit̄ in pſal.
Ex adipe frumēti ſatiat te Adeps huius frumēti eſt delectatio. ⁊ ſua
uitas que cauſatur ex amore dei. Hoc ergo amore ſicut adipe ⁊ pin-
guedine repleatur aīma mea. Paſcētur etiam in eternitate perpetue
ſecuritatis. ⁊ illa paſcua erūt virētia. nunq̄ꝫ em̄ areſcēt ſed ſemper vi-
reſcent ⁊ in pulchritudine ꝑpetua durabūt. Ecce qualis patria. et q̄ꝫ
bona terra. vbi tam vberrima pinguia ⁊ virētia erūt paſcua beatorū.
Hec eſt xp̄e terra viuētium in qua credimus tot ⁊ tanta videre bona
dñi Uñ dr̄ ī pſal. Replebimur in bonis domꝰ tue. ⁊ q̄ ſunt ī illa bona
q̄bꝰ ſcī replebunt̄ niſi illa incōp̄heſibil' gl'a btōꝝ. Nā vt dīt btūs Ber
nardus in ſermone de dedicatōe Ad imaginē dei facta eſt aīa rōnalis
ceteris oībus occupari poteſt. repleri nō poteſt. Capacitatem em̄ dei
quicquid deo minus ē nō implebit. Hac ineffabili gloria nō ſolū im
plebimur: verumetiam vſqꝫ ad ſummum īebriamur. Uñ Hieremie
xxxi. Inebriabo ſacerdotum aīas cum pinguedine hoc faciet in cena
magna fidelibꝰ p̄parata. Tūc em̄ p̄cinget ſe ⁊ faciet illos diſcumbe-
re. ⁊ tranſiēs miſtrabit illis ferculum ſue glorie: ⁊ vinum mire ſuaui-
tatis ⁊ leticie eis exhibēdo. Tūc dicet ille diſcumbētibus. Canticoꝝ
quito. Comedite ⁊ bibite amici ⁊ inebriamini chariſſimi. Hinc ſcri
bitur Eſaie. xxix. Inebriamini ⁊ nō in vino. Et vñ tunc inebriabun
tur. Certe a gaudio multiplici. ⁊ gloria celeſti. ¶ O deus eterne quā
dulciter ⁊ plene tūc fideles tui inebriabūtur ab vbertate domus tue
⁊ torrēte voluptatis tue. Quoniam apud te ē fons vite. fons īdefici
ens btitudīs ⁊ gl'e. vtiqꝫ hāc domum decet ſanctitudo dñe in lōgitu-
dine dierum. Ipſa em̄ ē domus domini diuitijs referta: ⁊ ciuitas dei
noſtri om̄ibus bonis adimpleta quapropter ſcribitur Eſaie. xxiij. O.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

culi tui videbunt hieruſalem opulentam ciuitatem. Huius ciuitatis opulentia ſeu bonorum maxima abundantia nō ſolum patet ex predictis. ſed etiam ſpecialiter ex multitudine eius pacis in qua delectabuntur manſueti qui hereditabunt illam terrā ſupius expreſſam Eſaie. lv. In leticia egrediemini ⁊ in pace deducemini O q̄ʒta ipſius hieruſalem abundantia pacis eius in ꝑpetuum nūq̄ʒ erit finis. Sicut ſcribit Eſaie. ix. Itē eiuſdem. xxxij. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. in tabernaculis fiducie. in requie epulenta. Et ergo benedr thobie. xiij. Hieruſalem ciuitas dei. beati oēs q̄ diligūt te ⁊ gaudent ſuꝑ pacem tuam. Nā ſicut habetur Ezechie. xiij. In te vidēt ſancti viſiones pacis ibi pax ſuꝑ oēm pacem ibi pax ſumma q̄ exuperat omnē ſenſum necnō antecedit humanū intellectum Qui tāte pacis voluerit eſſe particeps cuʒ ſanctis in celis diſcat nunc humiliter pati in terris. Nam vt ſcribit in aurora ad tam p̄claram requiem patiendo ꝑuenitur. Nec niſi ꝑ penā ſapiēs hac luce potitur.

De maxima ⁊ ſtabili leticia regni celeſtis

¶ Poſtremo regnū dei cōmendat a maxima leticia iugiter duratē in eternitate. Vn̄ gregorius in omel. Que lingua dicere vl' q̄s intellectus capē ſufficit illa ſupne ciuitatis quāta ſint gaudia angelorum choris intereſſe cū btiſſimis ſpiritib̄ gl'e cōditoris aſſiſtere pn̄teʒ dei vultū cernere. incircumſcriptū lumē videri. nullo mortis metu affici incorruptionis perpetuitate letari Certe hec eſt ciuitas dei noſtri hieruſalem vrbs beata hieruſalem que vt ciuitas edificatur. O ciuitas ciuitatum. in qua ſunt tanta gaudia ⁊ leticie beatorum. Eſaie vltimo Letamini cum hieruſalem ⁊ exultate in ea omnes qui diligitis eam gaudete cum ea gaudio vniuerſi qui lugebatis ſuper eam ⁊ fugiebatis ⁊ repleamini ab vbere conſolationis eius ⁊ vt mulgeatis ⁊ deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. De immenſa huius ciuitatis gloria ſic dicit ſanctus Auguſtinus in libro de ciuitate dei. Quanta erit illa felicitas vbi nullum latebit bonum vacabitur dei laudibus qui erit omnia in omībus. Eſaie. lxiiij. Oculus non vidit deus abs te que preparaſti expectantibus te. que ſanctis donaturus es in maxima leticia perpetuo poſſidenda. Et eiuſdem triceſimoquinto. Venient in ſyon cum laude ⁊ leticia ſempiterna ſuper capita eorū Hinc eſt ꝙ ps̄. dicit. Nouit dominus dies immaculatorum ⁊ hereditas eorum in eternum erit. Vere ſicut ſcribitur Thobie. xiij Magnus es domine in eternum ⁊ in omnia ſecula regnum tuum. Auguſtinus in libro de ciuitate dei. Vacabimus ⁊ videbimus ⁊ amabimus ⁊ laudabimus ecce quid erit in fine ſine fine. Nā q̄s noſter alius erit finis niſi peruenire ad regnum cuius nullus erit finis. Veriſſime regnum tuum domine regnum omnium ſeculorum ⁊ dominatio tua in om/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ni generatiõnẽ ⁊ generationem. Et ideo ſcribitur Thobie. xiij. Bene
dictus dominus qui exaltauit hieruſalem vt ſit regnum eius in ſecu-
la ſclorum ſup eam. O ꝙ̃ gl'oſum eſt hoc regnum in quo cum chriſto
gaudẽt oĩs ſancti. amictiq̄ ſtolis albis ſequunt̃ agnum quocumq̄
ierit De quo regno dicit btũs Auguſtinus in libro de cõflictu viciorꝫ
et ꝟtutum. Recedat amor pñtis ſeculi in quo nullus ita naſcit̃ vt nõ
moriatur. ⁊ ſuccedat amor futuri ſeculi in quo oẽs viuificant̃ vt non
moriãtur deinceps. vbi nulla aduerſitas turbat. nulla neceſſitas ãgu
ſtat. nulla moleſtia inquietat. ſed ꝑennis dei leticia ibi regnat. Hoc ẽ
ꝙ dr̄ in pſal. Iuſti epulẽtur ⁊ exultent in cõſpectu dei ⁊ delectẽtur in
leticia. Item eſaie. xxxv. Gaudiũ ⁊ leticiã obtinebũt ⁊ fugiẽt dolor ⁊
gemitus. Uñ apocal'. xxi. Abſterget deus oẽm lachrymã ab ocul' ſcõ
rum. ⁊ mors vltra nõ erit neq̄ luctus neq̄ clamor neq̄ dolor erit vl-
tra. qm̃ ꝓ̇ma abierũt ¶ Item eſaie. xxv. Aufert deus oẽm lachrymam
ab omĩ facie. ⁊ obprobriũ populi ſui auferret de vniuerſa terra Et di
cent in illa die Ecce deus noſter expectauimus eũ. exultabimus ⁊ le
tabimur in ſalutari eius. O ꝙ̃ta leticia qñ nõ ſolum in aĩa ſed etiam
in corꝑe fuerit glorificandũ. Eſaie. lxi. In terra ſua duplicia poſſide-
bũt. Et ꝓuerb. 02 vltimo. Oẽs domeſtici eius amicti ſunt duplicibꝰ
id eſt duabꝰ ſtolis quarũ vnã ſcꝫ aĩe iam poſſidẽt ⁊ reliq̄. ſ. corꝑis ex
pectant accepturi. Item qm̃ nõ ſolum erit eis gaudiũ de bonis oꝑibꝰ
proprijs. ſed etiã de meritis ſingulis omniũ beatorꝫ. Uñ dicit domi
nus Hiere. xxxij. Habitare eos faciam cõfidenter ⁊ erũt mihi in po
pulũ ⁊ ero eis in deum ⁊ dabo eis cor vnum non vnitate ſubſtãtie: ſꝫ
vinculo charitatis. Ecce chariſſime ſi anima martyris cõfeſſoris vel
virginis ⁊ anima tua tunc erunt vna conſequens videtur ꝙ illorum
gaudium etiam erit ⁊ tuum Simile eſt de anima apoſtoli vel cuiuſli
bet alterius ſancti. Hinc gregorius dicit. Tanta eſt vis charitatis.
omnia ſociat vt bonum quod quis in ſe non ſuſcipit. in alio gaudeat
accepiſſe. Certe illud ammirandum multiplex gaudium in cor homi
nis non aſcendit. Et ergo quilibet totus ipſum gaudium introibit. ⁊
ſic gaudium ſuum plenum erit. Nam intus ⁊ extra ſubtus ⁊ ſupra.
immo circunquaq̄ mirabiliter gaudebit. intus de puritate conſcien-
tie. extra de corporis glorificatione. ſubtus de celo ⁊ aliarum creatu
rarum pulchritudine ⁊ inuocatione. ſupra de dei viſione ⁊ circumcir
ca de angelorum ⁊ omnium ſanctorum iocunditate ⁊ delectabili aſſo
ciatione. Uere vere vere nemo poteſt cogitare quantum erit exultare
tunc in celis habitare et cum angelis regnare. ¶ Et ergo bene dicitur
Matthei. viceſimoquito. Intra in gaudiũ dñi tui. intra in hoſpitiũ
gandij. nã nõ poterit intrare cor tuũ de immẽſitate gaudiorꝫ celeſtiũ
Sic dicit beatus Bernardus in libro meditationũ ſuarũ Ibi totum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

leticia totum exultatio poſſidet. homineſq; angel' ſociati ſine vlla car
nis ĩfirmitate imperpetuum manebũt. iocunditas infinita. btitudo
ſempiterna. in qua q̄ ſemel ſuſcipitur. ſemꝑ tenetur ibi reques a labori/
bus. pax ab hoſtibus, amenitas de nouitate. ſecuritas de eternitate.
dulcedo ꝛ ſuauitas de dei viſione. Et quis illic habitare vehementer
nõ deſiderat/ ꝛ ꝓpter pacem ꝛ ꝓpter amenitatẽ ꝛ ꝓpter eternitatem ꝛ ꝓ
pter dei viſionẽ. Jtem dicit alibi adhuc idẽ Bernardus. Tanta ẽ io
cũditas ꝛ ſuauitas illius patrie celeſtis ꝙ ſi nõ liceret ibi eſſe niſi ꝑ v/
nius hore ſpaciũ om̄s dies huius vite pleni delicijs merito cõtemne/
rentur. Cui compata oĩs aliũde ſuauitas dolor eſt. om̄is iocũditas
meror. om̄e dulce amarum. om̄e decorũ fedum. ꝛ om̄e aliud quicq̄d
delectare poſſet moleſtum. cum dei bonitas in infinitũ excedat oẽm
aliam bonitatem. O bone deus: quid mihi eſt in celo. ꝛ a te q̄d volui
ſuꝑ terram. cum hec oĩa ſunt deſiderabilia ſuꝑ aurum ꝛ lapidẽ p̄cio/
ſum multum. ꝛ dulciora ſuꝑ mel ꝛ fauum. O q̄d dicemus de hac pa
tria. quid de hieruſalem vrbe tam btã. Per hos enĩ viros ſicut ſcribi
tur Thobie. xiij. Jnceſſanter iocũde ꝛ dulciter cantatur alleluya Vñ
Eſaie. li. Gaudium ꝛ leticia inuenieť in ea. grãrum actio. ꝛ vox lau/
dis in templo eius om̄s dicẽt gloriam. Et hec merito vox exultatõis
et ſalutis reſonet in tabernaculis iuſtorum. Nam in ciuitate dñi ibi
ſonẽt iugiter organa ſanctorum q̄ tribulationum ꝛ penarum laborũ
q; ꝛ oĩm miſeriarum penitus iam obliti ꝑfruunť ꝛ iubilo celeſti. O
q̄; letabũde. q̄; ſuauiter ꝛ preclare tũc canet in D la ſol. q̄ in gama vt
fleuit ꝛ are. De hac ciuitate loquitur adhuc Bernardus in libro de
meditationibus. O ciuitas celeſtis manſio ſecura: patria totũ conti/
nens qḋ delectat. ibi incole quietis ꝑpl's ſine murmure. q̄; glorioſa di/
cta ſunt de te ciuitas dei. ſicut letantium oĩm habitatio eſt in te. Jbi
pax. pietas, bonitas. lux. virtus. ſplendor. honeſtas. Gl'a. laus. reques
amor. ꝛ cõcordia dulcis. Gaudiũ. leticia. dulcedo. vita ꝑennis. ¶De
hac aũt perenni vita certi erũt ꝛ ſecuri ꝙ nũq̄; in ꝑpetuum erit amit/
tẽda. Eſa. xxxij. Securitas erit vſq; i ſempiternũ Jtẽ Ezechiel'. xxxiiij
Habitabũt cõfidenter abſq; vllo timore. Et prouerbioꝝ. p̄mo. Qui
me audierit abſq; terrore requieſcet ꝛ abundantia ꝑfruetur malorũ
timore ſublato. Vñ Auguſtinus. Beatitudinem oĩm bonoꝝ celeſti
um ꝑficit ſecuritas eterna: que ſi ſola deeſſet oĩa bona celeſtia q̄;tũcun
q; dulcia vaneſcerẽt ꝛ vileſcerẽt ex timore amittendi. Et ergo aſſecu
rando dicit dñs Joannis. xiij. Gaudiũ veſtrum nemo tollet a vobis
O domus dei ciuitas regis magni q̄; innumerabilia quã grandia et
eternalia ſunt cuncta tua gaudia. quã multe tue leticie. q̄; felices tue
incole. Vere vere. Beati qui habitant in domo tua domine: nam in
ſecula ſeculorum laudabunt te. Quis enim ignorat compos men/

la ſol

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

tis ſue. ꝙ cetus in excelſis te laudat celitus omnis ¶ Huius autem le-
ticie ſeu celeſtis glorie ꝑpetuitas indeficiēs ex hoc perpēditur quia o-
liue comparatur. Uñ Ozee. triceſimotercio. Erit quaſi oliua gloria e-
ius. Oliua em̄ indeficiēter tam in hyeme ꝙ̃ in eſtate ſemꝑ vireſcit Et
ideo indefectibilem eternam iſtius glorie permanētiaꝫ deſignat que
ex diuturnitate nō deficit. ſed magis innouatur. De hac eterna glo-
ria ſic dicit Criſoſtomus in libro de reparatione lapſi. Que erit volu
ptas que leticia eſt cum chriſto cum anima ad propriam generoſita
tem regreſſa cum fiducia iam ceperit dominum tuum videre Expli-
cari nō poteſt illius leticie magnitudo Nō em̄ ſolum pro his exultat
quibus perfruit̄ tūc in preſenti. Sed multomagis pro eo gaudet ꝙ
bonorum ſuorum ſcit nullum finem futurum. Et q̄s erit participes
tante glorie ſine fine permāſure. Certe gloria hec eſt om̄ibus ſanctis
ſuis. Nam ſancti exultabūt in gloria. letabuntur in cubilibus ſuis.
Unde q̄ chriſti veſtigia ſecuti fuerūt in terris cum ipſo regnabunt in
gloria ⁊ honore coronati eternaliter in celis. O dilecte mi ꝙ̃ ineffabi
liter tunc gaudebis ſi ad illa gaudia in eterna gloria fueris trāſlatus
Tunc vtiq̃ʒ dices exclamādo illud Eſaie. ſexageſimoꝑmo. Gaudēs
gaudebo in dño ⁊ exultabit aīa mea in deo meo. quia induit me ve-
ſtimentis ſalutis. Veriſſime ſicut ſcribitur Job viceſimoſecūdo Tūc
ſuper oīpotētem delicijs afflues ⁊ eleuabis ad deum faciem tuam et
in vijs tuis lumen ſplēdebit. De quo habetur Ecci. vndecimo. Dul
ce lumē ⁊ delectabile eſt videre ſolem id eſt chriſtum . quē cognoſcere
et intueri excellit omne gaudium huius mundi. Nec mirum quia eiꝰ
viſio ⁊ noticia eſt ſanctorum gloria ⁊ vita ſempiterna. Unde Joānis
xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ſolum deum verum ⁊ quem
miſiſti ieſum chriſtum. q̄ ad cognitionem hanc peruenerit ipſum deū
facie ad faciem videbit. ⁊ cognoſcet euꝫ ſicuti eſt ſm̄ eſſe diuinum q̄d
erit gaudium excellentiſſimum. fons ⁊ origo oīm gaudiorum. Hinc
eſt ꝙ beatus Bernardus d̄t in ſermone. Reuera illud eſt verum et
ſummum gaudium quod nō de creatura. ſed de creatore concipitur
quod vtiq̃ʒ fiet quā do tibi faciem ſuam oſtenderit. Et ergo propheta
exoptando d̄t. Faciem tuam domīe requiram. Faciem inq̃ʒ gratioſaꝫ
omnibus gaudijs plenam. Heu mihi quia incolatus meus prolon-
gatus eſt. ꝙ̃diu carebo tanto bono ⁊ vſq̃ʒquo ſic ſubtrahor a deo ſal-
uatore meo. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum di-
citur mihi quottidie vbi eſt deus tuus. Quando videbo ⁊ apparebo
ante faciem dei mei qui letificat me in gaudio cū vultu tuo. Uere hec
viſio. qua deus facie ad faciem videtur tercium celum eſt. Et ſi dici
poteſt paradyſus eſt centum millium paradyſoruꝫ Ubi ex fonte lim
pidiſſimo. ⁊ ex aqua viua ſic vita labitur beata. Hinc eſt quod ſcribi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

tur Eſaie. ſexageſimo. Tunc videbis (ſupple faciem dei) et afflues de/
licijs et gaudijs ſempiternis. et mirabitur et dilatabitur cor tuum. O
q̃z bonus iſrael deus his qui recto ſunt corde qui tot et tanta gaudia
ipſis quaſi gratis vult conferre. O amice predilecte. Illa libens au/
dis et ad hec pia gaudia gaudes. Non tamen ignores per mḡnos iſta
labores. Sanctis acquiri nec fortuitu reperiri. Unde Gregorius in
omelia. Delectat mentem magnitudo premiorum ſed non deterreat
certamen laborum. Ad magna premia q̇s peruenire nō poteſt niſi per
magnos labores. Unde Paulus egregius predicator dicit. Non co
ronabitur niſi qui legitime certauerit. Unuſquiſq; eñ propriaz mer
cedem accipiet ſcd̄m ſuum laborem. Sed pleriq; ſunt qui nolentes
bene viuere. tamen deſiderant bene mori. Sciunt eñ ꝙ precioſa in
conſpectu domini mors ſanctorum eius. Etiam cognoſcunt ꝙ cum
dederit dilectis ſuis ſomnum. ecce hereditas domini etc. Similiter et
ipſi ſciunt ꝙ beati qui in domino moriuntur volūt eſſe participes cū
eis quibus dominus dixit. Uos eſtis qui permanſiſtis mecum in tē
tationibus et tribulationibus volunt regnare cum chriſto ſed nolunt
ſecum pati. Talis erat Balaam ariolus qui conſiderans caſtra filio
rum iſrael et intelligens eterne beatitudinis promiſſionem eis a dño
factam dicebat. Moriatur anima mea morte iuſtorum et fiant no/
uiſſima mea horum ſimilia. finem eorum appetens glorioſum ſed la
bores abhorrebat quibus gloria merebatur. O bone ieſu volumus
tibi omnes conregnare nolumus autem compati et tecum laborare.
Tu elegiſti paupertates et miſerias nos vero voluptates et delicias.
Tu quod carni aſperius nos autem quod cōmodoſius. Unde Ber
nardus. Naſcit dei filius in cuius arbitrio erat quodcunq; vellet e/
ligere: tempus elegit quod carni eſt moleſtius preſertim paruulo et
pauperis matris filio que vix pannos haberet ad inuoluendam pre
ſepe ad reclinandum et cum tanta eſſet neceſſitas nullam audio fieri
pellium mentionem. Chriſtus itaq; qui non fallitur elegit quod car
ni moleſtius eſt id igitur melius. id vtilius. et id potius eſt eligen/
dum. Et quiſquis aliud ſuaſerit vel docuerit ab eo tanq̃z a ſeductore
eſt cauendum. Ipſe etem̄ fratres eſt promiſſus olim per Eſaiam pro/
phetam. Paruulus ſciens reprobare malum et eligere bonum. Ma
lum igitur voluptas corporis. bonum vero afflictio eiuſdez eſt ſiqui
dem et hanc elegit et illam reprobauit puer ſapiens verbum ſanctum.
Hec omnia bernardus. O dilecte puer tu ab initio elegiſti afflictio/
nes corporales et patiendo voluiſti intrare gloriam tibi propriam ſz
nos in delicijs viuendo volumus intrare gloriam alienam. O quaz
ſtulti ſumus et tardi corde ad credendum volumus hic gaudere cuz
ſeculo et poſtea regnare cum chriſto. Dñs nudus ingredit; ſeruus ſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

peꝛſꝑitate veſtium auri ꝛ gēmaꝛum onuſtus introibit Jlle ieiunus.
iſte crapula ꝛ luxuria plenus ille in cruce pꝛo iſto moriēs iſte pꝛo illo
in lecto delicate doꝛmiens. Quod dn̄s non fecit faciet hoc ſeruus cer
te non: nec etiam videt̄ cōſonum rationi Audi quid loquitur poeta.
Jn cruce ſudauit dominus ſeruus ne requieſcet. Tolle tuam. tulit ip
ſe ſuam guſtauit acetum. Fac idem non maioꝛ erit reuerentia ſerui ꝙ̄
domini. Si vis eſſe ſuus ſecutoꝛ. opoꝛtet toꝛmenta toꝛmentis ſequi
non itur ad aſtra delicijs Jdeo moꝛtem quā ſoluere debes nature ꝓ/
ſolue deo moꝛiaris in illo. Rumpe moras igitur impone ſilentia car
ni. Delicias ſuſpēde tuas ꝛ curras ad arma Prompta manus plan
gaſqꝫ moras dilata voluptas. Nā ſicut dt̄ Hieronymus in ep̄la ad
iulianū. Difficile immo impoſſibile eſt. vt ꝛ p̄ntibꝫ ꝗs fruat̄ bonis et
futuris vt hic ventrē ꝛ ibi mētem repleat. ꝛ de delicijs ad delicias trā
ſeat ꝛ in vtroqꝫ ſeculo ꝑmus ſit ꝛ in terra ꝛ in celo appareat glorioſus
Jtem dt̄ idem in alio loco. Jmpoſſibile eſt delicijs affluere ꝛ chriſtum
ſequi natura denegat vt contraria miſceant̄. Nō poſſumus deo ſerui
re ꝛ māmone. aut ego falloꝛ aut ipſi in fine decipientur qui mihi mō
nō credūt. credēt cum diuitie ſue tranſierunt in egeſtatē Diues epula
batur quottidie ſplēdide: hic indutus purpura ꝛ biſſo ſed moꝛtuus:
quod moyſi noluit credere poſtea in toꝛmētis poſitus ſenſit. Jſtud e/
tiam innuere videt̄ btūs Bernardus in colloquio Simonis petri et
ieſu vbi taliter inq̄t Abraham ait diuiti epuloni. Tu recepiſti bona
in vita tua ꝛ lazarꝰ ſilr̄ mala. nūc āt hic ꝯſolat̄ tu ꝟo cruciaris. Quid
dicemꝰ ad hec Si talis ē finis ꝛ tale iudiciū vbi extrema gaudij luctꝰ
occupat. Nunquid preferenda ſunt in hoc ſeculo mala bonis quippe
nec illa vera bona. ſed iſta vera potius ſalomonis ſententia 2 Melius
eſt ire ad domum luctus ꝙ̄ ad domum cōuiuij. Ceterꝫ ſi ſic cruciandi
ſunt qui in vita ſua bona receperūt ꝛ habētibus cōſolatōem p̄ntem
ve impoſitum eſt ſempiternū quiſnam eoꝛuꝫ poterit eſſe finis ſi ſcd̄m
multitudinem cōſolationum ſuaꝝ doloꝛes apprehēderint aīas miſero
rum. Cōſequens em̄ videt̄ vt bona om̄ia ꝛ omnem ſeculi huius reci
piētis cōſolationem nihilominus vniuerſum ve ꝛ vniuerſi maneant
cruciatus. At vero illud eque ꝛ eadem abrahe ſentētia cōijciēdum vi
detur! Oēs qui cōtrario dicto ſpiritu vite p̄ntis oīa bona reſpuunt ꝛ
mala eligūt oīa bona dn̄i ꝛ oēm habituros cōſolatōem Hec oīa Ber
nardus vbi ſupꝛa. Rennuat ergo cōſolari aīma tua in hoc mundo in
hac lachꝛymarum valle in terra laboꝛis ꝛ miſerie Nam ve omnibus
qui hic recipiūt cōſolationem ſuam. Cōtemne tranſitoꝛia fugeqꝫ de/
licias et gaudia mūdana. Tibi em̄ abſit gloꝛiari niſi in cruce dn̄i no
ſtri ieſu chꝛiſti. Vn̄ petrus bleſenſis ſuper Job ad regem Anglie ita
dicit. Putaſne aliquis in p̄nti vita gaudeat ꝛ in futura ſi tn̄ gaudiū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

debeat dici quod turbatur aſſidue ⁊ reſpergitur amaritudine p̄ſenti
nimis delicatus es ſi vtrãq; p̄ſumis vti ſeculo ⁊ frui chriſto preſen/
tis mundi delicias capere ⁊ nihilominus celeſtis glorie diuitias obti/
nere. Audi quid dictum ſit illi diuiti in euangelio qui cruciabatur in
flamma ⁊ lingue ardẽtis refrigerium poſtulabat. Fili recordare quia
recepiſti bona in vita tua ⁊ Lazarus ſimiliter mala. hic igitur conſola/
tur. tu vero cruciaris. O q̃ diſſimile p̄mium merito poſſumus repu/
tare inſanos ſanctiſſimos reges ac ꝓphetas. apoſtolos. martyres. con/
feſſores. teneres ac delicatas virgines. q̄ omnes ſpretis diuitijs ac cõ/
culcatis delicijs huius mundi ſeipõs pro chriſto tribulationibus et
morti obtulerunt. ſi gloriam ⁊ honorem quã adepti ſunt in anguſtia
et dolore potuiſſent in voluptatibus ⁊ delicijs obtinuiſſe. Hec ille pe/
trus bleſenſis. Vere frater vere q̄cquid dicatur firmiter hec tene ꝙ ce/
lum nõ aliter ſcãdes niſi quod docuere apoſtoli teneas ore moribus
et fide. Et quid docuerunt illi. Nõne ſobrie ⁊ iuſte viuere. humilita/
tẽ ⁊ patiẽtiam. charitatem ⁊ conſtãtiam. ac ceteras ꝟtutes totis viri/
bus obtinere mundum ⁊ q̄ mundi ſunt deſpicere. diuitias ⁊ delitias
fugere. penitẽtiam agere. in tribulationibus ⁊ miſerijs letari ⁊ gaude/
re. Tu quoq; fac ſimile ⁊ viues. eſto quoq; forti animo in omnib; la/
boribus anguſtijs ⁊ penis. In proximo em̄ eſt ꝙ a dn̄o cureris. labo/
res fortiter ſicut bonus miles chriſti. ⁊ ne cogites intra temetip̄m ali/
quãdo ſic dicẽs. Multus ⁊ immẽſus eſt labor meus. ego autē ſum
minimus ⁊ infirmus valde nec valeo in hoc propoſito final'r pſeuera/
re. Audi ꝟba hieronymi in epiſtola ſic dicẽtis. Nullus labor durus:
nullum tẽpus longum videri debet quo eternitatis gloria acq̄ritur.
Vn̄ criſoſtomus ſup Mattheum. Si quis iã laborioſam exiſtimat
vitam ſue deſidie eſt accuſator. Si em̄ minaces pelagi fluctus nautis
ſi tempeſtates atq; hyems agricolis. ſi vulnera cedeſq; milititibus. ſi
grauiſſimi ictus plageq; pugilibus leues videtur ⁊ tolerabiles ꝓpter
ſpem temporalium ⁊ p̄tereuntium cõmodorum multomagis cum ce/
lum p̄paratur in p̄mium. nihil ex p̄ſentibus aſpitatibus debeat ſen/
tire. ac maxime labores mitigat in benignum venire finem. Ne aſpi/
cias ꝙ via eſt aſpera. ſed quo ducit. ⁊ aliam q; lata eſt. ſed vbi deſinit.
Certe iam video ꝙ dormiẽtibus non prouenit regnum dei: nec ocio
vel deſidia torpẽtibus beatitudo eternitatis ingeritur. Ut d̄t Leo
papa in ſermone. ſed ſicut ſcribit Matthei. xi. Regnum celorũ vim
patitur ⁊ violẽti capiunt illud. Vn̄ quidam. De regno celi nõ credit
mente fideli Inſipiẽs ⁊ hebes ſ; tu bn̄ credere debes. Chriſto dicenti
rapiunt illud violenti. Sc; auſteri ſe caſtigando ſeueri Mollia ſper/
nentes ⁊ carni vim faciẽtes. Item ſup hoc dicit alius poeta. Aſper e/
rit victus, aſper labor, aſper amictus Aſpa cuncta tibi ſi vis ſup ethe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ra ſcribi. Ecce iam patet maifeſte ꝙ ſicut ſcribitur Actuū. xiiij. Per
multas tribulationes oportet nos ītrare regnum celorum. O quam
bñ attendebat hoc beatus Augꝰ. ꝙ non niſi tormentis itur ad aſtra
dei. Uñ đt. O anima mea ſi quotidie oportet nos tormēta perferre:
ſi ipſam iehennam longo tempore tolerare. vt chriſtum in ſua gloria
videre poſſemus ⁊ ſanctis eius ſociari. Nonne ergo modo dignum
eſt pati omne triſte. vt tanti boni tāteqꝫ glorie participes habeamur.
Inſidiētur ergo demones. parent ſuas tētationes. frangāt corpus ie
iunia premant veſtimēta ciliciana. labores grauent. vigilie exiccent.
inclamet me. iſte inquietet me ille vel ille. frigus contrahat calor adu/
rat. caput doleat. pectus areat. infletur ſtomachus. palleſcat vultus
infirmetur homo totus. deficiat in dolore vita mea. ⁊ anima mea in
gemitibus. Ingrediatur putredo in oſſibus meis. ſubter me ſcateat.
vt requieſcam in die tribulationis. ⁊ aſcendam ad populum accinc/
tum noſtrum Item Petrus bleſenſis. Fatiſcant membra mea vigi/
lijs. extenuentur ieiunijs. labore frangantur. liqueſcant in lachrymis
oculi. immo ſi totum cerebrum ⁊ medulle corporis in fletum effluant.
non ſunt tamen condigne paſſiones huius tp̄is ad futuram gloriaꝫ
que reuelabitur in nobis. O ſi ſciret homo quid ⁊ ipſe ⁊ q̄d deus eſſꝫ
mille pati mortes crederet eſſe nihil. Ecce que ⁊ ꝯ̄tra ſunt hilariter ꝓ
deo ſuſtinenda libenter ergo ſuſtine ⁊ gaudenter patiare. Exempluꝫ
accipe in latronibus ⁊ maleficis ad mortem diiudicatis qui gaude/
rent ſi pro abſcidenda auricula poſſent euadere mortē corporis mul
tomagis gaudere debes ſi euadere poſſes mortem anime. ⁊ acquirere
gloriam eternalem. Uñ eccleſiaſtici. vi. Exiguum laboris ecce pn̄ie
paruitas ⁊ cito edes de gñationibus illius videlicet de fructibus glo
rie qui generantur ex labore penitentie. ¶ Item Sapiētie. iij. In pau
cis vexati ecce laboris exiguitas. in multis bñ diſponentur. Ecce ma
gna remuneratio ⁊ premium que exinde ſequūtur Uñ beatus effrem
Si inquit modicus eſt labor inſtitutionis noſtre fratres clariſſimi ⁊
magna eſt requies. parui temporis afflictio. ſed retributio eius. vide/
licet delicie paradyſi ⁊ exultatio ⁊ leticia in ſeculū ſeculi permanebūt
Ideo đt ſapiens Eccī. vltimo. Uidete oculis veſtris quia modicum
laboraui. ⁊ inueni mihi multam requiem. Et ſic clare patet ꝙ breuis
eſt iſte labor. ⁊ premia multa laborum. Fac ergo libenter atqꝫ volun/
tarie immortalis futurus pro vita perpetue duratura que gratanter
faceret homo moriturus pro temporali vita ad modicum differen/
da. Et ergo finaliter concludendo patet aliqualiter ex ſuperius alle/
gatis ꝙ hec nouiſſima videlicet. mors. iudicium. iehenna ⁊ gloria. ō
nes qui continuam et iugem habent eorum memoriam valde. ⁊ mul
tipliciter reuocantur a peccatis. Sed pauci iſta ponderant ⁊ rariſſi/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

me ea cogitant. ſeu conſiderant. omnes putant diu viuere ⁊ in ſenec/
ta vberi penitere. iudicem placare. infernum fugere. ⁊ ſic celeſtem glo/
riam in delicijs viuendo ⁊ ocijs acquirere tandem ⁊ eternaliter poſſi/
dere. Non ſic impij non ſic. hoc argumentum non concludit: immo
fallit. ⁊ illud prout ſatis lucide patet per predicta. Et igitur omnes
ſeducimini ⁊ niſi penitentiam egeritis ſimul peribitis. ⁊ moriemini
in peccatis. Unde Eccleſiaſtici ſecundo. Si penitentiam egerimus
incidemus in manus dei: ⁊ non in manus hominum. Sed prochdo/
lor quis penitet. quis peccata deflet. quis ſubuenit pauperi. quis mi/
ſeretur inopi. quis compatitur miſeris. quis cogitat de futuris. Pe/
nitus nemo. nam fere tota generatio praua eſt atqꝫ peruerſa que non
direxit cor ſuum in bonum. immo potius in malum. Omnes terrena
ſapiunt ⁊ que ſua ſunt querunt. non que ieſu chriſti. Munera dili/
gunt. virtutes fugiunt. ⁊ ſicut iumenta in ſtercoribus: ſic ⁊ ipſi in pec/
catis multiplicibus miſerabiliter computreſcunt. Corrupti ſunt ab/
ominabiles facti ſunt in iniquitatibus ſuis. Jam dominus de celo p/
ſpexit ſuper filios hominum. vt videat ſi eſt intelligens aut requirēs
bonum. Sed omnes declinauerunt ſimul inutiles facti ſunt nec eſt q̄
faciat bonum. vix etiam vſqꝫ ad vnum. Ecce iam impletum eſt tem/
pus. iam aduenit mirabilis ille mundi ſtatus. De quo habetur Mi/
chee. ſeptimo. ita vbi prophetat. Perijt ſanctus de terra ⁊ rectus in ho/
minibus non eſt. Omnes eñ in ſanguine inſidiantur vir fratrem ſu/
um venatur ad mortem. malum manuum ſuarum dicunt bonum.
qui optimus eſt in eis quaſi pſalmus. ⁊ qui rectus quaſi ſpina de ſepi.
Quid plura. nolunt ſcire ⁊ intelligere vt bene agant. nec oculos ape/
rire vt clare videant. ſic excecauit eos malicia eorum. O ſtulta mali/
cia. o mala ſtulticia voluntarie vitam fugere. mortem diligere. ſperne/
re bonum. agere malum. deumqꝫ contemnere. ⁊ demoni obedire.
Chariſſime cur proprium caput enſe ſec as: cur ſponte cathenas de/
monis incurris. Cur ſua iuſſa facis. Exurge exurge euigila ⁊ vide. Re/
linque diabolum. fuge demonem. ne poſtea cum ipſis eternaliter cō/
temnaris. Miror ⁊ ammiror q̄ homo qui pre ceteris eſt creatura ra/
tionalis in nullo quaſi ſequitur iudicium rationis ſpernēs ſalubria.
affectans noxia. querens ⁊ deſiderans mortifera ⁊ nociua. O deus e/
terne que cauſa talis demētie q̄ ratio tante fatuitatis ⁊ inſanie. Cur a/
nima mortē tam prono corde requirit. Cur ſibi quod tollit viuere ca/
ptat homo. Uere vere gens abſqꝫ conſilio ē ⁊ ſine prudētia. Ac vtinā
ſaperēt ⁊ intelligerēt ac nouiſſima prouiderent.

¶ Finiunt quattuor nouiſſima

¶ Sequuntur exempla de gaudijs regni celorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

¶ Exemplum ex libro apum

¶ Uidi in brabantia mulierem diuitem ⁊ honeſtam poſſeſſam a de
monio. Quam cum rogante preſbytero religioſo vt eā viſitarē inuenī
mus eam a vexatione demonis quieſcentem ⁊ ſenſate loquentem vt
ſanam Tunc occulte nemine aduertente ꝟſum cantici in deutero ꝑm
ꝙ olim a ſcō quodam vno audieram tercio repetiui ad prouocandū
demonem in obſeſſa Deum qui te genuit dereliquiſti. ⁊ oblitus es do/
mini creatoris tui. Nec mora mulier pallere cepit labijs atꝗ vultu ⁊
due vene in collo eius ad groſſiciem pollicis intumeſcere. Tunc ego
inquio quare peſſime vexare feminam preſumpſiſti Mortuo inquit
viro ſuo compaſſa in ſubſidium illius anime contulit quicquid boni
fecerat in hac vita. ⁊ hac nacta occaſione vas vacuum mox intraui.
Cui ego: mentiris miſerrime. ex hoc em̄ quod dedit mediante chari/
tate tumulatum eſt bonum eius. Et ille cum cachinno. Mendax in
quit ſum nec mirum ſi mentior Mox ego. Et illa ē tam pulchra ſicut
dicitur celeſtis patria quam perdidiſti. Et rn̄dit In infinitum pul/
chrior quam dicatur. Et ego. Uelles ne redire ad illam patriam ſi
poſſes. Et ille. Uellem inquit ꝙ poſſem vſꝗ in diem iudicij omnia
excogitata ſupplicia ſuſtinere. Cui dixi. Et ego promitto tibi in peri/
culum ſalutis mee promiſiſſe ſi mendax inueniar illam perditam glo/
riam recuperare te poſſe ſi tm̄ hec dixeris. Domine deus meus pecca
ui ignoſce mihi. Et mox ille contorto collo exclamauit honorifice.
Domine dn̄e. Cumꝗ hoc ſepius cum clamore valido perſonaret nec
vltra in verbis procederetur. Impoſſibile em̄ ſciebam illi vt deum ſu/
um dn̄m recognoſceret ⁊ ſe fateretur peccaſſe atꝗ ſibi precaret ignoſ
ci tandē ſubiunxit Dn̄e deus margarete ſic em̄ obſeſſa mulier vocaba
tur deū recognoſcere dn̄m ſuū indignatus Tūc ego ad illū. O infe/
liciſſime oīm creaturaꝝ ſupbia eleſit te: ⁊ de celo depulit te redire in/
expiabilis ſupbia non ꝑmittit. nec mora confuſꝰ obmutuit. Et poſt
paucos dies non tm̄ tunc feiam dereliquit.

¶ Aliud ex dialogo Gregorij

¶ In tudertina vrbe in qua fortunatus vir dei erat epiſcopus.
Marcellus quidam bone actionis vir cum duabus ſororibus ſuis
habitauit. Qui eueniente moleſtia corporis ipſo ſacratiſſimo veſpe
raſcente iam ſabbato paſchali defunctus eſt. Cuius corpus cum lon/
gius eſſet efferendum die eodem ſepeliri non potuit. Cumꝗ mora eſ/
ſet temporis ad explendum debitum ſepulture ſorores eius morte
illius afflicte cucurrerunt flentes ad fortunatum venerabilem eī ma
gnis vocibus clamare ceperunt. Scimus ꝙ apoſtolorum vitam
tenes; leproſos mundas, cecos illuminas, veni ⁊ reſuſcita mortuum

noſtrum. Qui mox vt congnouit fratrē carum defunctum. flere etiā
cepit ipſe de morte ipſius m̄dit dicens. Recedite ⁊ hoc dicere nolite.
qꝛ iuſſio om̄ipotentis dei eſt cui contraire nullus hominum p̄t. Illis
itaqꝫ diſcedentibus triſtis ex morte illius manſit ep̄us. Subſequen
ti aūt die dn̄ico ante exurgentis lucis crepuſculum vocatis duobus
dyaconibus ſuis perrexit ad domum defuncti acceſſit ad locum vbi
iacebat corpus exanime ibiqꝫ ſe in orōem dedit. Expleta autē prece
ſurrexit ⁊ iuxta corpus defuncti ſedit. non āt grandi voce defunctum
per nomen vocauit dicens. Frater marcelle veni. Ille aūt ac ſi leuiter
dormiens ad vicinam vocem (q̄uis modica fuiſſet) excitatus apuit o
culos. atqꝫ ad ep̄m reſpiciens dixit. O quid feciſti. o quid feciſti. Cui
ep̄s. Quid feci fili. At ille. Duo heſterno die venerunt qui me eijcien
tes ex corpe in bonum locum duxerunt. Hodie aūt vnus miſſus eſt
nuncius qui dixit. Reducite eum qꝛ fortunatus ep̄s in domum illi
us venit. Quibus v̄bis expletis mox et infirmitate conualuit. ⁊ ī hac
vita diutius manſit. Nec tn̄ credendum eſt quia locum quem accipe
rat perdidit. quia dubium non eſt ꝙ itterceſſoris ſui precibus potuit
poſt mortē melius viuere ante mortē ſtuduit oīpotenti deo placere.

Ex vita ſancti Franciſci.

¶ Quidam iuuenis valde nobilis ac delicatus: venit ad ordinē ſan
cti franciſci qui indutus habitu fratrum poſt aliquot dies dyabolo i
ſtigante cepit habere intanta abominatione habitum quem gerebat
ꝙ videbatur ſibi portare ſaccum viliſſimum. Et propterea horrebat
manicas abominabatur capicium ⁊ ipſam longitudinem tunice ⁊ e
ius aſperitatem tanq̄ꝫ importabilem eſtimabat. Vn̄ factum eſt ꝙ cre
ſcente religionis faſtidio delíberauit. penitus reijcere habitum ⁊ redi
re ad ſeculum. Magiſter aūt eius docuerat eum ꝙ qn̄ ante altare cō
uentus tranſiret in quo ſeruabatur ſanctiſſimū chriſti corpus cū mag
na reuerentia genibus flexis ⁊ diſcoopto capite ⁊ cancellatis manibꝫ
deuote inclinaret. Accidit aūt illa nocte que deliberauerat dimittere
habitum. ⁊ redire ad ſeculum ꝙ oportebat eum an̄ altare tranſire vꝫ
bi ſicut conſueuerat genua flexit. ⁊ ſtatim fuit captus in ſpū. ⁊ oſtenſa
ſibi fuit mirabilis viſio. Nam vidit quaſi multitudinē infinitam co
ram eo proceſſionalr̄ tranſeuntē. oēs vero qui in illa proceſſione btā
erant bini incedebāt. Et erāt veſtiti ornatiſſimis ⁊ p̄cioſiſſimis diaſ
peris facies aūt eoꝝ ⁊ manus ⁊ q̄cquid apparebat de corpe ſole ſplen
didius radiabat. ⁊ ibant cum cantu ⁊ iubilo angelorum ſolemniſſi
me ⁊ dulciſſime decantando. Inter quos duo nobiliores ceteris ince
debant tanta claritate velati ꝙ mirandum ſtuporem aſpicientibus
īgerebant. Et quaſi circa finem proceſſionis predicte vidit etiam quē
dam tanta gloria decoratū. ꝙ videbatur quaſi nouus miles ab om

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

nibus ſingulariter honorati. Dictus autē iuuenis hec videns mira/
batur valde. ⁊ neſciebat quid hoc eſſet nec interrogare tranſeuntes au
debat nec poterat nimia dulcedine ſtupefactus. Sed cum proceſſio
pertranſiſſet ⁊ ipſe adhuc videns extremos reſumens audaciam cu/
currit ad illos ⁊ interrogans dixit. O chariſſimi rogo vos quod dice
re placeat qui ſunt iſti tam ad mirabiles quos ꝯtinet hec veneranda
proceſſio. Illi vero conuertentes ad eum. ſplendidiſſimas facies di/
xerunt. Nos ſumus omnes fratres minores. qui modo venimus de
paradyſo. Et ille rurſum interrogans. Qui ſunt illi duo qui tantum
excellenter inter alios rutilant. Reſponderunt. Illi duo ceteris clari
ores ſunt ſanctus franciſcus ⁊ frater anthonius. Ille autē vltimus
tantum honoratus eſt quidam ſanctus frater nouiter mortuus. quē
quia valenter contra tētationes pugnauit. ⁊ vſq; in finem perſeuera/
uit in ſancto propoſito ad gaudia eterni regni cuȝ gloria ⁊ triumpho
perducimus. non ſolum comitantibus ſanctis: ſed etiam letantibus
angelis. Iſta vero veſtimenta diaſperi que nos tam decora portaui/
mus data ſunt nobis propter aſperas tunicas quas in religione pati
enter detulimus ⁊ glorie claritas quam tu vides data eſt nobis a de
o propter humilem patientiam quam fecimus ⁊ propter ſanctā pau
pertatem ⁊ obedientiam ⁊ caſtitatem mun diſſimam quam vſq; in
finem hilari mente ſeruauimus. Vñ fili non ſit tibi durum ſaccum
religionis tam fructiferum deportare. quia in ſacco franciſci amore
domini noſtri ieſu chriſti mundum ſpnendo carnem mortificādo. et
contra dyabolum dimicādo viriliter ⁊ habueris nobiſcum ſimili veſ
te fulgebis. Et his dictis. iuuenis ad ſe rediẏt ⁊ confortatus ex ipſa
viſione omnem tentationem abiecit culpam coram gardiano ⁊ aliẏs
fratribus recognouit aſperitatem pnīc. ⁊ indumēti vt diuitias de ce/
tero ꝯcipiuit. ⁊ ſic īmutatus in melius in ſancta vita finiuit.

¶ Aliud

¶ Anno dñi. M. cccc. iiij. Quidam clericus de vendepera cum ſtu/
deret in ſcholis apud lugdunum vidit in viſione noctis vallem quan
dam ſub quodam monte. ſuper quem ciuitas quedam pulcherrima
ſita erat cuius aſpectus nimium delectabat intuentes ita vt quiſq;
eam videret de aſpectu illius ſaciari non poſſet. ⁊ omnibus modis la
borauit quō ad eam ꝑuenire valeret. Interea vidit fluuium quendā
ſub pede montis inuno circa pedem currentem. Quem dum circuiuiȝ
querens artem quō eum tranſmearet Vidit ſuper ripam flumis duo
decim lauantes in flmīe tunicas ſuas. Inter quos erat quidam veſte
candiſſima indutus multum aliẏs diſſimilis qui adiuuabat illos in
tunicarum ſuarum ablutione qui poſtq̄ȝ iuuerat vnum ibat poſtea
adiuuare alium. Tunc clericus qui hoc videbat acceſſit ad illuȝ qui

ceteros adiuuabat ⁊ dixit. que gens eſtis vos. Qui ait. Iſti pauperes
homines ſunt penitentiam agentes ⁊ ſe a peccatis ſuis lauantes. ⁊ e
go filius dei ieſus chriſtus ſine cuius auxilio. nec iſti nec alij poſſunt
benefacere. Ciuitas hec pulchra quam vides paradyſus eſt vbi ego
maneo. ⁊ quando quis tunicam ſuam lauerit id eſt penitentiam pere
gerit in illam intrabit. Turpem ſatis diu queſiſti viam qua itur ad
illam. ſed nulla alia via ꝙ iſta ducit ad eam. His dictis clericus a ſo
no euigilauit. ⁊ mirari cepit de viſione. Cumqꝫ non multo poſt rediſ
ſet de ſchola in patriam ſuam narrauit epo cabilonenſi viſionem hāc
cui familiaris erat. Qua audita epiſcopus ſuaſit ei vt ſeculum relin
queret ⁊ religionem intraret. commendans ei ſuper omnes nouellū
illum ordinem ciſtercienſem. Ille venit ciſtercium ⁊ inuenit locum
incultum ⁊ deſertum. ⁊ fratres inter beſtias commorantes. Ad por
tam vero monaſterij. que de vimine facta erat pendebat malleus fer
reus cuius ſonitu ad portā portarius compellabatur ab introire vo
lentibus. Hoc vero ſonitu portarius vocatus venit ad eum foras et
inclinans ſe ad eum ſalutauit eum. Quem clericus intuens cogno
uit ſtatim ſe eundem vidiſſe inter eos qui tunicas ſuas in flumine la
uabant. Rogauitqꝫ eum vt ad ſe adduceret abbatem. Abbas igitur
⁊ totus conuentus venit ad eum. ⁊ recognouit clericus omnes ſe vi
diſſe tunicas ſuas in flumine lauantes. Statimqꝫ cecidit ad abba
tis pedes rogans eum cum lachrymis vt ſuſciperetur. qui ſuſceptus
nō multo poſt factuſqꝫ eſt prior.

¶ Ex ceſario aliud

¶ Egrotabat in hemmerode cenobio. ſacerdos Iſebrandus nomine
cuſtos eccleſie plus ꝙ triceſimum annum agens in ordine ⁊ ad extre
ma perductus eſt. Media nocte cum ſuper eum miniſtrorum vigila
ret diligentia audierunt eum leui ſuſurro verba ſonare. Timenteſqꝫ
ne morti proximus aliena loqueretur ori loquentis aure adhibita.
intellexerūt verba ſublimia edificatōis plena de gloria celeſti ⁊ inenar
rabili leticia ſanctorū. Dignum ergo indicantes teſtem his idoneum
adhiberi nunciauerunt hec abbati. qui ⁊ ipſe graui laborabat infirmi
tate. Vocatus abbas affuit. Interim cecinit horologium et occaſi
one ſumpta ſic fari cepit. O quam ſuauem noctem exegi. quam delec
tabili horologio operam dedi. quam dulces ⁊ ſuaues conuentus au
diui choris in celo pſallentium interfui. O quam concorditer ⁊ de
lectabiliter pſallebant. In noſtro cantu ſolet eſſe diſſonantia tedium
laſſitudo. ibi longe aliter eſt. In vnam omēs conceniunt melodiam
ſuper omne quod delectat dulciorem. Infatigabiles laudare non ceſ
ſant. ⁊ quanto plus laudāt tāto plus creſcit amor laudādi ⁊ mirabili

atq̧ ineffabili modo hoc ꝑuenit, in vſum gratiſſime q̄etis q̄ nūq̄ va
cant a laude creatoris. Ibi q̄ magis hic humiliati ſunt mediocribus
vel minimis cōtenti glo͛ſius exultāt abundantiorē recipiētes conſolatio
nem faciē ſplendidiſſimā ſtatura celſi veſte glo͛ſi. Cū his familiariter
cōuerſatus ſum ⁊ amico refectus colloq̄o. Tanta gloria veſtiū delecta
tus ſollicite q̄rebam. ſi talē ego habiturus eēm. ⁊ dixerunt. Qui viuit
irreph̄ēſibiliter talē veſtē ſpare poteſt. Si vero viciū latuerit in cōuer
ſatōe macula apparebit in veſte. Culpa em̄ vite maculā facit in veſte.
Immaculatus ergo merebit̄ habere veſtem: q̄ ſe a maculis ſeruat im
munem. Et dixi. q̄ ſunt macule. Et ille. Murmuratio. detractio. in
uidia. negligētia. ⁊ quicq̄d ſinceritatē cordis maculat ⁊ cōfundit. qui
talia agūt in gl'a veſtis maculā ponūt. Tu v̄o pro multis laboribꝫ ⁊
vite honeſtate ſimilē ſortieris veſtē. His dictis faucibꝫ arefactis viri
buſq̧ exhauſtis defecit loquēs poſt modicū inſtillata refocillatus aq̄
reſumptoq̧ ſpū ad loquendū ſe parās ſpez fecit auditoribꝫ prout ait
Utinam differret me dn̄s vſq̧ dū cōpleto ope dei dn̄is noſtris loqui
poſſem. O q̄ leti nuncij baiulus eſſem. q̄ leta q̄ ſtupēda narrarem q̄
vidi q̄ audiui ⁊ ſenſi. q̄ ꝑata ſunt diligentibus deum ⁊ in laude eius
vigilantibus. Et abbas. frater quomodo hec vidiſti. Et ille. Qua
ter hac nocte raptus ſum ante deum. pectus meum apertum eſt ⁊ ani
ma mea educta eſt, ⁊ ſtatim fui inter choros angelorum. ⁊ vidi domi
nam noſtram in immenſa claritate cum ſuis ſacris virginibus que ſe
mihi promiſit in neceſſitate affuturam ⁊ ſanctum Michaelem cum
multo exercitu angelorum prepatum in auxilium mihi. Nam altari
et memorie ſue honorem ſemꝑ ſolebam impendere. ⁊ innumerabilē
multitudinem ſanctorum. ⁊ quos antea non videram ſtatim agnoui
Ruſumq̧ ſpiritu ⁊ viribus deficiens loqui ceſſauit. Cōpulſus itaq̧
de ſorbicula pauxillum accepit ⁊ guſtans ait. O q̄ dulcis eſt dn̄s gu
ſtantibus. o q̄ꝫta eſt eius ſuauitas eius abundantia. q̄ larga ⁊ indefi
ciens. ⁊ omniū deliciarum copijs affluens. que in hac nocte reficere di
gnatus eſt. O dulcedo illa dulcedo gratiſſima optabil' ⁊ preſtātiſſi
ma. O q̄ ſingularis q̄ excellens ⁊ ineffabilis. Intus eram in corde v
trunq̧ teneo. verbis aūt explicare non valeo. quā ſentire potui nō poſ
ſum effari rei nimietate victus. Tam felici refectione paſtus hanc re
fectionem ſuꝑaddere ſuꝑfluum duco. Hec breue ⁊ modicū nutrimē
tum preſtat illa in ꝑpetuum reficit ⁊ ſaginat. O q̄ beati ſunt qui illa
ſine fine fruituri ſunt. Iubenti abbati vocati ſunt quidam nouicij vi
ri quondam in ſeculo clari virtute militari inſignes quos ita confor
tatus eſt. Uere felices eſtis ⁊ ter quaterq̧ beati qui de vana veſtra cō
uerſatione atq̧ mundana vanitate per diuinam miſericordiam voca
ti eſtis partem in celis cum iuſtis habituri. Conſtat em̄ de ſalute vr̄a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

ſi tamen perſeuerauerit. Nam dñs dauid indefinenter pro vobis
preces ad dominum fundit. quatenus quod ſalubriter inchoaſtis fe/
liciter compleatis. Unum aūt eorum nomine exprimens de eo dice/
bat. niſi portas clauſtri ingreſſus fuiſſet mortis eterne portas non e/
uaſiſſet. Aderant ⁊ hoſpites conuertendi gratia de ſedibus ſuis euo/
cati ſed nimio adhuc rerum temporalium amore detenti rem arduā
aggredi dubitabant. qui fiducialiter accedentes ad virum dei mētis
fluctuationem confeſſi ſunt ꝙ videlicet velle adiaceret eis ꝑficere aūt
bonum non inuenirent ſupplicabant vt orationibus eius adiuti me/
rerentur in bono ſtabiliri. Et ille. Quam diu mente adheretis ſeculo
non poteſtis perfecte placere deo nec firmari in bono habentes volun/
tatem fixam in malo. Quapropter recedite ab his que inutiliter ama/
tis. ⁊ non deerit vobis gratia ſaluatoris. Si vidiſſetis que ego vidi
omnem gloriam mundi vilem reputaretis. Deinde multa querebāt
ille de patre. ille de fratre: ille de ſuo ſtatu futuro. ille de preſenti. Sed
vir dei ita ſingulis reſponſum temperauit vt ſecretorum reuelator et
conſcientiarum inſpector eſſe probaretur. Mox vocante deo ſancta
illa anima carne ſoluta eſt ad dolores corporis vltra non reditura. ſꝫ
vt credimꝰ immortalitatis luce veſtiēda ⁊ perenni gaudioꝝ ſuauitate re/
ficienda ¶ Hieronymus ad moniales. Angelicis choris sanctorū/
qꝫ ſocietatibus hic ſtudeatis intereſſe vt omnes poſtmodum in corpo/
ris exitu vobis gaudentes ⁊ leti tanquam notis occurrant. Si ſic fe/
ceritis nihil vobis dulcius: nihil iocundius q̄ꝫ his intereſſe conuiui/
is. his pabulis ſatiari. quibus ſemel deguſtatis terrena omnia amara
reddantur. Experto itaqꝫ ſeni deuote conſulenti credite filie. Scio
quod loquor chariſſime. nam vt inſipientiam loquar. Ego homun/
culus ſic abiectus ſic vilis in domo domini. Adhuc viuens in corpo/
re angelorum ſepe choris interfui de corporeis per hebdomadam ni/
hil ſentiens. ¶ Item beatus Auguſtinus de libero arbitrio ſic dicit.
Tanta eſt pulchritudo iuſticie. Tanta eſt iocunditas lucis eterne.
vt etiam ſi non liceret in ea amplius delectari. quam vnius diei ho/
ra propter hoc ſolum innumerabiles huius vite dies pleni delicijs
et affluentia bonorum temporalium recte et merito deſpicerentur
¶ Item eterna beatitudo conſiſtit in duobus. ſcilicet in neceſſaria ab/
ſentia omnis mali. et in neceſſaria preſentia omnis boni. Si enim
queris quid ibi eſt. Aliter non poteſt reſponderi. niſi quicquid bo/
ni eſt ibi eſt quid mali eſt ibi non eſt. ¶ Item beatus Auguſtinus in
de conflictu viciorum. Recedat amor preſentis ſeculi. in quo nullus
ita naſcitur vt non moriatur. ⁊ ſuccedat amor futuri ſeculi in quo om/
nes viuificantur vt deinceps nō moriantur. Ubi nec aduerſitas tur/
bat. nulla neceſſitas anguſtat. nulla moleſtia inquietat. ſed perēnis le/

ticia ibi regnat ¶ Item Hieronymus. Si chriſtum dominū ⁊ regē
cui eſt nomen ſuper omne nomē oportuit pati ⁊ ita intrare in gloriā
ſuam. quā iam fiduciā habemus nos intrare ſine labore gloriam eter/
nam. O q̄ȝ ſtulti ſumus ⁊ tardi corde ad credendum. Volumus hic
gaudere cum ſeculo ⁊ poſtea regnare cū chriſto. difficile eſt immo im
poſſibile vt ⁊ p̄ſentibus quis fruatur bonis ⁊ futuris nec hic ventrē
et ibi mentem repleat vt de delicijs ad delicias tranſeat vt in vtroq̄ȝ
ſeculo p̄mus ſit vt in terra ⁊ in ſeculo appareat glorioſus. Impoſſibi/
le eſt delicijs affluere ⁊ chriſtum ſequi. natura denegat. vt contraria
miſceant̄. Nō eīm poſſumus deo ſeruire ⁊ mām̄one. O q̄ȝta erit in ce/
lo leticia quando nō ſolum in aīa. ſed etiam in corpe fuerit gloriā duꝫ
Nam intus ⁊ extra ſubtus ⁊ ſupra: immo circūquaq̄ȝ mirabil'r iuſtꝰ
gaudebit. Intus de puritate conſcientie. extra de corpis glorificatōe
ſubtus de celi ⁊ aliarum creaturarū pulchritudine. ſupra de dei viſio/
ne. ⁊ circūcirca de angelorum ⁊ omnium ſanctorum iocūda ⁊ delecta
bili aſſociatione. ¶ O ciuitas celeſtis. manſio ſecura. patria totum cō/
tinēs quod delectat. Merces ſanctorum tam magna eſt q̄ nō poteſt
menſurari. tam copioſa q̄ non poteſt finiri. tam multa q̄ non poteſt
numerari. tam precioſa q̄ non poteſt eſtimari ¶ Petrus bleſenſis ad
regem Anglie ſuper Iob. Putas ne q̄ aliq̄s in p̄ſenti vita gaudeat
et in futura Sed tamen gaudium debeat dici quod turbatur aſſidue
et reſpergitur amaritudine p̄ſenti nimis delicatus es. ſi vtrūq̄ȝ preſu
mis vti ſeculo ⁊ frui chriſto preſentis mundi delicias capere ⁊ nihilo/
minus celeſtis glorie diuitias obtinere. Audi quod dictum ſit illi di/
uiti in euangelio. fili recordare quia recepiſti bona in vita tua. Me
rito poſſemus reges ſanctiſſimos reputare inſanos ⁊ prophetas apo
ſtolorum martyres confeſſores. teneras ac delicatas virgines oēs qui
ſpretis diuitijs ⁊ conculcatis delicijs huius mundi ſeip̄os pro chri/
ſto tribulationi ⁊ morti obtulerunt ſi gloriā quā adepti ſunt in angu/
ſtia ⁊ dolore potuiſſent in voluptatibꝫ ⁊ delicijs obtinere. Hierony/
mus. Quotienſcūq̄ȝ te vana ſeculi delectat ambitio: quotiens in mū/
do aliquid videris glorioſum ad p̄adyſum mēte tranſgredere ⁊ eē in
cipe quod futurus es. ¶ Idem. Omne opus leuius fieri ſolet cū eius
precium excogitatur ⁊ ſpes premij ſolacium fit laboris Et nullus la/
bor durus. nullum tempus longuꝫ videri debet quo eternitatis glo/
ria acquiritur.

¶ Finiūt exempla de gaudijs regni celorum. Et aliorum
quattuor nouiſſimorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Felix civitas que tempore pacis de bello cogitat
non bene pro toto libertas venditur auro
Scire debes quod de sobrietate generatur totius
castitatis nam castitas sobrietatis est filia et
nutritur ab ea sicut econtra luxuria a
ventris ingluvie quod qui castus esse desiderat
studeat sobrietati mulieri quia non dum sine
ea castitas est secura

Si vis habere pacem cordis cum deo et hominibus semper
inter fratres tuos abstinde te a familiaritate et societate
feminarum et mulierum Item ebrietas aufert memoriam
dissipat sensum confundit intellectum concitat libidinem
involvit linguam corrumpit sanguinem omnia membra
debilitat vitam diminuit et omnem salutem exterminat
Sicut terre nubes obscurat celum sic animos immoderata
gamma et sicut mare fluctus sic corpus et animam demergit
ebrietas est blandus demon dulce venenum
suave peccatum quod qui habet non se habet quam qui facit non solum
peccatum facit sed totus ipse est peccatum Caro delectatione
pascitur anima amaritudinibus vegetatur et sicut dura
sanitatem sauciant sic mollia spiritum necant
et per sensus suspectum interimit Unde ad ipsos tamen
suaviter vinum ... de sacerdotibus vel monachi
nullus unquam sit vir qui quia xpo sonet [illegible] nomine
Omnia deinceps remanet ... Gula que si refrenata
non fuerit facit hominem dissolutum pigrum somnolentum
et ineptum ad spiritualia bona nisi ergo primo gula
refrenetur frustra contra alia vitia laboratur quia
gula est ianua omnium viciorum quia in delicijs fluunt et
honorum humile habere non potest et cor contritum de peccatis suis
Item gula est origo luxurie quia dum vertit sacietate ni-
mia / potest atque aculeis libidinis suscitatur et voluptates
veluti more latronum nos amplectuntur ut strangulent
atque ut sic dicam oculos confodiunt meretrices et inimica est
castitati et nullus vult in virtute habere generare
Error vel ruina totius populi venit ex vita
male sacerdotum Item nota quod sit sine mensura
nil valet de bonum sumenda sunt alimenta tamquam
medicamenta plura fercula multos morbos fecerunt
nichil adeo obruit ingenium et memoriam sicut
frequens ingurgitatio et ebrietas # devotio peperit
divicias sed heu filia suffocavit matrem

ſelix ciuitas que tua gratia de bello portat
benedicat me deus pater qui cuncta creauit ex nichilo
benedicat me dei filius qui homines pro diuino ſanguine ſuo
redemit xpo benedicat me ſpiritus ſanctus dei ſpiritus ſanctus
qui ſalutem anime per conſolationem infuſio
Jaſpar fert mirram thus melchior balthaſar
aurum hec tria qui ſecum portauerit nomina regum
ſoluitur a morbo domini pietate caduco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 36